

JIHOČESKÁ UNIVERSITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
Katedra cestovního ruchu

Studijní program: 6208 T Ekonomika a management

Studijní obor: obchodně podnikatelský obor

VNÍMÁNÍ PŘÍRODNÍCH SLOŽEK KRAJINY AKTÉRY
CESTOVNÍHO RUCHU NA KARLOVARSKU A
MARIÁNSKOLÁZEŇSKU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
RNDr. Blažena GEHINOVÁ

Autorka:
Dita RINDOVÁ

Tábor 2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dita RINDOVÁ**

Studijní program: **M6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodně podnikatelský obor**

Název tématu: **Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního
ruchu na Karlovarsku a Mariánskolázeňsku**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Stanovení možnosti rozvoje cestovního ruchu regionu.

Provedení SWOT analýzy regionu.

Metodický postup:

1. Studium odborných pramenů a literatury.
2. Kvalitativní a kvantitativní empirický výzkum technikou výběrového šetření.
3. SWOT analýza.

Rámcová osová:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Řešení problematiky, 4. Metodika, 5. Provedení analýzy, 6. Diskuse, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Použitá literatura, 10. Přílohy

Rozsah práce: 60 - 70 stran

Rozsah příloh: dle potřeby

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Chrastina, P.: K problému krajiny v cestovním ruchu. In: Sborník referátů ze 7. mezinárodní konference na téma "Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství". ZF JČU, s. 21 - 24, 2002.

Hadač, E.: Krajina a lidé. Praha: Academia, 1982.

Holovský, M.: Krajinné prvky a rekreační potenciál. Sborník ekologie krajiny ČSAV. Praha, 1965.

Mirvald, S.: Geografie cestovního ruchu. Plzeň: ZČU, 1996.

Vedoucí diplomové práce:

RNDr. Blažena Gehinová

Katedra cestovního ruchu

Datum zadání diplomové práce:

15. března 2004

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2006

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**
s ústředním oddělením
VANČUROVA 2904 390 01 TÁBOR

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 12. března 2004

Prohlášení

Prohlašuji, že předkládanou diplomovou práci na téma *Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Karlovarsku a Mariánskolázeňsku* jsem vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu uvádím v seznamu literatury.

V Táboře, dne 12. dubna 2006

.....
Dita Rindová

Dita RINDOVÁ

Poděkování

Touto cestou bych chtěla vyjádřit dík všem lidem, kteří mi poskytli podklady a informace potřebné pro vypracování této diplomové práce. Především děkuji vedoucí mé diplomové práce RNDr. Blaženě Gehinové za odborné vedení a cenné rady a pracovníkovi Správy CHKO Slavkovský les Mgr. Přemyslu Tájkovi za jejich ochotu a trpělivost.

Velký dík patří všem mým blízkým a to především rodičům, kteří mě morálně a finančně podporovali během doby mého studia a zvláště při jeho zakončování.

OBSAH

<u>1</u>	<u>ÚVOD</u>	1
<u>2</u>	<u>CÍL PRÁCE</u>	2
<u>3</u>	<u>STRUKTURA A METODIKA TVORBY PRÁCE</u>	3
3.1	SBĚR DAT A INFORMACÍ.....	3
3.2	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	5
<u>4</u>	<u>LITERÁRNÍ REŠERŠE A TERMINOLOGIE</u>	6
4.1	DEFINICE CESTOVNÍHO RUCHU.....	6
4.2	POTENCIÁLY CESTOVNÍHO RUCHU	6
4.3	ATRAKTIVITY CESTOVNÍHO RUCHU	7
4.4	EMOCE A VNÍMÁNÍ.....	8
4.5	POUŽITÁ TERMINOLOGIE	9
<u>5</u>	<u>VYMEZENÍ ÚZEMÍ</u>	11
<u>6</u>	<u>SITUAČNÍ ANALÝZA ZKOUMANÉ OBLASTI</u>	13
6.1	FYZICKOGEOGRAFICKÁ ANALÝZA	13
6.1.1	POLOHA.....	13
6.1.2	RELIÉF A GEOLOGICKÉ POMĚRY	13
6.1.3	KLIMATICKÉ POMĚRY	15
6.1.4	HYDROLOGICKÉ POMĚRY	16
6.1.5	VÝSKYT ROSTLINSTVA	20
6.1.6	VÝSKYT FAUNY	22
6.2	SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA	23
6.2.1	VYUŽITÍ KRAJINY	23
6.2.2	SOCIOEKONOMICKÉ PODMÍNKY.....	25
6.3	ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU	28
6.3.1	ANALÝZA NA STRANĚ NABÍDKY	28
6.3.1.1	Primární potenciál.....	28
6.3.1.2	Sekundární potenciál cestovního ruchu	49
6.3.1.3	Terciární potenciály	56
6.3.2	ANALÝZA NA STRANĚ POPTÁVKY.....	63
6.3.2.1	Identifikační údaje návštěvníka	63
6.3.2.2	Vyhodnocení šetření	65
6.4	SWOT ANALÝZA	79
<u>7</u>	<u>DISKUSE</u>	90
7.1	DISKUSE K VÝSLEDKŮM TERÉNNÍHO ŠETŘENÍ.....	90

7.2	DISKUSE K DOTAZNÍKOVÉMU ŠETŘENÍ NA LOKALITÁCH KLADSKÁ, SMRAĐOCH PODHORA A KRÁSENSKÁ ROZHLEDNA	92
8	<u>MOŽNOSTI ROZVOJE, NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ.....</u>	96
8.1	CYKLOTURISTIKA	96
8.2	VENKOVSKÝ CESTOVNÍ RUCH	97
8.3	WELLNESS POBYTY	98
8.4	PROPAGACE ÚZEMÍ	99
8.4.1	INFORMAČNÍ CENTRUM CHKO SLAVKOVSKÝ LES	100
8.4.2	INFORMAČNÍ PANELY O SLAVKOVSKÉM LESE	100
8.4.3	SPOLUPRÁCE V PROPAGACI S KRAJEM.....	101
8.5	ROZPTÝLENÍ TURISTŮ DO MÉNĚ NAVŠTĚVOVANÝCH OBLASTÍ.....	101
8.6	ZAMĚŘENÍ NA DĚTI	101
8.7	DOPORUČENÍ K LOKALITÁM	103
9	<u>ZÁVĚR.....</u>	105
10	<u>SUMMARY.....</u>	106
11	<u>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY</u>	107
12	<u>SEZNAM GRAFŮ A TABULEK</u>	110
13	<u>PŘÍLOHY</u>	112

1 ÚVOD

Cestovní ruch jako ekonomická činnost dlouhodobě a komplexně působí na přírodní i společenské prostředí. Řízení územního rozvoje cestovního ruchu proto vyžaduje mezioborový přístup, který by měl zahrnovat nejen ekonomickou přijatelnost projektů v cestovním ruchu, ale také zohledňovat dopady cestovního ruchu na životní prostředí (ekologické, sociální, kulturní, technologické, politické a další aspekty). Současným vývojovým trendem cestovního ruchu je zohledňování jeho environmentálních aspektů v procesu plánování a rozhodování.¹ Dlouhodobý rozvoj cestovního ruchu je podmíněn zachováním zdravého životního prostředí a atraktivního území. Atraktivita území patří mezi hlavní zájmy účastníků cestovního ruchu.

Česká republika nabízí svým návštěvníkům mnohé přírodní krásy a také lidskou činností neporušenou krajinu. V Karlovarském kraji je tak velké přírodní bohatství, že se tento kraj stal trvalým cílem nejen návštěvníků lázní, ale i milovníků přírody. Přímo v srdci turistického regionu Západočeské lázně leží Slavkovský les, jehož přírodní atraktivita a přírodní léčivé zdroje přitahují mnohé návštěvníky.

Abychom věděli, co návštěvníky motivuje k návštěvě této oblasti, je nutné zjistit, jak přírodu a její atraktivitu lidé vnímají. Robert Jungk a mnozí další uvádějí, že krize naší doby spočívá v „krizi vnímání“. Ucho, které je neustále zahlcováno pracovními signály, dopravním hlukem, zvukem z magnetofonů, rádia atp. bude jen stěží schopno vnímat hlasy ptáků, bzučení hmyzu a současně si je s viděným propojovat v optimální dojem z krajiny. Tím méně bude takový člověk schopen z mála zachycených signálů utvářet představu o krajině ve formě vnitřního obrazu.²

Příroda upoutávala zájem člověka již na samém prahu lidské kultury a v současné době se rozvíjí trend k návratu k přírodě. Proto se tato práce zaměří na zkoumání přírodních složek krajiny tak, jak je vnímají účastníci cestovního ruchu.

¹ Ministerstvo životního prostředí: Státní politika životního prostředí. Praha 2004.

² Čačka, O. a kol.: Psychologie imaginativní výchovy a vzdělávání. Brno. DOPLNĚK, 1999. str. 343

2 CÍL PRÁCE

Území Karlovarska a Mariánskolázeňska je neodmyslitelně spojeno s lázeňstvím, k němuž se pojí krajina a její přírodní složky. Nejvýznamnější přírodní složkou tohoto území je Chráněná krajinná oblast Slavkovský les (dále jen CHKO Slavkovský les). Práce je proto zaměřena na CHKO Slavkovský les a její konkrétní přírodní atraktivitu, jejich popis a vnímání účastníky cestovního ruchu.

Cílem práce je stanovení možností rozvoje cestovního ruchu oblasti a provedení SWOT analýzy. Aby bylo tohoto cíle dosaženo, byly stanoveny dílčí cíle:

- ✓ zjistit preference a zkušenosti návštěvníků ve vztahu ke zvolené oblasti
- ✓ zhodnotit přírodní složky krajiny podle toho, jak jsou vnímány účastníky cestovního ruchu
- ✓ zhodnotit potenciální a současný význam složek krajiny ve vymezené oblasti pro cestovní ruch

3 STRUKTURA A METODIKA TVORBY PRÁCE

Celá diplomová práce je rozčleněna do hlavních kapitol a jejich dílčích částí, které na sebe logicky navazují. Na začátku je zařazena kapitola objasňující pojmy z oblasti cestovního ruchu, psychologie, geografie cestovního ruchu a ochrany přírody. Byl definován a vymezen pojem Karlovarsko a Mariánskolázeňsko a CHKO Slavkovský les.

Na tuto část navazuje analýza sledovaného území z hlediska fyzicko-geografického, socio-ekonomického a z hlediska cestovního ruchu. K této situační analýze byly využity shromážděné údaje a informace, vlastní zkušenosti a především dotazníkové šetření. Analýza cestovního ruchu byla zpracována ze strany nabídky a poptávky. Analýzu nabídky představují primární, sekundární a terciální potenciály rozvoje cestovního ruchu, analýzu poptávky provedené dotazníkové šetření. Pozornost byla věnována zhodnocení přírodních atraktivit podle toho, jak je vnímají návštěvníci oblasti. Výsledky dotazníkového šetření provedeného na vybraných lokalitách byly zpracovány v programu MS Excel a výstupem jsou v práci uvedené grafy.

Na základě zjištěných informací, rozvojových a strategických plánů byla vypracována SWOT analýza, která vytypovala možné silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení.

Po zhodnocení všech hledisek byly stanoveny problémové oblasti a vypracovány návrhy podpory rozvoje CR ve zkoumaném území. Hlavní důraz byl kladen na návrhy vedoucí ke zvýšení informovanosti a propagace oblasti a na rozvoj udržitelného CR.

3.1 Sběr dat a informací

Tato etapa zpracování práce se zabývala shromažďováním informací týkajících se dané problematiky a zkoumaného území.

Vstupním zdrojem informací byla **sekundární data**, teda ta, která jsou získána z publikovaných zdrojů. Vstupní data a informace byly získány podrobným studiem odborné literatury, časopisů a propagačních materiálů. Odborná literatura týkající se oblasti cestovního ruchu a dalších oblastí byla získána v Universitní knihovně Jihočeské university na Katedře cestovního ruchu v Táboře a v Městské knihovně Tábor. Odborné publikace o řešeném území poskytla Správa Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les.

Data a informace o zkoumaném území byly čerpány z průvodců, map, propagačních materiálů a rozvojových dokumentů. V získávání průvodců a map figurovaly již zmíněné knihovny. Propagační materiály poskytla Správa CHKO Slavkovský les,

informační centra v Karlových Varech a Mariánských Lázních a byly získány i na veletrhu cestovního ruchu Holiday World 2006. Volně přístupné strategické dokumenty regionálního a lokálního charakteru byly získány z internetových stránek Karlovarského kraje. Rozvojové dokumenty oblasti poskytla také Správa CHKO Slavkovský les.

Významným zdrojem informací o sledovaném území byl internet a to především stránky Správy CHKO Slavkovský les, ČSOP Kladská. Neopominutelné jsou také stránky měst a obcí nacházejících se v šetřeném území. Některá statistická data byla získána prostřednictvím internetu také ze stránek Českého statistického úřadu (ČSÚ).

Aktuální stav a problémy týkající se řešeného území byly konzultovány s pracovníky Správy CHKO Slavkovský les, Městského muzea v Mariánských Lázních a členy ČSOP Kladská.

Významným zdrojem informací byla **data primární**, tedy ta, která pocházejí z vlastního výzkumu a slouží především potřebám výzkumu. Primární data byla získána metodou dotazníkového šetření, konkrétně osobním dotazováním. Osobní dotazování probíhalo na předem stanovených přírodních atraktivitách a respondenti odpovídali na otázky uvedené v dotaznících. Osobní dotazování také probíhalo formou rozhovoru s pracovníky Správy CHKO Slavkovský les, Městského muzea Mariánské Lázně a členy ČSOP Kladská.

K tomu, aby bylo možné provést dotazníkové šetření, musely být předem vybrány konkrétní přírodní atraktivity. Zde byla použita technika výběrového šetření, při kterém jsou potřebné informace zjišťovány pouze u jednotek, které byly určitým způsobem ze základního souboru vybrány. Po konzultaci s odborníky působícími ve zvolené oblasti, byly vybrány 2 složky krajiny charakterizující celé území.

Osobně byly také navštíveny zkoumané přírodní atraktivity, aby bylo možno posoudit jejich aktuální stav a atraktivnost z pohledu návštěvníka.

Při této etapě zpracování práce se vyskytly problémy při sběru jak sekundárních, tak i primárních dat. Při sběru primárních dat se nejčastěji týkaly neochoty poskytovat informace či se vůbec setkat. U osobního dotazování byli účastníci spíše ochotní, avšak netrpěliví. V oblasti sekundárních dat se vyskytl problém špatné dostupnosti literatury týkající se vztahu vnímání krajiny a cestovního ruchu. Dalším problémem byla neexistence údajů a statistik cestovního ruchu a také neexistence demografických údajů pro CHKO Slavkovský les jako celek.

3.2 Dotazníkové šetření

Výběr atraktivit

Na základě analýzy území a konzultace s experty, kteří znají situaci v CHKO Slavkovský les, bylo vybráno 5 přírodních atraktivit, na kterých následně probíhal výzkum formou osobního dotazování. Těchto pět přírodních atraktivit bylo vybráno ze dvou důvodů. Prvním z nich byla poměrně vysoká návštěvnost lokality a snadná dostupnost z hlavních středisek oblasti. Druhým důvodem byla kompatibilita vybraných atraktivit, díky které mohlo dojít k pozdějšímu porovnání lokalit.

Hlavní lokalitou pro výzkum byly Svatošské skály. Na této lokalitě probíhalo dotazování na vnímání oblasti CHKO Slavkovský les jako celku.

Jako další dotazovací místa byly zvoleny dvě složky krajiny, na kterých probíhalo dotazování na konkrétní navštívenou atraktivitu. První složku tvořila výhledová místa. Jedná se o Krásenskou rozhlednu a vrch Podhora, který je současně přírodní rezervací. Druhou složkou byly naučné stezky (NS), seznamující s hlavním biotopem CHKO Slavkovský les, a to s rašeliništi. Jde o NS Kladské rašeliny a NS Smrad'och. Podrobné informace o těchto lokalitách jsou v kapitole 6.3.1.1. c. Zkoumané přírodní atraktivity.

Šetření na těchto lokalitách probíhalo v průběhu měsíců června až září roku 2005.

Tvorba dotazníku

Po prostudování materiálů týkajících se zkoumané oblasti a po konzultaci s odborníky působícími na daném území byly sestaveny 2 typy dotazníků. Cílem dotazování bylo zjistit vnímání oblasti jako celku a vnímání a preference jednotlivých lokalit zvlášť a profil návštěvníka. Část otázek byla v obou typech dotazníků stejná. Jednalo se o otázku číslo 1, 2, 5 a 10 v dotazníku A (viz příloha č. 1) a otázku číslo 1, 3, 4 a 8 v dotazníku B (viz příloha č. 2). Získaná data z těchto otázek byla sečtena pro obraz celé oblasti a následně dílčí data vztažena k celku. Stejně tak tomu bylo s osobními údaji respondentů.

Oba typy dotazníků byly vypracovány v českém, německém a anglickém jazyce. Důvodem této tříjazyčné mutace je vysoká koncentrace zahraničních návštěvníků lázeňských měst Karlovy Vary a Mariánské Lázně.

Representativní vzorek představuje 188 respondentů.

4 LITERÁRNÍ REŠERŠE A TERMINOLOGIE

4.1 Definice cestovního ruchu³

V průběhu vývoje cestovního ruchu se mění přístup k jeho definování a vymezení. Autoři ve svých definicích využívají různé stránky tohoto jevu.

Za mezník zkoumání a definování **cestovního ruchu** je považována definice švýcarských profesorů, klasiků cestovního ruchu W. HUNZIKERA A K. KRAPFA, kteří v roce 1942 vydávají dílo „Základy všeobecné nauky cestovního ruchu“, v němž položili základ ucelené teorie cestovního ruchu. Cestovní ruch definují jako „souhrnné označení vztahů a jevů, vznikajících na základě cesty a pobytu místně cizích osob, pokud se pobytem nesleduje usídlení a pokud s ním není spojena žádná výdělečná činnost.“ Tato definice se stala východiskem dalšího vývoje definování cestovního ruchu, zejména v poválečném období.

Švýcarský profesor C. KASPAR chápe cestovní ruch jako „souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování a pobytu osob, pro které místo pobytu (rozuměj místo cestovního ruchu) není ani místem trvalého bydliště ani místem pracoviště.“

Na konferenci v OTTAWĚ (červen 1991) byl definován cestovní ruch z hlediska jeho statistického sledování. Cestovní ruch je definován jako činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí (mimo místo bydliště) a to na dobu kratší než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

4.2 Potenciály cestovního ruchu⁴

Potenciály cestovního ruchu definují ve skriptu Geografie cestovního ruchu ŠTĚPÁNEK V., KOPAČKA L. a ŠÍP J. následovně.

Ke střetu potenciálů na straně nabídky a na straně poptávky dochází na **Trhu cestovního ruchu**, který je hlavním činitelem ovlivňujícím existenci a vývoj současného cestovního ruchu. **Trhem cestovního ruchu** rozumíme souhrn směnných vztahů mezi subjekty prodávajícími zboží a služby cestovního ruchu a subjekty, které tyto zboží a služby nakupují. Zvláštností trhu cestovního ruchu je, že se na něm prodávají především služby. Proto také bývá často označován za trh služeb.

³ Malá, V.: Cestovní ruch. Praha, VŠE 1999, str. 9-11.

⁴ Štěpánek V., Kopačka L., Šíp J.: Geografie cestovního ruchu. Praha. Karolinum, 2001. str. 16-19.

Primární potenciál cestovního ruchu představují přírodní a společenské atraktivitu. Pestrost druhů, stupeň přitažlivosti a kvalita těchto atraktivit profiluje potenciální možnosti dané lokality, oblasti nebo regionu v cestovním ruchu. Podle náročnosti na aktivaci jejich potenciálu se atraktivitu dělí na atraktivitu nižších řádů a atraktivitu vyšších řádů. Atraktivitu nižších řádů se aktivují samovolně, respektive jejich aktivace je snadná. Atraktivitu vyšších řádů vznikají zpravidla buď spojováním několika atraktivit nižších řádů přirozenou cestou, nebo jsou cíleně iniciovány lidským faktorem.

Sekundární potenciály vytvářejí materiálně technickou základnu, realizují příjmy v lokalitě, vytvářejí pracovní místa, oživují centra měst a venkovskou krajinu a zvyšují přitažlivost místa. Sekundární potenciály jsou závislé na přitažlivosti primárního potenciálu. Materiálně technická základna vytváří v destinacích cestovního ruchu předpoklady realizace. To, v jaké míře jsou primární potenciály čerpány, určují ubytovací a stravovací kapacity s širokou nabídkou doplňkových služeb. Tato vybavenost míst cestovního ruchu (sekundární nabídka) je od primární nabídky odvozená a musí odpovídat charakteru atraktivit, které se v daném místě nacházejí.

Terciární potenciál představuje institucionální rámec cestovního ruchu. Role terciárních potenciálů spočívá v organizaci, řízení, podpoře rozvoje podnikatelské sféry, vzdělávací, osvětové a legislativní činnosti, kompletního marketingového monitoringu, regionálního a územního plánování. Instituce v cestovním ruchu se snaží vytvářet a rozvíjet efektivní vazby mezi sekundárním a terciárním potenciálem.

4.3 Atraktivitu cestovního ruchu

MALÁ V. ve svém skriptu Cestovní ruch charakterizuje a rozděluje atraktivitu cestovního ruchu následovně.

Atraktivitu cestovního ruchu jsou dominantní složkou nabídky v cestovním ruchu. Atraktivitu primární nabídky se stávají hlavními motivy účasti na cestovním ruchu a uspokojují především motivační, primární potřeby. Vytvářejí prostředí pro cestovní ruch, určují jeho vlastnosti a determinují schopnost prostředí realizovat cíle cestovního ruchu a uspokojit potřeby jeho účastníků, stejně tak i schopnost míst se v cestovním ruchu uplatnit.

Přírodní atraktivitu jsou nejvýznamnějšími předpoklady rozvoje cestovního ruchu. Patří k nim zejména terén a jeho tvářnost, klimatické podmínky, vodní toky a plochy, fauna a flora, přírodní léčivé zdroje, přírodní zvláštnosti a kvalita životního prostředí.

Obvyklým cílem marketingu není přilákat co nejvíce lidí, ale usměrnit poptávku tak, aby atraktivita nebyla poškozována nadměrnou návštěvností.

Kulturně historické atraktivity jsou charakteristické tím, že mohou vystupovat samostatně nebo v ucelených komplexech jako např. městské památkové rezervace nebo historická jádra měst. Mezi kulturně historické atraktivity řadíme architektonické památky jako jsou např. hrady, zámky a paláce; historické církevní stavby jako kláštery, kostely, archeologická naleziště, lidovou a současnou architekturu. Dále mezi ně patří kulturní zařízení jako galerie, muzea, obrazárny; významná kulturní a historická sídla jako historická bojiště, rodiště významných osobností, památníky; dále technické památky jako rozhledny, mosty či zpřístupněné doly; lidové umění jako lidová řemesla a lidová umělecká výroba.

Organizované atraktivity ve všech formách svého projevu zahrnují lidové, hudební a divadelní festivaly, folklórní slavnosti, veletrhy a výstavy, kongresy, sportovní akce a přehlídky.

Sociální atraktivity jsou tvořeny způsobem života, zvyky a tradicemi a gastronomií.

4.4 Emoce a vnímání

Emoce (city) jsou subjektivně pociťované stavy, které vyjadřují vztah člověka k tomu, co poznává nebo koná. Jsou důležitou složkou našich poznávacích pochodů, neboť v nich prožíváme vztah k věcem a jevům svého okolí.⁵ Emoce jsou subjektivní, spontánní a vztahují se k určité situaci a okolnostem, které vedly k jejímu vzniku.

Vnímání je proces, jehož prostřednictvím si uvědomujeme početná sdělení přicházející k našim smyslovým čidlům. Rozhoduje o tom která sdělení přijmeme a jaký význam jim přisoudíme.⁶ Vnímání člověka je ovlivněno pěti hlavními psychickými procesy: implicitní teorií osobnosti, sebenaplňující se předpovědí, prvním dojmem, stereotypem a atribucí.

P. HARTL definuje vnímání (neboli percepce) jako „proces, jímž jedinec prostřednictvím smyslů a s nimi souvisejících nervových center získává informace o okolních objektech, kvalitách a vztazích, též o vlastním vnitřním světě“.

⁵ Dlouhá D., Pavlíčková H.: Základy psychologie. 1. vydání, Brno, MZLU v Brně, 1998. str. 41.

⁶ DeVito J. A.: Základy mezilidské komunikace. 1. vydání, Praha, Grada Publishing, spol. s.r.o. 2001. str. 61.

Vnímání umožňuje orientaci člověka ve vnější realitě tím, že vytváří jeho fenomenální obraz světa. Ten není identický se světem, jaký je. Nežijeme v takovém světě, jaký je „o sobě“, nýbrž ve světě, jak ho vnímáme a jak předpokládáme, že je.⁷

Z hlediska vnímání se uplatňují hodnotící aspekty emocí. Podle Reykowského působí tento „emocionální aspekt“ již při primární selekci dat (nepříjemné má vyšší prahy). Za určitých okolností dokážou emoce posílit i deskriptivní přesnost percepce a zvýšit tak rozsah odrážených detailů v sensorickém poli, ze kterých může být každý „nosičem určitého významu“. Emoční prožívání však napomáhá nejen k „uchopení“ (zachycení a porozumění) subjektivně přitažlivých podnětů, ale i porozumění komplexním, obtížně verbalizovatelným významově koncentrovaným znakovým soustavám.⁸

M. FORET a J. STÁVKOVÁ mluví o vnímání produktu (výrobku, služby), které představuje zjišťování názorů, pocitů a postojů vůči produktu. Tyto atributy souvisejí s užíváním (např. spokojenost), užítkem a image produktu (souhrn představ). Toto pojetí se soustřeďuje na chápání produktu v klasickém slova smyslu, avšak je možné jej v rámci možností aplikovat i v případě výzkumu vnímání přírodních atraktivit.

4.5 Použitá terminologie⁹

Chráněná krajinná oblast (CHKO) Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.

Národní přírodní rezervace (NPR) Menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní rezervace; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.

Přírodní rezervace (PR) Menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní rezervace; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.

⁷ Geist, B.: Psychologický slovník. Praha, Vodnář 2000. str. 326.

⁸ Čačka, O. a kol.: Psychologie imaginativní výchovy a vzdělávání. Brno, DOPLNĚK 1999. str. 31.

⁹ zákon 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny

Pásková M., Zelenka J.: Cestovní ruch - výkladový slovník. MMR. 2002

Národní přírodní památka (NPP) Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.

Přírodní památka (PP) Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.

Účastník cestovního ruchu je každá osoba, která pobývá přechodně mimo místo svého běžného pobytu, přičemž motivací pro cestu není výdělečná činnost v tom místě, a účastní se tedy některé formy CR nebo druhu CR.

Návštěvník je jakákoliv osoba, která cestuje do jiného místa, než je místo jeho obvyklého pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný, než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa. (dle WTO)

5 VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Cestovní ruch a lázeňství patří k důležitým oblastem rozvoje Karlovarského kraje. Tím se zároveň Karlovarský kraj odlišuje od ostatních krajů ČR. Nachází se zde nejvýznamnější seskupení lázeňských míst v ČR „lázeňský trojúhelník“, jehož pomyslné vrcholy tvoří Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně. Co do četnosti a chemické různorodosti minerálních pramenů není na světě podobná oblast, která by se mohla úspěšně srovnávat s „lázeňským trojúhelníkem“.

Karlovarsko a Mariánskolázeňsko

Pro lázeňství jsou podstatné přírodní léčivé zdroje, které se zde hojně vyskytují a je nutné je chránit. A proto z hlediska ochrany přírodních léčivých zdrojů a cestovního ruchu bylo Karlovarsko a Mariánskolázeňsko vymezeno jako oblast správních obvodů II. stupně obcí Karlovy Vary, Locket, Horní Slavkov a Mariánské lázně (viz obr. 1 v příloze č. 4).

Přírodní léčivé zdroje, jeden z nejdůležitějších faktorů rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji, a ojedinělé přírodní atraktivitu byly motivací a důvodem k zaměření pozornosti na oblast **CHKO Slavkovský les**. Chráněný horský komplex Slavkovského lesa leží uvnitř lázeňského trojúhelníku a je zdrojem energie pro lázeňská města na jeho obvodu. Slavkovský les má v systému našich chráněných území mimořádné postavení, protože hlavním důvodem ochrany jsou jeho přírodní léčivé zdroje. Lázeňské lesy, parky a celá krajina se svou urbanizací jsou součástí komplexu, o který je nutné pečovat z hlediska ochrany zázemí lázní.

Chráněná krajinná oblast Slavkovský les

CHKO Slavkovský les o rozloze 610 km² byla zřízena pro ochranu přírodních léčivých zdrojů a zázemí unikátních lázeňských měst světového významu. Leží mezi vrcholy tzv. „lázeňského trojúhelníku“ Karlovými Vary a Mariánskými Lázněmi a zasahuje tak jak do oblasti Karlovarska, tak Mariánskolázeňska, Sokolovska, Chebska a částečně i Tachovska. (viz obr. 2 v příloze č. 4)

Předmětem ochrany CHKO Slavkovský les je přírodní území, ve kterém jsou koncentrovány četné přírodní léčivé zdroje jako jsou prameny minerálních vod, výrony plynného oxidu uhličitého a léčivé peloidy. Úspěch aplikace těchto prostředků je umocňován klimatem a pobytem v krajinném prostředí výjimečné estetické hodnoty.

V chráněné krajinné oblasti Slavkovský les bylo vyhlášeno 27 maloplošných zvláště chráněných území a 27 památných stromů (viz příloha č.3):

- ✓ 2 národní přírodní rezervace (NPR Kladské rašeliny, NPR Pluhův bor)
- ✓ 3 národní přírodní památky (NPP Jan Svatoš, NPP Křížky, NPP Upolínová louka pod Křížky)
- ✓ 10 přírodních rezervací (PR Holina, PR Lazurový vrch, PR Mokřady pod Vlčkem, PR Planý vrch, PR Podhorní vrch, PR Prameniště Teplé, PR Smrad'och, PR Údolí Teplé, PR Vlček, PR Žižkův vrch)
- ✓ 12 přírodních památek (PP Čedičové varhany u Hlinek, PP Čiperka, PP Dominova skalka, PP Homolka, PP Hořečková louka na Pile, PP Koňský pramen, PP Kynžvartský kámen, PP Milhostovské mofety, PP Moučné pytle, PP Olšová vrata, PP Pístovská louka, PP Sirňák)

Dále jsou v působnosti Správy CHKO Slavkovský les NPR Soos, Velké jeřábí jezero a Velký močál a NPP Komorní hůrka, Železná hůrka a Lužní potok, které se nenacházejí na území chráněné krajinné oblasti.

Karlovarským krajem vedou hlavní dopravní tahy evropského významu, které téměř kopírují hranice CHKO Slavkovský les. Podél severní části CHKO Slavkovský les vede silnice I/6 (E 48) Pomezí – Cheb – Karlovy Vary - Praha. Podél východní hranice CHKO vede silnice I/20 (E 49) Karlovy Vary – Plzeň. Západní hranici CHKO kopíruje silnice I/21 (E 49) Stříbro – Cheb – Vojtanov. Oblast je také dosažitelná vlakovým spojením a to přímo tratí 149 Karlovy Vary – Mariánské Lázně. Podél hranice CHKO vedou také hlavní železniční tratě 140 Praha – Chomutov – Karlovy Vary - Cheb a 170 Praha – Plzeň – Cheb. V Karlových Varech je také mezinárodní letiště Karlovy Vary – Olšová Vrata. Tyto hlavní dopravní tahy zajišťují CHKO Slavkovský les velmi dobrou dopravní dostupnost pro její návštěvníky nejen z jejího okolí, ale i z celé republiky a sousední Spolkové republiky Německo.

Celá oblast CHKO Slavkovský les náleží do dvou turistických oblastí, a to Západočeský lázeňský trojúhelník a Krušné hory – Západ. Tyto dvě turistické oblasti spadají do turistického regionu Západočeské lázně.

6 SITUAČNÍ ANALÝZA ZKOUMANÉ OBLASTI

6.1 Fyzickogeografická analýza¹⁰

6.1.1 Poloha¹¹

CHKO Slavkovský les leží v západní části České republiky na území Karlovarského kraje a zasahuje do oblastí Karlovarska, Mariánskolázeňska, částečně Sokolovska a Chebska. Byla vyhlášena výnosem ministerstva kultury ČSR ze dne 3. května 1974. Celá oblast o výměře 610 km² se rozprostírá na území bývalých okresů Karlovy Vary, Sokolov, Cheb a Tachov. Území lze přibližně ohraničit spojnici měst Karlovy Vary – Mariánské Lázně – Kynšperk nad Ohří – Karlovy Vary.

Nachází se tedy v centru turistického regionu Západočeské lázně a zasahuje do turistických oblastí Západočeský lázeňský trojúhelník a Krušné hory - západ. Důvodem ke zřízení chráněné krajinné oblasti byl, na rozdíl od většiny podobných horských a vrchovinných oblastí, zájem na ochraně přírodního zázemí nejvýznamnějších lázní Karlových Varů, Mariánských Lázní a Františkových Lázní.

Hranice CHKO byly v době jejího vzniku stanoveny kompromisem mezi návrhy ochrany přírody, zájmy o těžbu uhlí v Sokolovské a Chebské pánvi, vojenskými zájmy a snahou vést hranice po zřetelných liniích. V tomto pojetí tedy nemohlo být dosaženo ochrany celého zázemí přírodních léčivých zdrojů. V současné době se Správa CHKO snaží hranice upřesňovat a revidovat a to z pohledu ochranářského. Jsou navržena území jak ke začlenění tak i vyčlenění z CHKO v bývalých okresech Sokolov a Karlovy Vary.

6.1.2 Reliéf a geologické poměry

Pro území CHKO Slavkovský les je charakteristická značná různorodost hornin a přítomnost některých atraktivních geologických jevů. Proto zde nalezneme řadu geologicky podmíněných chráněných území, z nichž některá mají nejvyšší možný stupeň ochrany v naší republice tzn. byla vyhlášena národními přírodními památkami (žulové skály Jan Svatoš, hadcové skály Křížky, Upolínová louka) a rezervacemi (Kladské rašeliny, Pluhův bor). Jedinečné jsou karlovarské termální prameny, jež jsou nejteplejší v naší republice. Významné jsou také rašeliniště, skalní suky a bloky skal.

¹⁰ Jäger D., Melichar V., Řepa P., Wiesner S.: Chráněná krajinná oblast Slavkovský les. In: Zahradnický J., Mackovčín P. a kol.: Chráněná území ČR – Plzeňsko a Karlovarsko, svazek XI. Praha. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno. 2004.

¹¹ Obrazový materiál k této části je v příloze č. 4

Geomorfologicky je CHKO Slavkovský les součástí Krušnohorské soustavy, z níž největší část zaujímá Slavkovský les a většina Tepelské vrchoviny, na východě okrajově zasahuje do Doupovských hor, severozápadní cíp leží již v Sokolovské a Chebské pánvi a západní okraj tvoří Českoleská pahorkatina.

K velkým regionálně geologickým jednotkám patří *krystalinické komplexy*, které jsou tvořeny krystalickými břidlicemi a žulovými vyvřelinami. Ty jsou nejhojnějšími horninami v celém území. Na území CHKO jsou tři krystalinika: **slavkovské krystalinikum** ležící v severní části CHKO, **tepelské krystalinikum** podél jejího jihovýchodního okraje a **mariánskolázeňský bazický komplex**, jež je největší krystalinické těleso Slavkovského lesa a největší těleso tohoto druhu v České republice.

Mariánskolázeňský komplex je tvořen eklogity, metagabry, amfibolity a hadci. Hadce jsou charakteristickou horninou Slavkovského lesa a tvoří 15 km dlouhý hadcový hřbet táhnoucí se od Mnichova k Mariánským Lázním. Z hadců se při zvětrávání uvolňuje hořčík, který příznivě ovlivňuje flóru. V žádné CHKO v České republice není tolik amfibolitů jako zde.

Slavkovské krystalinikum je význačné tzv. „horskými žulami“ a „krušnohorskými žulami“. Horské žuly jsou zastoupeny skalním městem Svatošské skály, které je chráněno jako NPP Jan Svatoš a je taktéž turisty hojně navštěvováno. „Krušnohorské žuly“ jsou prokány minerály uranu, wolframu a cínu, které se vyskytovaly a také byly těženy v okolí Horního Slavkova a Krásna. Obě tato města tuto skutečnost využívají v cestovním ruchu.

Stopy vulkanismu souvisejícího s vulkanismem východně ležících Doupovských hor tvoří výrazné vrcholy, např. Podhorní vrch (847,2 m n. m.) u Mariánských Lázní, Kupa u Bečova (695 m n. m.) aj. Posledními vulkanity byly Komorní hůrka a Železná hůrka, které i přesto že se nalézají za hranicí CHKO, jsou významnými přírodními útvary oblasti a jsou nejstaršími sopkami v České republice. Vulkanická aktivita území doznívá exhalacemi oxidu uhličitého a výrony termálních minerálních vod. Zvláště atraktivní jsou výrony oxidu uhličitého v podobě suchých nebo zaplavovaných mofet. Ukázky těchto jevů jsou chráněny především v Tepelské vrchovině, mj. v PP Sirňák, PP Milhostovské mofety a v PR Mokřady pod Vlčkem. Přírodní oxid uhličitý pro balneologické a plnírenské použití je separován z termy v Karlových Varech.

Nejvyšší část CHKO tvoří masiv Lesného při jihozápadním okraji s nejvyššími body Lysina (982 m) a Lesný (983 m). Oba vrcholy jsou zalesněny. Kolem Lesného vedou dvě a kolem Lysiny tři turistické a cyklistické značené trasy. Na severní straně Lysiny se rozprostírá rašeliniště Lysina, jež je součástí NPR Kladské rašeliny. Nižší je Tepelská

vrchovina, jejíž nejvyšším bodem je Podhorní vrch 847 m. Jeho vrchol je chráněn jako přírodní rezervace a vedou na něj dvě turistické značené trasy. Severovýchodně je nižší Karlovarská vrchovina s četnými údolími, na niž navazují na severovýchodě sopečné Doupovské hory.

Přírodní atraktivita vycházející z těchto přírodních podmínek se týká výhledů a rozhledů do krajiny a různých geomorfologických útvarů.

6.1.3 Klimatické poměry

Převážná část území CHKO Slavkovský les leží podle Quitta, E. (1971) v mírně teplé klimatické oblasti, která je zde charakterizována krátkým, mírně chladným a mírně suchým létem a normálně dlouhou zimou s normálním trváním sněhové pokrývky. Delší léto a teplejší zima je v údolí Ohře mezi městy Karlovy Vary a Horní Slavkov. Nejvyšší polohy Slavkovského lesa přibližně nad 750 – 800 m n. m. se nacházejí v chladné klimatické oblasti, která se zde projevuje především delší zimou s relativně dlouhým trváním sněhové pokrývky a vlhkým létem. Průměrné roční teploty vzduchu kolísají podle nadmořské výšky mezi 6,5 a 5 °C, nejchladnější je oblast Lysiny a Lesného. Průměrné teploty vzduchu nejteplejšího měsíce července se pohybují v závislosti na nadmořské výšce od 16 do 14 °C, průměrná lednová teplota kolísá mezi -3 až -5 °C.

Nejvíce svlažovanou částí Slavkovského lesa je Lysinská hornatina (Lysina-Lesný) s dlouhodobým průměrným ročním úhrnem srážek až 900 mm. Průměrné roční srážkové úhrny jsou na většině území CHKO v rozmezí 600 – 800 mm. V ročním chodu srážek mají v průměru nejvyšší úhrn letní měsíce, kdy naprší v průměru 60 – 80 mm. Nejnižší měsíční srážkové úhrny bývají nejčastěji měřeny v období od září do listopadu a v únoru a březnu (30 – 50 mm).

Absolutní maxima teploty vzduchu byla naměřena v rozmezí 32 – 36 °C, minimální teploty poklesly na -27 °C. Počet mrazových dnů kolísá v průměru mezi 120 – 150 za rok, počet letních dnů mezi 20 – 40.

Maxima sněhové pokrývky se vyskytují v souvislosti s návětrím v oblasti Lysinské hornatiny. Maximální výšky sněhu ve středních polohách byly naměřeny v rozmezí 30 – 70 cm, v nejvyšších partiích dosahují až 100 cm.

Na území Slavkovského lesa převládá jihozápadní, ve východní části západní směr větru, v okolí Mariánských Lázní je významný severozápadní směr. Vlivem členitého georeliéfu dochází na odkrytých plošinách holoroviny v nadmořských výškách 650 – 750 m k místnímu zesílení větru. Četnost inverzí a mlh není příliš vysoká, častější je na

okrajích Slavkovského lesa v polohách pod 600 m n. m. Většina území CHKO nad 700 m n. m. má relativně velmi čisté ovzduší.

Klimatické podmínky příznivě ovlivňují zimní sporty, především běžecké lyžování, a letní aktivity týkající se turistiky a cykloturistiky. Velký význam mají pro lázeňství.

6.1.4 Hydrologické poměry

Na poměrně malém území západních Čech se vyskytuje řada struktur minerálních vod s rozdílnými hodnotami mineralizace, teploty i proplynění. CHKO Slavkovský les v tomto území zaujímá centrální polohu mezi významnými světovými lázněmi. Vyvěrají zde jak přírodní léčivé zdroje lázeňských míst Mariánské Lázně a Karlovy Vary, tak i proplyněné kyselky odlišného genetického typu.¹²

Rozsáhlé lesní komplexy spolu s rašeliništi vytváří ohromný přírodní vodní rezervoár, příznivě ovlivňující vodní režim širokého okolí, především západočeských lázní. Ochranou těchto míst tvorby minerálních pramenů se CHKO Slavkovský les výrazně odlišuje od ostatních chráněných krajinných oblastí v republice.

Povrchové vody

Povrchové vody Slavkovského lesa představují nejen základní přírodní zdroj života, ale mají také krajino tvornou hodnotu. Z pohledu regionalizace povrchových vod náleží území do oblasti dosti vodné s nejvodnějšími měsíci březnem a dubnem a do středně vodné s nejvodnějším měsícem březnem.

Relativní čistota povrchových vod na území CHKO je předurčuje k využití pro vodárenské účely. Mezi vodárenské toky patří Libava, Teplá s Pramenským potokem, Lomnický potok a horní části Odolenovického a Přílezkého potoka.

Vodní toky

Území CHKO hydrologicky náleží z větší části do povodí Ohře, částečně do povodí Mže a Střely. Kromě těchto hlavních toků se CHKO vyskytuje spousta potoků a říček, jejichž prostřednictvím je území odvodňováno.

Ohře, hlavní tok CHKO, vtéká do území v severní části krátkým průlomovým úsekem mezi Loktem a Doubím, přičemž protéká pod žulovými Svatošskými skalami. Do

¹² Rubín J. a kol.: Národní parky a chráněné krajinné oblasti. Praha. Nakladatelství Olympia, a.s., 2003. str. 34

Ohře je odvodňována západní a severozápadní část území CHKO prostřednictvím Lipoltovského potoka, Velkou Libavou a Dlouhou stokou a jejich přítoky.

Hlavním tokem, který odvádí vody ze střední části území CHKO, je *Teplá*, která je pro CHKO jakýmsi symbolickým tokem. Řeka pramení v rozsáhlé oblasti mokřadů severovýchodně od Mariánských Lázní. Napájí soustavu rybníků u Tepelského kláštera. Teplá protéká pod bečovským hradem a v Karlových Varech vtéká do Ohře. Přítok Teplé Pramenský potok sbírá vodu v ochrannářsky nejcennějších územích.

Jižní část území je odvodňována Kosím potokem, který je součástí říční sítě Berounky. Do Střely odtékají potoky na východním okraji oblasti (např. Útvinský potok).

Pro oblast CHKO je dalším specifickým využitím přírodních toků historické hornictví. Proto zhruba od 15. století postupně vznikla na území CHKO ojedinělá technická díla *Dlouhá a Puškařovská stoka*. Z Puškařovské stoky, která odvádí vodu z Komářích rybníků v oblasti Špičáku (823,9 m n. m.), zbyly jen fragmenty. Unikátem, který přesahuje regionální význam, je Dlouhá stoka, která přivádí vodu z Kladského rybníka do Krásna. Představuje jedinečnou technickou památku svým rozsahem, technickým řešením, zachovalostí i začleněním do krajiny.

V cestovním ruchu je využívána především řeka Ohře k vodáckému sportu. Řeka Teplá má mezinárodní význam a to díky každoročnímu konání sportovní akce Kanoe Mattoni.

Vodní plochy

Přírodně a vodohospodářsky mimořádně důležitým prvkem jsou rašeliniště, největší v oblasti Kladské severně od Mariánských Lázní. Stovky dalších ložisek se rozprostírají v lesích a rašelinných lukách. Jsou důležitými zdrojnicemi složitě vyváženého koloběhu vody.

Rybníky vznikly ve Slavkovském lese zejména za účelem chovu ryb. Budovali se především na území zemědělsky málo výhodných, odváděli přebytečnou vodu z okolních pozemků. Retenční funkce nádrží se využívala k ochraně proti povodním.

Na řece Teplé dosud slouží před staletími vytvořená rybníční soustava kolem Tepelského kláštera. Rybník Betlém (29 ha) a Starý rybník (15 ha) jsou využívány k rekreaci a chovu ryb. Hladiny rybníků v oblasti Kladské svou hnědočervenou barvou naznačují, že zadržují vody z vrchovištních rašelinišť.

Fenomén výstavby **údolních nádrží** vstoupil do krajiny v 19. století. Na Kamenném potoce nad Mariánskými Lázněmi stojí první sypaná přehradní hráz

v tehdejší *Rakousko-Uhersku*. Tato nádrž slouží jako zdroj pitné vody pro *Mariánské Lázně*. Dalším zdrojem pitné vody pro *Mariánskolázeňsko* je vodní nádrž *Podhora*, která vznikla na místě starých knížecích rybníků na horním toku *Teplé*. Na dolním toku *Teplé* byla ve 30. letech vybudována přehradní nádrž *Březová*, sloužící doposud jako retenční nádrž pro ochranu před v minulosti častými povodněmi. Jako rezervoár pitné vody pro *Karlovarsko* slouží *Stanovická přehrada*.

Důležitou vodní nádrží, která leží za západní hranicí *CHKO*, je vodní nádrž *Jesenice*. Ta je využívána pro rekreaci. K rekreaci se využívají i některé rybníky a vodní nádrže v *CHKO*.

Podzemní vody

Výskyt, množství a chemické vlastnosti podzemních vod závisí na geologickém složení území a jeho doplňování vodou z dešťových srážek, tajícího sněhu či řek. Podle hloubky, ve které se podzemní voda pohybuje pod povrchem, rozlišujeme podzemní vodu s mělkým oběhem nebo s hlubokým oběhem.

Podzemní voda s mělkým oběhem pochází ze srážek, její oběh je rychlý, proto se nestačí mineralizovat. Do této skupiny patří většina nejvíce využívaných (pitných a užitkových) vod. Podzemní vody s hlubokým oběhem jsou více mineralizované a teplejší. Jedná se hlavně o termální vody a vody artézské.

Podzemní vody rozlišujeme na vody prosté, minerální a termální.

Základním typem mělkých podzemních vod v *CHKO* je typ se sezónním doplňováním zásob. Maxima průměrných měsíčních stavů hladin a maxima vydatnosti pramenů připadají na květen až červen, minima na září až listopad.

Podzemní vody *krystalinika Slavkovského lesa* (včetně vod minerálních) jsou převážně typu HCO_3 nebo $\text{HCO}_3\text{-SO}_4$.

Území *CHKO Slavkovský les* se prakticky kryje s vymezením chráněné oblasti přirozené akumulace vody (dále *CHOPAV*) *Slavkovský les*. *CHOPAV* není vymezena mezi *Březovou* a *Karlovy Vary* a naopak u *Českého Chlumu* na severovýchodě se hranice *CHOPAV* stáčí na severovýchod a překračuje hranice *CHKO*.

Podzemní vody jsou v cestovním ruchu využívány především k lázeňským účelům, zejména se používají k pitné kůře a ke koupelím.

Minerální vody

Vsakování povrchových vod představuje přímý zdroj spodních vod pro vývěry minerálních pramenů. Zadržení vody v krajině, přirozené vinutí vodotečí a přírodě blízký stav poričních zón na celém území CHKO přímo souvisí s jakostí a vydatností Mariánskolázeňské i Karlovarské zřidelní struktury přírodních léčivých zdrojů.

Oblast CHKO Slavkovský les je jedním z nejbohatších území v České republice na výskyt minerálních vod, které podminily vznik světoznámých lázní. Doznívání vulkanické aktivity se ve Slavkovském lese projevuje četnými výrony minerálních vod a oxidu uhličitého. K nejznámějším patří termální zřídlo a prameny v Karlových Varech a minerální prameny v Mariánských Lázních a jejich okolí.

Minerální vody v chráněné krajinné oblasti a v okolních strukturách přísluší k tzv. karlovarskému typu a lze je zhruba třídit do tří základních skupin:

Studené prosté kyselky jsou proplyněny oxidem uhličitým a jejich celková mineralizace (obsah tuhých rozpuštěných látek) je nižší než 1 g.l^{-1} . Tento typ vod je hojně rozšířen prakticky v celé oblasti. Řadí se sem některé mariánskolázeňské prameny, pramen Richard v Lázních Kynžvart a mnoho drobných vývěrů Slavkovského lesa.

Uhličitě minerální vody jsou rovněž proplyněny, jejich mineralizace přesahuje spodní limit minerální vody, tedy 1 g.l^{-1} . Chemické složení těchto vod je determinováno mj. též vlastnostmi horninového prostředí. Z těchto minerálních vod jmenujme Magnesii, která je využívána k plnírenským účelům.

Karlovarské uhličitě termy jsou kromě znatelně vyšší teploty (až $73,4 \text{ }^{\circ}\text{C}$) charakteristické především vyšším obsahem rozpuštěných látek. Podle délky a složitosti výstupu minerální vody k povrchu klesá její teplota. Je možno se zde setkat s tzv. vychladlými termami, k nimž patří např. chladný pramen Štěpánka na jižním okraji karlovarské struktury a zřejmě i Křížový pramen v Mariánských Lázních. Nejznámějším pramenem tohoto typu je Vřídlo, které patří k nejvýznamnějším atraktivitám Karlovarska.

V celé Karlovarské vrchovině bylo v minulosti registrováno více než tisíc vývěrů minerálních vod, z nichž většina byla nebo stále je doprovázena oxidem uhličitým, rozpuštěným či plynným. Určování počtu pramenů ve zřidelních oblastech je problematické, např. v Karlových Varech je dokumentováno přes 80 přírodních nebo umělých vývěrů.

V CHKO je velmi mnoho tzv. přírodních vývěrů minerálních vod. Někde jsou zachyceny jednoduchými jímkami, studnami, šachticemi, mělkými vrty aj., obvykle však

vytékají přímo do koryt potoků nebo prosakují v mokřinách. Mezi tyto přírodní vývěry patří např. PP Koňský pramen, PP Čiperka či Farská kyselka. V lázeňských místech jsou vybudována poměrně složitá a nákladná zařízení pro jímání, vedení, akumulaci, úpravu a využití minerální vody, plynu a peloidů. V těchto místech jsou přírodní léčivé zdroje podrobeny hydrogeologickým měřením a sledováním a rovněž hygienickým kontrolám.

Turisticky zajímavá je též zřidelní sedimentace, která v Karlových Varech vytvořila čtyři základní typy uloženin – nejmladší měkké sintry, dále aragonit a jeho žilné formy tzv. chorismity, a konečně známý a vzácný hrachovec (pisolith). Ukázky těchto zřidelních sedimentů jsou vystaveny mj. v podélné hale Vřidelní kolonády v Karlových Varech.

Vzhledem k četným pramenům minerálních vod je velká část rozlohy CHKO zahrnuta do ochranných pásem přírodních léčivých zdrojů. Jižní polovina území náleží Mariánským Lázním, Lázním Kynžvart, Dolnímu Žandovu a Pramenům, severní část Karlovým Varům, Dlouhé Lomnici, Javorné a Hornímu Slavkovu. Západně od Krásna je malé ochranné pásmo v okolí Špičáku.

6.1.5 Výskyt rostlinstva

Vzhledem k tomu, že lesnatost CHKO Slavkovský les představuje 53 % z celkové výměry cca 610 km², jsou lesní porosty nejvýznamnějším přírodním fenoménem, který ovlivňuje funkci a význam širokého okolí západočeských lázní.

V CHKO Slavkovský les roste celá řada velmi zajímavých, vzácných a chráněných druhů rostlin. Největšími klenoty je endemitní druh rožec kuříčkolistý a velmi vzácný svízel sudetský. S původními lesními porosty se dnes setkáváme vzácně, jde především o zbytky květnatých a bikových bučin (např. v PR Holina u Lázní Kynžvartu).

V nejnižších polohách oblasti, zejména v údolích řek Ohře, Teplé a podél Kosího potoka se zachovaly *příbřežní luhy* s dominantní dosazovanou olší lepkavou.

Podle nadmořské výšky na luhy navazují *bučiny a acidofilní doubravy*. Z acidofilních doubrav se dnes zachovaly jen velmi malé zbytky v údolí Ohře u Lokte, u Kynžvartu a v okolí Karlových Varů.

Suťové lesy jsou v CHKO Slavkovský les chráněny v PR Lazurový vrch a PR Olšová vrata, dále rostou na svazích údolí Ohře mezi Loktem a Svatošskými skalami. Typické stromové patro tvoří lípy a javory.

Holé sutě a skály porůstá zajímavá vegetace mělkých půd a štěrbin a najdeme je např. na znělcové Šemnické skále a na Andělské hoře u Karlových Varů.

Květnaté bučiny a jedliny dříve rostly v celém území v nadmořských výškách 400 – 700 m. Dnes je jejich rozloha velmi omezená, protože byly převedeny na smrčiny, bory a smíšené lesy. Jejich ostrůvky jsou především na prudkých svazích nebo v blízkosti lázeňských sídel. Rozsáhlejší porosty nalezneme v lázeňských lesích kolem Karlových Varů, Mariánských Lázní a Kynžvartu (PR Holina).

Fragmenty jedlin nalezneme jen v lázeňských lesích v okolí Karlových Varů a na dolním toku Teplé na Dřevařském vrchu u Vodné a mezi Vodnou a Bečovem. Jedliny se vyznačují značným množstvím druhů v bylinném patře a výrazným střídáním vzhledu v ročních obdobích. Roste zde mnoho vzácnějších druhů, např. česnek medvědí, sasanka pryskyřníkovitá a vraní oko čtyřlísté.

Na květnaté bučiny navazují na chudších substrátech a ve vyšších nadmořské výšce *bikové a smrkové acidofilní bučiny a jedliny*, které byly hlavní vegetační formací v nadmořské výšce 500 – 950 m a dnes jsou z velké části přeměněny na kulturní smrčiny. Menší zbytky se zachovaly v okolí Karlových Varů a Mariánských Lázní, v údolí Ohře mezi Loktem a Doubím a na Kozích hřbetech.

Horské smrčiny v typické formě ve Slavkovském lese nerostou. Řada prvků, zejména ve vyšších nebo inverzních polohách CHKO, dokládá ovšem nezanedbatelnou přirozenou příměs smrku. Poměrně běžný je černýš lesní, naopak velmi vzácné jsou nálezy mléčivce alpského.

Jedním z nejvýznamnějších typů vegetace Slavkovského lesa jsou *podmáčené a rašelinné smrčiny*. Jejich dnešní rozšíření je značně zkresleno kulturními smrkovými výsadbami. V nejtypičtější podobě je najdeme v NPR Kladské rašeliny v bezprostředním okolí vrchovišť Paterák, Malé rašelině a Tajga. V mechovém patře je charakterizují rašeliníky, v bylinném patře sedmikvítek evropský a ve stromovém patře bříza karpatská.

V těchto podmáčených smrčinách se ukrývají největší *vrchoviště* v CHKO. NPR Kladské rašeliny v okolí Kladské zahrnuje vrchoviště Tajga, Paterák, Lysin a Malé rašelině, nedaleko Krásna leží těžené Krásenské rašelině. Největší plochy v nich zaujímají porosty borovice blatky.

Nejcennější vegetaci v CHKO nalezneme na 15 km dlouhém *hadcovém Vlčím hřbetu* (Mnichovské hadce). Vegetace je charakteristická řadou druhů vázaných pouze na hadec, nízkou druhovou diverzitou a trpasličími formami běžných druhů (nanismus). Původní lesní vegetaci jsou zde reliktní hadcové bory s dominantní borovicí lesní a

přimíšeným smrkem na vlhčích místech. Nejcennější porosty hadcových borů jsou chráněny v PR Vlček, v PR Planý vrch a v NPR Pluhův bor. Nejhodnotnější vegetace roste na sklaních výchozech. Na nich nalezneme společenstvo štěrbin hadcových skal, které je tvořeno řadou vzácných druhů kapradin. Roste zde endemit rožec kuříčkolistý, vřesoviště s dominantním vřesovcem pleťovým, dále prha arnika.

Silně mineralizované prameny na úpatí hadcového masivu podměnily vznik *slatinných pramenišť*. Na prameniště navazují *slatinné louky* s rašeliníkem Warnstorfovým, rosnatkou okrouhloolistou. V PP Mokřady pod Vlčkem se vykytuje rákos obecný.

Prameništní olšiny jsou hojné u všech potoků středních a vyšších poloh. Mnohde vznikly výsadbou nebo sukcesí na opuštěných pastvinách a loukách (chráněny jsou např. v PR Prameniště Teplé).

Náhradními společenstvy po odlesnění všech typů olšin jsou *mokřadní louky*. Nenarušené podobě se zachovaly pouze na neodvodněných lokalitách. Reprezentativní ukázky najdeme v NPP Upolínová louka, PR Mokřady pod Vlčkem, v I. zóně mezi Křížky a Dominovou skalkou.

Na místě podmáčených lesů vznikly po odlesnění rašelinné *ostricové louky*. Mezi jejich nejzachovalejší lokality patří oblast Lazů, okolí Mýtského rybníka, okolí Milířů, bývalé Čisté a Hornáčkova louka u Nové Vsi. Chráněny jsou v NPP Upolínová louka a v PR Mokřady pod Vlčkem.

Pastviny předních poloh jsou v nedegradované podobě velmi vzácné a obsahují množství vzácných druhů rostlin, zejména vstavačovitých. Leží u Pily, Nových Kounic, Bečova, Pístova, Michalových Hor, Poutnova, Těšova a Milíkova. Několik málo lokalit v jarních a letních měsících rozkvétá množstvím květů vstavače obecného.

Rostlinstvo spolu s reliéfem vytváří krajinu, která působí na účastníky cestovního ruchu. V CHKO je řada míst, která jsou díky rostlinstvu velmi atraktivní a jsou často navštěvována.

6.1.6 Výskyt fauny

V minulosti byl Slavkovský les bohatý na velké množství zvěře. Hojně se zde vyskytovali medvědi, kanci, rysové a kuny. Tyto velké šelmy jako medvěd, rys a divoká kočka byly vyhubeny do poloviny 18. století.

V CHKO Slavkovský les převažují souvislé lesní komplexy, v nichž je dominující dřevinou smrk. Jsou tu proto nejpočetnější druhy vázané na toto prostředí., např. sýc rousný, kulíšek nejmenší, výr velký, čáp černý apod. V posledních letech se rozšířil

krkavec velký a objevil se rys ostrovid. Postupně zmizel tetřev hlušec a tetřívka obecná, ačkoliv byly ještě v poválečném období početní. K vymizelým druhům patří pravděpodobně také jeřábek lesní. Pověstná z trofejního hlediska je zdejší populace jelena evropského, rozšířil se zde i jelen sika, zatoulal se sem i los evropský. Objevují se potvrzené zprávy o výskytu orla mořského.

Na území Slavkovského lesa leží řada zimovišť netopýrů, z nichž některá patří k nejvýznamnějším na západě Čech. Mnohde jsou to stará hornická díla. Zatím v nich bylo zjištěno 10 druhů, mimo jiné netopýr velkouchý, netopýr severní a netopýr brvitý.

Pozoruhodná je kolonie sysla obecného na golfovém hřišti v blízkosti Karlových Varů. Je to nejzápadnější lokalita tohoto druhu.

V území CHKO leží několik rybníků a přehradních nádrží, jsou tu ještě četné zachovalé vodní toky a zejména významná rašeliniště. Vzácně se tu objevuje vydra říční a byl zjištěn rejsec černý. Z ptáků bylo potvrzeno hnízdění vodouše kropenatého, pravidelně se vyskytuje bekasina otavní a sluka lesní. Z vzácnějších obojživelníků je nutno uvést čolka obecného, čolka horského a skokana ostronosého.

Můžeme se setkat také s užovkou obojkovou a užovkou hladkou, která však není nijak hojná. V potocích a říčkách žijí střevle potoční, mihule potoční a rak říční. Na rašeliništích se pravidelně objevuje žlutásek borůvkový.

V cestovním ruchu se významně uplatňuje pozorování zvěře. Svaz ochránců přírody pořádá ročně různé akce, kterými seznamuje širokou veřejnost jak se zvířaty tak s přírodou CHKO.

6.2 Socioekonomická analýza

6.2.1 Využití krajiny

Průmyslová výroba

Uvnitř chráněné krajinné oblasti se dnes nenachází žádný velký průmyslový podnik, který by výrazně negativně ovlivňoval životní prostředí. Lehká průmyslová výroba a terciární sféra jsou vázány v podstatě pouze na tři největší města v oblasti, Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Horní Slavkov. Jako charakteristická odvětví je možno označit výrobu porcelánu a zpracování dřeva.¹³ V území převažuje lesní hospodářství. Správa CHKO má vypracován lesní hospodářský rámeček, podle kterého zvyšuje podíl původních lesních porostů.

¹³ Plán péče CHKO Slavkovský les. Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. 1998. str. 285-6.

Zemědělství

Do r. 1989 byly tendence k extenzivnímu využívání půdy a tendence přetvářet ji na půdu ornou. V poslední době se realizují akce k zatravnění těchto ploch a jejich návratu k původnímu využití. Zemědělské plochy mají speciální způsob hospodaření a zvláštní termíny a způsoby obhospodařování. K zemědělství se využívají okrajové části CHKO.

Těžba

Oblast Slavkovského lesa je mnoho staletí známá svými rudnými ložisky. S hornictvím je úzce spjat vznik Krásna, Horního Slavkova, Čisté a Pramenů. Největšího významu nabylo hornictví zejména v 16. století, kdy byl Slavkovský les nejbohatším nalezištěm cínové rudy v Evropě. V okolí Horního Slavkova a Krásna zbyla spousta důlních památek. V souvislosti s těžbou cínu byla také vystavěna technická památka Dlouhá stoka, která přiváděla vodu do Horního Slavkova a Krásna. Mezi další významné těžené suroviny se řadilo stříbro a uran. V současné době je těžba kovů již minulostí. Na území oblasti jsou v provozu pouze 2 lomy: Lom Výškovice, kde se těží dekorační kámen (okraj CHKO, velmi nízká těžba, sezónní provoz, prakticky nehluký). Těžba živce pro potřeby porcelánek je na lokalitě Vysoký kámen u Krásna. Na Krásenském rašeliništi se těží rašelina pro lázeňské účely a usiluje se o revitalizaci v důsledku nadměrné těžby pro zemědělské účely. V souvislosti s těžbou je třeba zmínit také těžbu minerálních pramenů k plnírenským účelům.

Vodní hospodářství

Vodní plochy jsou využívány pro rybářství a rybníkářství, vodní nádrže jsou podřízeny zajištění kvality vody pro vodárenskou úpravu. Některé vodní plochy jsou však také využívány k rekreaci a nachází se u nich veřejná koupaliště. V CHKO se jedná o krásenský rybník Bažina, šterkopískový lom u Krásna, Nový rybník několik kilometrů severozápadně od Krásna a přírodní koupaliště u Hlinek. U Mariánských lázní se vyskytuje přírodní rybník Lido jihozápadně od města. Veřejné koupaliště je také u Betlémského rybníku.

Minerální prameny oblasti jsou v převážné většině využívány k lázeňským účelům. Ferdinandův pramen mariánskolázeňské zřidelní oblasti se stáčí pod názvem Excelsior, také minerální voda Magnesia je stáčena z této oblasti.

Rekreační využití

O rekreačním využitím CHKO Slavkovský les se zmiňuje Plán péče CHKO Slavkovský les. Proto je tato problematika z něj čerpána.

Chataření je soustředěno do několika nepříliš rozvinutých center jak v centrální části CHKO, tak jejích okrajích. Jedná se především o rekreaci obyvatel z oblasti CHKO Slavkovský les a nejbližšího okolí, z center větších aglomerací, ale i obyvatel z území Čech směrem na západ od Prahy. Pro jiné oblasti tak typické rozšíření chatových kolonií se v lokalitě Slavkovského lesa nevyskytuje. Existuje pouze několik význačnějších lokalit a to Třídolí, Kamenice a Bystřina pod Rovnou. V těchto lokalitách se nepočítá s jejím rozšiřováním, obnovou a ani jiným rozvojem. Ani s dalším uvolněním jiných částí CHKO pro tyto formy rekreace se neuvažuje.

Do budoucnosti lze počítat se značným, ale úměrným rozvojem rekreace jednotlivců v tzv. agrorekreaci, jejíž charakter lze pozorovat v zavedených vyjížděkách na koních, které pořádají jezdecké kluby v Mariánských Lázních a v Karlových Varech.

CHKO je hojně navštěvována účastníky hromadných autobusových zájezdů a to především díky přítomnosti lázní, dále přítomností center soustředěné rekreace a blízkostí hranic s Německem. Léčebná rekreace převažuje v lázeňských místech Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Lázně Kynžvart a jejich okolí. Existuje systém tzv. pohybových léčebných tras v Mariánských Lázních a v Karlových Varech. Pro dětskou rekreaci jsou vytipovány a smluvně zajištěny 4 lokality: Otročínský potok, Údolí Kosího potoka, Manský rybník a koupaliště Krásno.

6.2.2 Socioekonomické podmínky

Obyvatelstvo a osídlení

CHKO Slavkovský les nemá jednotný krajinný ráz, jelikož je uměle vytvořeným útvarem. Můžeme tedy v CHKO nalézt 10 typů krajinných rázů. Proto se v oblasti mísí několik stavebních stylů. Jednotícím stylem jsou stavby (viz V. Mencl: Lidová architektura v Československu. - 1980), tedy stavby typické pro celou oblast západního a severního pohraničí Čech. Avšak ani tento styl není pro celou CHKO jednotný a rozpadá se do množství místních krajových specialit a nuancí.¹⁴ Rozptýlená zástavba není pro CHKO

¹⁴ Plán péče CHKO Slavkovský les. Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. 1998. str. 126

typická – stavby jsou přísně soustředěny do zastavěného území obcí.¹⁵ Výjimkou jsou chaty a objekty rekreace.

Na území CHKO je 120 obcí, které svým katastrálním územím do oblasti CHKO přímo spadají či zasahují, dále 7 zaniklých obcí a 4 katastry bez obce. Sídla CHKO jsou rozčleněna do 4 kategorií podle svého krajinnotvorného významu.

Informace o obyvatelstvu a jeho struktuře nejsou pro oblast CHKO Slavkovský les jednotně zpracována. V Plánu péče CHKO Slavkovský les jsou tato data zastaralá a nejednotná.

Regionální vazby, rozvojové prvky ve vztahu k ČR

Oblast CHKO Slavkovský les náleží do dvou turistických oblastí a to do turistické oblasti Západočeský lázeňský trojúhelník a do oblasti Krušné hory – Západ. Zároveň spadá do turistického regionu Západočeské lázně. Celým svým územím se také zapojila do sítě Evropských geoparků prostřednictvím Česko-bavorského geoparku. Některé oblasti CHKO jsou součástí sdružení měst a obcí Euregia Egrensis, jehož účelem je partnersky působit při přeshraniční spolupráci mezi svobodným státem Bavorsko, svobodným státem Sasko, svobodným státem Durynsko a Českou republikou.

Občanská vybavenost

Školství

Obyvatelé Slavkovského lesa z velké většiny dojíždějí jak do zaměstnání tak za studiem do měst v oblasti jako je Horní Slavkov, Loket, Karlovy Vary a Mariánské Lázně. Vybavenost větších měst oblasti školskými zařízeními je vyjádřena tabulkou 1.

Tabulka 1 Vybavenost školskými zařízeními na území CHKO Slavkovský les

	mateřská	základní	střední
Bečov nad Teplou	1	1	0
Horní Slavkov	2	2	0
Karlovy Vary	17	12	14
Lázně Kynžvart	1	1	0
Loket	2	1	1
Mariánské Lázně	6	3	5
Teplá	1	1	0

Zdroj: ČSÚ

¹⁵ Plán péče CHKO Slavkovský les. Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. 1998. str. 281

Zdravotní zařízení

Obyvatelé oblasti Slavkovského lesa mohou využívat nemocnice v Mariánských Lázních, Karlových Varech, Chebu a Sokolově. V oblasti je registrováno 68 ordinací praktických lékařů, přičemž jsou umístěny ve větších městech.

Tabulka 2 Vybavenost zdravotnickými zařízeními v CHKO Slavkovský les

Město	Počet ordinací
Bečov nad Teplou	2
Březová	2
Horní Slavkov	3
Karlovy Vary	39
Lázně Kynžvart	3
Loket	2
Mariánské Lázně	14
Teplá	3

Zdroj: ČSÚ

Rekreace a sport

V oblasti Slavkovského lesa je rozvinuta celá škála sportovního dění. Sportovní vyžití je zastoupeno dlouhou plochou dráhou v Mariánských Lázních pro motocyklové a automobilové závody, leteckou sportovní školou v Mariánských Lázních a v Karlových Varech. Do této kategorie také patří i letiště Aeroklubu Toužim. Z těchto letišť se uskutečňují rekreační vyhlídkové lety nad územím CHKO Slavkovský les. Sportovní polní letiště jsou např. v Krásnu a u Rovné, kde se doporučuje dále je neprovozovat. Orientační běhy, radiové orientační běhy byly vytlačeny do okrajových částí CHKO (do 3. a 4.zóny), popřípadě lázeňských lesů. Areály zimních sportů jsou již dlouhodobě stanoveny a umístěny v městských a v příměstských aglomeracích, kde se předpokládá rozvoj vybavení, služeb apod. Ideální podmínky skýtá Slavkovský les pro tzv. běžkařské lyžování a je protkнут strojově upravenými i „divokými“ stopami. Horolezecký sport je povolen pouze v lokalitě Svatošských skal. V oblasti je pro lodě splavná pouze řeka Ohře v CHKO v úsek mezi Loktem a Karlovými Vary. V Lokti nad Ohří je vodácký kemp.

Tabulka 3 Vybavenost vybraných měst sportovními zařízeními

	tělocvična	stadion/hřiště
Bečov nad Teplou	1	1
Horní Slavkov	3	8
Karlovy Vary	14	25
Lázně Kynžvart	1	3
Loket	1	2
Mariánské Lázně	12	25
Teplá	2	4

Zdroj: ČSÚ

6.3 Analýza cestovního ruchu

6.3.1 Analýza na straně nabídky

Cestovní ruch se soustřeďuje do míst, která disponují optimálními přírodními a společenskými atraktivitami. Zároveň však tyto místa musí být dobře vybavena infrastrukturou služeb, která je podporována institucionální sférou.

Studium struktury a vazeb potenciálů na straně nabídky a tranzitních tras lze považovat za nejvýznamnější nástroj rozvoje cestovního ruchu jednotlivých míst, mikroregionů, větších oblastí i celých státních útvarů.¹⁶

6.3.1.1 Primární potenciál

Primární potenciál cestovního ruchu představují přírodní a společenské atraktivity. Pestrost druhů, stupeň přitažlivosti a kvalita těchto atraktivit profiluje potenciální možnosti dané lokality, oblasti nebo regionu v cestovním ruchu. Podle náročnosti na aktivaci jejich potenciálu se atraktivity dělí na atraktivity nižších řádů a atraktivity vyšších řádů.¹⁷

A. Přírodní atraktivity území

Přírodní podmínky Karlovarska jsou předurčeny reliéfem. Západočeská část Krušných hor je morfologicky výraznou oblastí, avšak její prostředí je v důsledku těžby a spalování uhlí na Sokolovsku zdevastované. Slavkovský les je řídko osídlen a v cestovním ruchu minimálně využíván i přesto, že leží mezi intenzivně navštěvovanými lázněmi.

V CHKO Slavkovský les se nalézají mnoho přírodních atraktivit, které jsou v drtivé většině chráněny jako přírodní památka či rezervace, v pěti případech národního významu (viz příloha č. 3).

Přírodní atraktivity, které se nacházejí v CHKO Slavkovský les, je možné rozčlenit na atraktivity významné z hlediska ochrany přírody a z hlediska využití v cestovním ruchu. V mnoha případech se tato hlediska prolínají a vzájemně se ovlivňují. U některých atraktivit není využití v cestovním ruchu žádoucí kvůli ochraně vzácných přírodních atributů, na některých atraktivitách se cestovní ruch projevil negativně. V zásadě ale platí, že je toto vzájemné působení ochrany přírody a cestovního ruchu udržovaného v rozumné míře pozitivní.

¹⁶ Štěpánek V., Kopačka L., Šíp J.: Geografie cestovního ruchu. Praha. Karolinum, 2001. str. 17.

¹⁷ Štěpánek V., Kopačka L., Šíp J.: Geografie cestovního ruchu. Praha. Karolinum, 2001. str. 17.

a. Přírodní atraktivita důležité z hlediska cestovního ruchu

Reliéf a geologické poměry

Z hlediska reliéfu krajiny je atraktivitou **výhled do krajiny**. I přesto, že je Slavkovský les nevysoké silně zarovnané pohoří, nalezneme zde daleké rozhledy. V některých případech se jedná o přirozené vyhlídky, jindy jsou podmíněny rozhlednou. Tato atraktivita je zastoupena prostřednictvím Krásenského vrchu, Podhorního vrchu a mnoha dalších např. v Mariánských Lázních rozhledna Hamelika nebo vrch Krudum, na kterém dříve stávala rozhledna a který těsně za hranicí CHKO nabízí výhled na Slavkovský les.

Krásenský vrch

Krásenský vrch (825 m) leží téměř uprostřed oblasti, je dominantním bodem chráněného území a nabízí nejširší rozhled. Na vrchu stojí unikátní kamenná rozhledna s vnějším spirálovitým schodištěm. Východištěm na Krásenský vrch k rozhledně je obec Krásno. Krásenský vrch je hojně navštěvován, a proto byl vybrán k dotazníkovému šetření. (viz c. Zkoumané přírodní atraktivita)

Podhorní vrch

Nejvyšší bod Tepelské vrchoviny Podhorní vrch je dávno vyhaslou sopkou, památkou na alpínské vrásnění. Toto chráněné území východně od Mariánských lázní zůstává oblíbeným cílem výletů lázeňských návštěvníků. Podhorní vrch je přirozeným rozhledovým místem a nabízí 180° výhled do krajiny. Stejně tak jako Krásenský vrch byl vybrán k dotazníkovému šetření. (viz c. Zkoumané přírodní atraktivita)

V cestovním ruchu mají své místo i **geomorfologické útvary**. Ať už se jedná o výlevy, skalní útvary či výchozy. Ve Slavkovském lese je atraktivní PP Čedičové varhany u Hlinek, což je výlev třetihorní sopky se sloupcovitou odlučností. Dalším přírodním geomorfologickým útvarem je PP Kynžvartský kámen. Je to žulový monolit s mikrotvary zvětřování a odnosu (tzv. žlábkové škrapy). PP Moučné pytle je žulová skalní hradba s blokovou odlučností.

Dominova skalka

Hadcová Dominova skalka se nachází u turistické značené cesty, která směřuje z hloubi Slavkovského lesa do údolí Teplé a k Bečovu nad Teplou. Skalka vystupuje

kousek od silnice mezi jehličnatými stromy. Její jméno připomíná českého botanika Karla Domina, který kolem r. 1900 zkoumal zajímavou floru v této oblasti. Od r. 1990 je útvar chráněn jako přírodní památka. V údolí pod skalkou vyvěrají minerální prameny Grónská a Novoveská kyselka. Hlavní pramen zvaný Kyselka se plní do lahví.

Svatošské skály

Na levém břehu Ohře se tyčí bizarní skály. Podle pověsti se jedná o zkamenělý svatební průvod. Je to romantické místo díky tomu, že si tu Ohře vyhloubila v žulovém masivu údolí, na jehož nárazových stěnách podnítila další zvětrávací procesy. Výsledkem jsou obnažené skalní stěny s pilíři a věžemi. Území je chráněno od roku 1933, dnes jako NPP Jan Svatoš. Pro svou oblíbenost turisty byla lokalita vybrána k dotazníkovému šetření (viz C. Zkoumané přírodní atraktivity).

Šemnická skála

Strmý znělcový vrch nedaleko Karlových Varů nad pravým břehem Ohře byl dříve nazývaný Olšová Vrata a vrcholová skála nese jméno Panenský skok. Vypráví se pověst o dívce, pronásledované loupeživým rytířem. Dívka se nakonec vrhla ze skály a násilník za ní. Na strmém vrchu se drží přirozený smíšený les s typickou květenou. Hnízdí tu výr velký. Z plošiny se otvírá nádherný výhled na údolí Ohře. Od roku 1933 je chráněna jako přírodní památka.

Geologický park v Mariánských Lázních

Areál geologického parku začíná v blízkosti městského muzea směrem do Mlýnského údolí. Ve volné přírodě uprostřed bukového lesa, který je protkán sítí cestiček s lavičkami, je expozice v přírodě. Tato expozice je první svého druhu v České republice a svým pojetím i ve střední Evropě. Na ploše téměř 10 ha je vystaveno přes 300 kamenů (největší váží přes 16 tun), které tvoří společně základ okolní krajiny. Jednotlivé ukázky jsou nejen v "přírodním" stavu, ale často mají naleštěnou plochu pro lepší poznání struktury horniny. Výběr jednotlivých ukázek charakterizuje geologickou stavbu Slavkovského lesa. Geopark úzce navazuje na geologickou, resp. přírodovědnou část expozice muzea, která je věnována Slavkovskému lesu.

Provoz geologického parku i muzea je celoroční. Pohyb po vlastním terénu geologického parku je nenáročný a ani nevyžaduje speciální oblečení.

Hydrologické poměry

V CHKO Slavkovský les jsou přírodní atraktivity nejvíce spojeny s hydrologickými poměry a vegetačním pokryvem. Hojně navštěvované jsou **vývěry minerálních pramenů** PP Čiperka, PP Koňský pramen, Farská kyselka.

Čiperka

Vývěr uhličitě minerální vody byl vyhlášen roku 1995 jako PP Čiperka. Tento pramen vyvěrá přirozeně a je upraven tak, aby umožnil snadný odběr návštěvníkům. Nachází se v nivě Kosího potoka, která je první lokalitou výskytu bobra evropského v CHKO Slavkovský les. K prameni vede turistická značená trasa z Mariánských Lázní. Podél této trasy se nachází další prameny: Vlkovický pramen, Horky, Kyselka u Pístovského mlýna.

Farská kyselka

Vývěr minerální vody není chráněn jako maloplošné chráněné území, ale nachází se v blízkosti PR Smraďoch. Pramen je upraven pro občerstvení turistů. Vedou k němu dvě turistické trasy z Mariánských Lázní.

Koňský pramen

Vývěr uhličitě minerální vody je chráněn od roku 1996 jako přírodní památka. Pramen je upraven tak, aby návštěvníkům umožnil občerstvení vodou. K prameni vede turistická stezka z Mariánských Lázní, možným východiskem je také obec Chotěnov.

Významnými jak pro lázeňské využití tak i pro turisty jsou **minerální prameny v lázeňských místech**, jejichž vývěry jsou uměle upraveny. Jedná se především o prameny v Karlových Varech a Mariánských Lázních.

V *Karlových Varech* a jejich okolí vyvěrá přes 60 teplých minerálních pramenů, z nichž 12 je využíváno k lázeňské léčbě a jsou volně přístupné pro turisty. Nejznámějším pramenem je **Vřídlo**. Tento pramen je také nejteplejší (72 °C) a tryská do výšky až 15 metrů. Nachází se ve Vřidelní kolonádě, kde je možné ochutnávat jeho chladnější větve. Další prameny jsou vyvedeny v Mlýnské kolonádě (kryje celkem pět pramenů a to Mlýnský, Skalní, Libušin, Knížete Václava a Rusalčin), Tržní kolonádě (prameny Tržní a Karla IV.), Zámecké kolonádě (Zámecké prameny) či v Sadové kolonádě (Sadový a Hadí pramen).

V *Mariánských Lázních* vyvěrá 40 studených pramenů které jsou využívány jak pro lázeňství, tak k občerstvování turistů. Nejznámější jsou Křížový, Ambrožův, Lesní, Fernadův, Rudolfův pramen a pramen Karolina. **Fedinandův pramen** je také využíván k plnírenským účelům a stáčí se jako stolní voda Excelsior.

Velmi atraktivní jsou také **vývěry plynů v podobě mofet** např. PP Milhostovské mofety, PR Smrad'och či PP Sirňák.

Milhostovské mofety

Přirozené výrony sirovodíku a oxidu uhličitého jsou od r. 1993 chráněny jako přírodní památka. Milhostovské mofety se nacházejí pod Podhorním vrchem na turistické trase.

Smrad'och

Jde o vrchovištní rašeliniště, ležící v oblasti soustředěných vývěrů minerálních vod a plynů oxidu uhličitého a sirovodíku. Plyny tu vystupují na povrch v podobě malých bahenních sopek, tzv. mofet. Výrony jsou vidět v miniaturním tzv. mofetové jezírku. K lokalitě vede naučná stezka formou můstkové cesty. Pro svou atraktivitu a návštěvnost byla lokalita vybrána k dotazníkovému šetření (viz C. Zkoumané přírodní atraktivity).

Za severovýchodním okrajem rezervace byl podchycen a upraven pramen Farské kyselky, který je na rozdíl od vývěrů v rašeliništi pitný.

Vegetační pokryv

V CHKO nalezneme řadu geologicky podmíněných chráněných území, která byla vyhlášena zvláště chráněnými územími a rovněž jsou hojně turisticky navštěvována. Tato geologická podmíněnost se projevuje ve vegetačním pokryvu, který je jedním z nejdůležitějších kritérií pro ochranu přírody.

Nejdůležitějším geologickým útvarem na území CHKO je **hadcový hřbet**, který svým specifickým složením ovlivňuje vegetaci, která se na něm vyskytuje. Jedná se o lokality s mimořádným významem v ochraně přírody (viz B. Přírodní atraktivity významné z hlediska ochrany přírody), ale některé z nich jsou zpřístupněny a turisty navštěvovány.

Křížky

Přírodně nejcenějším územím je bezpochyby NPP Křížky, která se nachází nedaleko obce Prameny přímo u silnice. Název je odvozen od tří křížů postavených na hadcových skalách v r. 1859 jako památka na rodinné neštěstí. Tento hadcový hřbet s řadou zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů je lokalitou výskytu endemického rožce kuříčkolistého. Nejnápadnější rostlinou, kvetoucí zde od časného jara, jsou keříčky vřesovce plet'ového.

V roce 1979 byla od silnice k návrší upravena 10 m dlouhá naučná stezka s 10 tabulkami u význačných rostlin. Kvůli velké návštěvnosti, která cennou lokalitu ohrožovala, byla stezka v roce 1990 zrušena a Křížky oploceny. Místo si i tak můžeme prohlédnout od informační tabule. Křížky jsou od roku 1963 chráněny, dnes jsou národní přírodní památkou. (viz obr. 8 v příloze 4)

Na NPP Křížky navazuje NPP Upolínová louka pod Křížky, což jsou podmáčené a rašelinné louky se zvláště chráněnými druhy rostlin a živočichů a vyskytuje se zde velká vzácnost vrba borůvkovitá. Zde se plánuje vybudování vyhlídkové plošiny do louky.

NPP Křížky je velmi dobře přístupná jak pro pěší, tak pro motoristy. V současné době je turisty hojně navštěvována.

Kladské rašeliny

Uprostřed lesů se skrývají rašeliníště s porosty stromové borovice blatky, s typickými bylinami a rašeliníky. Kladské rašeliny se sestávají z 5 částí a to největšího rašeliníště Tajga, Lysina, Paterák, Malé rašeliníště a Husí vrch. Působení těchto rašeliníšť umocňují uměle vytvořené rybníky. Přírozená rašelinná jezírka jsou jen velmi malá a nepočetná, zato podmáčené smrčiny zasahují i do vzdálenějšího okolí. Kolem tohoto rybníka byla v roce 1977 vybudována naučná stezka. Centrem pro turistický ruch se stala osada Kladská. (viz C. Zkoumané přírodní atraktivita)

Vlček

Přírodní rezervace, která byla vyhlášena roku 1966 na ploše 62 ha, chrání nejzachovalejší přírozený bor na hadcovém podkladě s významnými společenstvy v podrostu. V minulosti stávala na vrcholu výletní restaurace, která byla oblíbeným cílem vycházek lázeňských hostů z okolí. Dnes je využití turisty po značené stezce sporadické.

b. Přírodní atraktivita významné z hlediska ochrany přírody

Reliéf a geologické poměry

Údolí Ohře

Levobřežní přítok Labe je řekou několika proměn, který k nám přitéká od sousedů z Německa, teče otevřenou lučinatou krajinou, nabízí zajímavé rekreační zázemí u přehrad Skalka a Jesenická, sleduje hnědouhelnou pánev a v závěru protéká zemědělskou krajinou Českého Středohoří. Úsek od silničního mostu přes řeku Ohře 3 km severovýchodně od Sokolova k severozápadnímu okraji Starého Sedla je od roku 2000 chráněn jako přírodní památka. Řeka tu vytváří kaňonovité údolí, v jehož svazích jsou odkryty starosedelské pískovce s prokřemenělými fosiliemi a pseudokrasovými jeskyněmi a závrtvy. Na zvětrávajících skaních stěnách se objevují zkamenělé zbytky třetihorních rostlin. Nápadné jsou fragmenty kmenů a větví, vzácněji stromových a kapradinových listů.

Hydrologické poměry

Z hydrologického hlediska je možné považovat celou CHKO Slavkovský les jako přírodní atraktivitu, která je významná z ochranného hlediska. Předmětem ochrany jsou mimo jiné minerální prameny a zřídelní oblasti „lázeňského trojúhelníku“. Ochranou těchto míst se CHKO Slavkovský les výrazně odlišuje od ostatních chráněných krajinných oblastí v republice.

Vegetační pokryv

Jak bylo uvedeno výše, nejvýznamnější květena roste na **hadcovém hřbetě**, který svým specifickým složením ovlivňuje vegetaci. Jedná se o lokality s mimořádným významem v ochraně přírody. Některé z nich jsou uvedeny výše, protože jsou z hlediska cestovního ruchu významné. Jedná se především o NPP Křížky.

Pluhův bor

Hadcový skalnatý hřbet, porostlý většinou reliktním lesem, se táhne mezi Mariánskými Lázněmi, Prameny Novou vsí a Mnichovem ve Slavkovském lese. V podrostu se objevuje vřesovec masový, sleziníky, kosatec sibiřský. Od r. 1969 je lokalita chráněna dnes jako národní přírodní rezervace. Důvodem ochrany je především uchování cenné hadcové vegetace.

Údolí Teplé

Cesta mezi Karlovými Vary a Mariánskými Lázněmi je mimořádným zážitkem především díky půvabné krajinné scénérii, kterou částečně vytváří i údolí řeky Teplé. Teplá pramení severně od Mariánských Lázní, v Karlových Varech se vlévá do Ohře. Jižně od Bečova vyhloubila v amfibolitových horninách kaňonovité údolí s několika zaklesnutým meandry. Kulisu tvoří příkré zalesněné svahy s mnoha skalisky. V těchto místech byla v r. 1993 vyhlášena přírodní rezervace. Od r. 1989 vede údolím železniční trať, řeku sleduje i silnice.

Upolínová louka pod Křížky

Na NPP Křížky navazuje NPP Upolínová louka pod Křížky, což jsou podmáčené a rašelinné louky se zvláště chráněnými druhy rostlin a živočichů a vyskytuje se zde velká vzácnost vrba borůvkovitá.

Lokality v síti Natura 2000

Na území CHKO bylo vytipováno 20 lokalit (na celém území Karlovarského kraje 40 lokalit), které byly schváleny Evropskou komisí jako „naturová území“. Tyto lokality byly zařazeny na národní seznam evropsky významných lokalit, který je znám pod názvem Natura 2000. Seznam lokalit sítě Natura 2000 na území CHKO Slavkovský les ukazuje následující tabulka.

Tabulka 4 Lokality sítě Natura 2000 na území CHKO Slavkovský les

Lokalita	Předmět ochrany
Bečovské lesní rybníky	vodní a mokřadní biotopy
Horní Kramolín	hnědásek chrástavý
Horní Kramolín - Ovesné Kladruby	hnědásek chrástavý
Javorná	hnědásek chrástavý
Jeskyně Inků	Netopýr černý, netopýr velký
Kaňon Ohře	bučiny, suťové lesy, skalní stanoviště
Krásenské rašeliniště	rašelinné biotopy
Krásno	hnědásek chrástavý
Medvědí rozhledy	rožec kuříčkolistý, sleziník nepravý
Nadlesí	rašelinné lesy, rašeliniště, mezofilní louky
Odolenovice	hnědásek chrástavý
Olšová vrata	sysel obecný
Pila	hnědásek chrástavý
Pramenské pastviny	rožec kuříčkolistý, sleziník nepravý, svízel sudetský
Raušenbašská lada	rožec kuříčkolistý, sleziník nepravý, svízel sudetský, reliktní bory na hadci a skalní biotopy
Skalka pod Tisovým vrchem	sleziník nepravý
Teplá s přítoky a Otročínský potok	vranka obecná a mihule potoční
Upolínova louka - Křížky	mokřady, vřesoviště, skalní hadcové biotopy

Zdroj: Správa CHKO Slavkovský les

c. Zkoumané přírodní atraktivity

Pro zjištění vnímání přírodních složek krajiny bylo vybráno 5 lokalit přírodních atraktivit. Na NPP Jan Svatoš probíhalo dotazování na vnímání oblasti Slavkovského lesa. Na Krásenském vrchu, PR Podhora, NPR Kladské rašeliny a PR Smrad'och se zjišťovalo vnímání účastníků té konkrétní lokality.

Dotazování na oblast

Pro dotazníkové šetření na vnímání oblasti jako celku bylo zvoleno turisticky frekventované místo Svatošské skály, které se nachází 2 km od Karlových Varů.

NPP Jan Svatoš

NPP Jan Svatoš byla založena r. 1933. Představuje žulové skalní město, které se nachází na konci kaňonu řeky Ohře mezi Loktem a Karlovými Vary. (obr. 3 v příloze 4)

Turistická cesta vedoucí ke skalám z Lokte se vine okolo řeky a napojuje se na naučnou stezku s 12-ti zastávkami. Hned u Lokte je možné spatřit staré chráněné břecht'any několik metrů dlouhé, před Svatošskými skálami je i několik velkých mravenišť. Pod

skalami vede přes Ohři lávka zavěšená na lanech, která je v oblasti CHKO i Karlovarského kraje unikátní.

Přitažlivost skal pro návštěvníky je umocněna pověstmi o Hansi Heilingovi (Janu Svatošovi), podle kterých je útvar zkamenělým průvodem svatebčanů. Podle této pověsti nesou jednotlivé Svatošské skály nezvyklé názvy: Ženich, Nevěsta, Tchán, Svědkové, Muzikanti. Pověst vypráví o zhrzeném ženichovi, jímž byl samotný d'ábel, kterého opustila nevěsta. Pomstil se tím, že nechal při její veselce zkamenět celý svatební průvod. Legendou se nechali inspirovat četní tvůrci, mezi nimi i J.W. Goethe, bratří Grimmové či Vilém Mrštík.

Skály jsou též intenzívně horolezecky využívány k výcviku a přímo proti Svatošským skalám je horolezecká škola. Jak bylo řečeno výše, kolem Svatošských skal vede cykloturistická stezka, která bude součástí plánované páteřní cyklotrasy Karlovarského kraje. Přímo u Svatošských skal je restaurace a možnost ubytování.

Dotazování na konkrétní přírodní atraktivitu (Dotazník B)

Pro dotazníkové šetření byly vybrány čtyři lokality, z nichž vždy dvě mají podobnou fyzikogeografickou charakteristiku. Tyto 4 lokality se po vyhodnocení dotazníkového šetření vzájemně porovnaly.

Za první přírodní složku byly zvoleny rozhledy. V jednom případě se jedná o nově zrekonstruovanou Krásenskou rozhlednu, která leží uprostřed zkoumané oblasti a poskytuje nádherný rozhled po celé krajině. Druhým případem je také rozhledové místo, konkrétně v PR Podhora, tentokrát však bez rozhledny. Vybráno bylo proto, že leží na frekventované turistické trase a je zároveň přírodní rezervací.

Za druhou přírodní složku byly vybrány naučné stezky. Seznamují s jedním z nejvýznamnějších biotopů CHKO Slavkovský les, kterým jsou rašeliniště. Naučná stezka Kladská je turisticky velmi frekventovaná a vede po okraji rašeliniště, která jsou pro tuto oblast velmi typická. Zároveň má toto chráněné území nadregionální význam. Druhá naučná stezka jménem Smrad'och vede po rašeliništi s mofetami a výrony plynů, které tvoří malé krátery. Je to v důsledku postvulkanické činnosti, která je pro tuto oblast charakteristická. Znakem postvulkanické činnosti je např. soustředění nejmladších sopkek v ČR právě v Karlovarském kraji. Dalším významným a pro oblast charakteristickým znakem je velmi známé vřídlo v Karlových Varech.

NPR Kladské rašeliny

Pod společným názvem NPR Kladské rašeliny je zahrnuto 5 lokalit vzájemně nesouvisejících zalesněných vrchovišť Slavkovského lesa u Kladské, 7 km severoseverozápadně od Mariánských Lázní. Kladské rašeliny jsou nejzachovalejším územím v oblasti přirozené akumulace vod sytících zdrojnice minerálních pramenů na Mariánskolázeňsku.

Největším z těchto pěti rašelinišť je Tajga (1133,4 ha), jejíž okraj je zpřístupněn naučnou stezkou z Kladské. Severně pod vrcholem Lysin je rašeliniště Lysina (43 ha), severně od Kladské Paterák (94 ha), severovýchodně leží Malé rašeliniště (7 ha) a posledním je Husí vrch (14,9 ha).

Půvab lokality umocňuje i nádherný rybník a romantické stavby ve švýcarském slohu osady Kladská, které zde dal vytavět kníže Otto Schönburg-Waldenburg V loveckém zámečku je Hotel Garni a přilehlé jsou restaurace se zvěřinovými specialitami.

Naučná stezka Kladská

Po okraji rašeliniště Tajga byla v roce 1977 vybudována naučná stezka. Východištěm pro NS Kladská je obec Kladská. Naučná stezka začíná u silnice naproti parkovišti a tam i končí. Je dlouhá 2 km a má 8 zastavení vybavených informačními panely. Vede kolem rybníka po okraji rašeliniště Tajga jako povalový chodník. Její část je přizpůsobena pro tělesně postižené osoby. V roce 2001 byla stezka rekonstruována a nyní se chystá osazení novými informačními tabulemi. Návštěvníkům je k dispozici i Návštěvní kniha, umístěná na 4. zastavení, která je hojně využívána. Po celé délce naučné stezky jsou lavičky k odpočinku. (viz obr. 4 v příloze 4)

Přístup k rašeliništi Tajga je možný jen po naučné stezce Kladská. K ostatním rašeliništím na území NPR Kladské rašeliny přímé cesty nevedou, jelikož vstup do nich není žádoucí. Východního okraje Tajgy se dotýká červeně značená turistická trasa z Mariánských Lázní. Z ní severně od potoka Roty vede žluté značení kolem Malého rašeliniště a Pateráku. Do Kladské vede také zelená turistická trasa z Mariánských Lázní, po které je možné se dostat až do Lokte.

Naučná stezka Smrad'och

PR Smrad'och je výstižně nazvané chráněné území mofetových polí o rozloze 8ha. Leží 5 km severně od Mariánských Lázní a od r. 1968 je chráněno. (viz obr. 5 v příloze 4)

Na území lesního rašeliniště jsou patrné četné vývěry mineralizovaných vod a výrony oxidu uhličitého s příměsí sirovodíku, jehož mírný zápach dal místu jméno. Kráterovité malé mofety, kterými plyn proniká z podzemí, jsou většinou zaplaveny vodou. Místa, zejména při kolísání hladiny vody, připomínají malé „bahenní sopky“. Soustředěné výrony plynů objevíme v miniaturním tzv. Mofetovém jezírku, jehož hladina je jakoby v mírném varu.

Rašeliniště má lesní charakter. Kromě unikátní řasové flóry zde roste řada vzácných druhů vyšších rostlin. Typické rašeliništní rostliny jsou zastoupeny především mechy a nejsou druhově bohaté.

K lokalitě vede naučná stezka formou můstkové cesty s 2 vyhlídkovými plošinami, která spojuje malý a velký mofetový štít, příkop, střední mofetové pole a plynné jezírko. Naučná stezka Smraďoch začíná u parkoviště za hotelem Nimrod při silnici mezi Mariánskými Lázněmi a Prameny. Stezka je okružní, v jednom směru dlouhá asi 200 m a má 1 informační tabuli a dvě vyhlídkové plošinky. Od silnice vede i její varianta pro tělesně postižené.

Přístup k lokalitě je možný od zmíněného parkoviště po naučné stezce. Na parkovišti je pouze nepatrná cedulka. Druhou možností je asi 5 km dlouhá modře značená turistická trasa, která vede z horního konce Mariánských Lázní.

Za severovýchodním okrajem rezervace byl v lesní altánu podchycen hydrouhličitano-hořečnato-vápenatý pramen Farské kyselky, který je pitný, na rozdíl od vývěrů v rašeliništi. U altánu je i lavice se stolem pro odpočinek. Nachází se na již zmíněné modře značené turistické trase, která se protíná s červeně značenou trasou a je možné se po ní dojet na Kladskou.

PR Podhorní vrch (847 m)

Toto chráněné území se nachází cca 2 km východně od Mariánských lázní ve směru na Golf a na Závišín a zůstává oblíbeným cílem výletů lázeňských návštěvníků od samého vzniku lázní. Podhorní vrch je nejvyšším bodem Tepelské vrchoviny, dávno vyhaslou sopkou, památkou na alpské vrásnění. V opuštěném lomu se dokumentují nálezy olivínů. Několik zdejších nálezů měl ve svých sbírkách i J.W. Goethe. (viz obr. 6 v příloze 4)

Přes vrch vede červená turistická trasa od Teplé do Mariánských Lázní, odkud pokračuje směrem na PR Smraďoch a NPR Kladské rašeliny. Začíná zde žlutá turistická trasa, která vede přes PP Milhostovské mofety do Dolního Kramolína.

Východištěm mohou být jak Mariánské Lázně, tak i obec Závěšín, kde je možnost parkování, ubytování a stravování. Je také možnost dojet autem až na okraj přírodní rezervace, kam vede silice, a dále pokračovat pěšky po lesní cestě.

Podhorní vrch nabízí více jak 180° výhled do krajiny bez rozhledny na výhledovém místě na upraveném čedičovém suku. Kresbu pásového panoramatu je možné najít v publikaci Rozhledy a rozhledová místa České Republiky.

V sedle pod vrcholem stávala Hannakamova kavárna, jejíž obyvatelé se stali v r. 1945 obětmi diverzního zásahu. Dnes je v sedle dvojvrcholu vysílač. Ze sedla na vrchol vedou schody se zábradlím. Pod schody je informační tabule v českém, anglickém a německém jazyce. Je zde lavice se stolem pro odpočinek.

Krásenský vrch s rozhlednou

Nejširší rozhled po CHKO nabízí unikátní kamenná rozhledna s vnějším spirálovitým schodištěm na Krásenském vrchu (825 m), protože se nachází téměř uprostřed oblasti. Leží 4 km jižně od Horního Slavkova v obci Krásno. Východištěm na Krásenský vrch k rozhledně je obec Krásno, kde je možnost parkování, stravování a ubytování. Krásenský vrch je dominantním bodem chráněného území. (viz obr. 7 v příloze 4)

Rozhlednu postavili místní obyvatelé v letech 1930 – 36. Účelem stavby bylo a je zvýšení cestovního ruchu v návaznosti na lázeňská města Karlovy Vary a Mariánské Lázně. Podobu navrhli místní obyvatelé ve spolupráci se sochařem W. Russem a architektem F. Hoffmannem. Slavnostně byla otevřena 23. června 1935. Její rekonstrukce proběhla v roce 1996 a 5. 7. 1997 byla zpřístupněna veřejnosti.

Krásenská rozhledna je osvětlená, vysoká 25 metrů a poskytuje 360° výhled do velkých vzdáleností. Z vyhlídkové věže jsou vidět kopce Krušných hor, Doupovské vrchy, Tepelská vrchovina či nejvyšší vrcholy Slavkovského lesa. Informační tabule udává technické a historické údaje o rozhledně v českém a německém jazyce. Na vyhlídkové plošině jsou pro snadnější orientaci v krajině umístěny porcelánové tabulky s českými a německými popisky.

U rozhledny je velký stůl s lavicí pro odpočinek a velké kulaté zděné ohniště. Tabulka turistického značení uvádí, že zde býval hostinec s tanečním parketem.

K rozhledně vede žlutá turistická stezka, která vede z Lokte nad Ohří přes Horní Slavkov do Sokolova. Z místní komunikace ukazuje nevýrazný rozcestník vzdálenost 1 km k rozhledně. Pro motoristy je téměř neviditelný.

B. Kulturně historické atraktivitty

Slavkovský les leží v srdci světoznámého Lázeňského trojúhelníku Karlovy Vary – Mariánské Lázně – Františkovy Lázně. Tyto města jsou hlavním magnetem zájmu turistů. Avšak neméně významná jsou další místa, která mají jak regionální tak národní význam.

a) architektonické stavby a památky

Hrad a zámek Bečov nad Teplou

Na hlavním tahu mezi Karlovými Vary a Plzní se nalézá Bečov nad Teplou s dominantou ze 14. století a to gotickým hradem (obr. 9 v příloze 4). Hrad často měnil své majitele, ale jeho slavná éra přišla v době, kdy jej získali Pluhové z Rabštejna. Ti hrad výrazně přestavěli a rozšířili. Hrad prošel v posledních letech výraznou přeměnou a po zásluze se stává jedním z magnetů, přitahujícím návštěvníky do této části kraje.

Dnešní podobu hradu tvoří dvě hranolovité věže navzájem spojené vnitřním traktem. Ve východní věži, která se dochovala téměř v původním stavu, je gotická kaple Navštívení Panny Marie s unikátními freskami.¹⁸ Při rekonstrukci hradu byl objeven vzácný relikviář s ostatky sv. Maura, který je hodnocen odborníky jako nejvzácnější památka svého druhu a po korunovačních klenotech druhý nejvýznamnější poklad České republiky. Jeho hodnota je nevyčísitelná. Bečovský hrad je spojen se zámekem vybudovaným v 18. století v barokním slohu. Vstupní bránu přístupného zámku zdobí renesanční portál z doby kolem r.1540.

Hrad Loket

Hrad Loket je nejzachovalejším raně gotickým hradem u nás (obr. 10 v příloze 4). Vznikl ve 2. polovině 12. století v románském slohu za vlády krále Vladislava II. na výrazném ostrohu nad řekou Ohří. Loket byl několikrát dočasným sídlem členů královského rodu. Několikrát jej navštívil Jan Lucemburský a podle jeho rozkazu tu byl po dva měsíce uvězněn mladý Karel IV. V 19. století sloužil jako vězení.

V roce 1948 byl hrad zpřístupněn veřejnosti jako muzeum porcelánu, dnes je vystavena expozice strašidel s dalšími zajímavostmi. V Černé věži, jež je pozůstatkem městské fortifikace, byla umístěna velká expozice věnovaná knižní vazbě, která se přestěhovala do loketské radnice. Na loketském hradě dosud také ukazují vzácnou relikvii, magnetický meteorit, vytažený v roce 1775 z hradní studně.

¹⁸ Kolečko, J.: Karlovarský kraj. Praha. Freytag & Berndt, 2003. str. 86-7.

Zámek Kynžvart

Historickou památkou první velikosti a zároveň jedním z našich nejvyhledávanějších zámků je ranně barokní zámek Kynžvart (obr. 11 v příloze 4). Zámek byl vystavěn v 17. století a později přestavěn do empírového stylu rakouským kancléřem C. V. Metternichem, za kterého zaznamenal zámek své nejslavnější období. Kníže Metternich na zámek přivezl velké množství uměleckých předmětů, sbírky mincí, medailí, porcelánu a zbraní a je zde proslulá kancléřova knihovna s unikátními rukopisy a prvotisky. V prostorách zámku se kromě prohlídek konají koncerty klasické hudby, svatby a tradiční jarmarky.

Zámek je ojedinělou ukázkou venkovské reprezentativní rezidence ve stylu vídeňského klasicismu a empíru, citlivě vsazené do rozsáhlého přírodně krajinářského parku. Zámecký park zdobí Mlýnský rybník, Lesní kaple, chrámek ve stylu čínských pavilonů a památník dvou císařů.

Zámku se mu dostalo významného ocenění Europa Nostra, udělovaného výjimečným evropským památkám po jejich rekonstrukci.

Hrad Kynžvart

Hrad Kynžvart je údajně nejvýše položeným hradem v Čechách (824 m). Původně místo Kynžvartu bylo celnicí, která se postupně budovala a vylepšovala na charakter hradu. Hradiště často měnilo majitele vzhledem ke své strategické poloze. Kynžvartské panství i se starým hradem, který se časem změnil v trosky, bylo prodáno Metternichům, kteří jej drželi až do roku 1945.

Klášter Teplá

Premonstrátský Klášter Teplá leží na hranici CHKO a byl založen ve 12. století. Po staletí byl duchovním centrem kraje. Zakladatelem kláštera premonstrátů byl r. 1193 šlechtic Hroznata z Ovence. V posledních letech prochází klášter průběžnou rekonstrukcí, která zvýrazňuje jeho monumentalitu. Největším magnetem pro tisíce návštěvníků je tepelská knihovna, ve které je umístěno kolem 70 tisíc svazků, většinou z období od 15. do 18. století. Pýchou této ojedinělé sbírky je celkem 537 prvotisků a 192 kodexů.¹⁹

¹⁹ Kolečko, J.: Karlovarský kraj. Praha. Freytag & Berndt, 2003. str. 88.

b) historicky významná sídla

Lázeňská místa

Karlovy Vary

Vlajkovou lodí lázeňského trojúhelníku jsou Karlovy Vary, které jsou nejstaršími, nejslavnějšími a největšími lázněmi v České republice (obr. 12 v příloze 4). Symbolem města je Vřídlo o vydatnosti 2 000 litrů za minutu, které tryská až do výše 15 metrů. Vyvěrá zde více než 60 teplých pramenů, z nichž je 12 využíváno pro lázeňské účely. Lázně byly založeny Karlem IV. ve 14. století. O modernizaci lázeňské léčby se postaral karlovarský rodák dr. David Becher (1725-92). Dnes se léčba zaměřuje především na vleké choroby, zažívacího ústrojí a některé nemoci výměny látkové.

Karlovy Vary nejvíce ovlivnila stavební činnost sklonku 19. století. Současný vzhled Karlových Varů se datuje do období přelomu 18. a 19. století. Na tváři města se podepsali architekti Fellner a Hellmer, J. Zitek, K. I. Dietzenhofer, Votruba a Machoninovi. Ve městě je velké množství stavebních památek, ať už to je novorenesanční Mlýnská kolonáda, secesní Lázně I, Císařské Lázně V, secesní Městské divadlo, Grandhotel Pupp, klasicistní Poštovní dvůr, Zámecká a Sadová kolonáda, klasicistní sanatorium Richmond, jedna z nejhodnotnějších barokních památek Čech, kostel sv. Máří Magdalény či Lázeňský Hotel Thermal.

Kromě toho jsou Karlovy Vary centrem kulturního dění, konají se tu pravidelné kulturní akce jako Mezinárodní filmový festival, Tourfilm, hudební festival Dvořákův podzim, dostihy. Věhlas má také golfový Klub Imperiál. Světoznámé jsou mimo jiné díky Karlovarským oplatkám, Moserově sklu, Karlovarskému porcelánu, Karlovarské Becherovce a Karlovarským minerálními vodám.

V současnosti jsou Karlovy Vary hlavním zájmem turistů mířících do Karlovarského kraje.

Mariánské Lázně

Mariánské Lázně jsou architektonickou perlou zasazenou do prstenu jedinečně krásných lázeňských parků (obr. 13 v příloze 4). Jsou považovány za nejrozsáhlejší a nejkrásnější zahradní město v České republice. Mariánské Lázně byly vystavěny převážně v 2. polovině 19. století architektem J. Schafferem. Většina budov vznikla v empírovém slohu, dnešní podobu získaly lázně koncem téhož století. Moderní město dosáhlo prvenství v Rakousku-Uhersku ve zřízení veřejného elektrického osvětlení.

Dnes jsou po Karlových Varech největšími našimi lázněmi. Vyvěrá zde 40 studených minerálních pramenů s bohatým obsahem oxidu uhličitého (nejznámější je Křížový, Ambrožův, Lesní, Ferdinandův, Rudolfův, Karolina aj.), které léčí poruchy výměny látkové, choroby dýchacích ústrojí, kožní choroby a pouřazové stavy.

K nejcennějším stavebním památkám patří novobarokní litinová Kolonáda, klasicistní empírový pavilon Křížového pramene, novobyzantský římsko-katolický kostel Nanebevzetí panny Marie, pravoslavný a anglikánský kostel, novorenesanční Nové lázně, Městské divadlo N. V. Gogola a Společenský dům Casino. Kolonáda byla prohlášena za kulturní technickou památku a na jejím jižním konci stojí Zpívající fontána, která je jedním z hlavních magnetů města. Mezi osobnostmi, které navštěvovali lázně, jmenujme např. Goetheho, Dobrovského a Chopina.

Zajímavou atrakcí je Miniaturpark se zmenšeninami významných památek. Na svazích Žižkova vrchu je Geologický park s ukázkami nerostů (viz Geologický park v kapitole 6.3.1.1. A. Přírodní atraktivita). V roce 1905 bylo na kraji města dokončeno golfové hřiště, známý je i areál ploché dráhy.

Lázně Kynžvart

Lázně Kynžvart jsou jedinými lázněmi v ČR, které se specializují výhradně na léčbu dětí. Léčí se zde nemoci horních cest dýchacích a kožní nemoci. Jejich základem jsou klimatické podmínky a prameny, známé již v 16. století. Nejznámější ze šesti železitých kyselek je Richardka. Ve městě se nachází novogotický objekt Nových lázní, kostel sv. Markéty ze 13. stol., zajímavý je i soubor empírových domů. U klimatických lázní, které byly založeny na počátku 19. století, se nachází historická památka první velikosti a to ranně barokní zámek Kynžvart.

Prameny

Stará hornická obec, která se nachází severovýchodně od Mariánských Lázní, vznikla ve 14. století. Hlavním těžebním artiklem bylo stříbro a to až do Třicetileté války. Díky vývěru minerálních vod v okolí zde vznikly ke konci 19. století Alžbětiny lázně, které fungovaly až do Druhé světové války. V současné době slouží Prameny především jako východisko pro turistické a cyklistické výlety do okolní přírody a také se uvažuje o obnovení Alžbětiných lázní.

Sídla založená na hornické a těžební činnosti

Horní Slavkov

Město se slavnou minulostí je spojenou s těžbou cínu. Od roku 1547 byl Horní Slavkov městem královským. Řadil se k slavným evropským hornickým městům díky expanzi těžby cínu a významem se rovnal Kutné Hoře či Jáchymovu. V té době se uvažovalo i o ražbě mincí a proto zde byla zřízena v letech 1525 – 26 mincovna. Po úpadku dolování nastoupila výroba porcelánu. Již roku 1792 tady zahájila provoz první porcelánka v Čechách. Z historické části (většinou zlikvidované) se dochoval gotický kostel sv. Jiří ze 14. století, který byl v 18. století přestavěn do barokního stylu. Ve městě nalezneme též barokní špitální kostel sv. Anny z roku 1728 a několik starších domů. V Pluhově domě čp. 497 byla otevřena stálá expozice. Ke kuriozitám místního hřbitova patří dva památníky. Jeden je věnovaný obětem komunistických lágrů a druhý vyzývá k novému soužití mezi Němci a Čechy.

Krásno

Hornictví, zvláště těžba cínu, ovlivnilo vznik města kolem r. 1350. V minulosti zde probíhala těžba cínových a wolframových rud a Krásno patřilo k nejpřednějším cínovým nalezištím v Evropě. Krásno leží na polovině cesty mezi Mariánskými Lázněmi a Karlovými Vary. Severně nad obcí se nachází živcovský lom. Nedaleko se nalézá ložisko peloidu Čistá – Krásno. Toto ložisko rašeliny se užívá pro léčebné účely.

Na horním náměstí stojí pozdně barokní sousoší Svaté Trojice z roku 1806 a také gotický kostel sv. Kateřiny z doby Karla IV., který byl po požáru přestavěn na pseudorománský.

V areálu bývalého cínového dolu Vilém bylo zřízeno Muzeum, které je vlastně největším hornickým skanzenem na ploše několika hektarů. Hlavní budově vévodí parní těžní stroj z roku 1897. Celý komplex by měl být propojen i s nejvzácnější hornickou památkou regionu, zachovalým historickým dolem Jeroným v obci Čistá, který však zatím není veřejnosti přístupný.

Významným turistickým místem je Krásenský vrch s kamennou rozhlednou (viz. Kapitola 6.3.1.1. c. Zkoumané přírodní atraktivity).

Dlouhá stoka

Pod Krásenským vrchem se zachovalo koryto Dlouhé stoky. Tento 24,2 km dlouhý umělý kanál byl vybudován v letech 1531-36. Podporoval rozvoj důlní činnosti v oblasti.

Vytéká z Kladského rybníka a pozvolným klesáním směřuje do Krásna a Horního Slavkova, kde vodní energie sloužila při zpracování cínové rudy, později k plavení dřeva. Před Loktem se vlévá jako pravostranný přítok do Ohře.

Dlouhá stoka je pozůstatkem vodohospodářského systému se dvěma stokami, devíti velkými rybníky a množstvím malých vodních zdrží. Napájí vodárnu u Nové Vsi a malé vodní elektrárny.

21. listopadu 2003 prohlásilo Ministerstvo kultury "vodní kanál plavební - Dlouhá stoka s rybníky Kladským a Novým" kulturní památkou.

Komáří rybníky a Puškařovská stoka

Dva lesní rybníky založené v roce 1514 sloužily ke zvýšení vodnosti Puškařovské stoky. Ta byla zdrojnicí vody pro důlní činnost a propírání cínových rud v krásenských dolech. Větší z rybníků má písčité dno a je zde možnost koupání.

Další významná sídla

Loket

Jedno z nejromantičtějších měst regionu vzniklo kolem roku 1240 za vlády krále Václava I. na výrazném ostrohu nad řekou Ohří v předhradí stejnojmenného hradu. Ten nabyl významu zejména po roce 1230, kdy sem bylo přeneseno ze Sedlce sídlo krajského úřadu a tím i město Loket se povzneslo, protože hrad tvořil později spolu s městem jeden obranný celek. Město upevnilo své postavení za vlády Přemysla Otakara II., kdy hospodářsky těžilo z výhodné polohy na obchodní cestě vedoucí z Chebu a Kraslic do Prahy.

Dnes je centrum Lokte městskou památkovou rezervací. Zajímavé jsou městské domy s gotickými a renesančními prvky, barokní radnice, pozdně gotický kostel sv. Václava, barokní kaple sv. Anny. V přírodním amfiteátru v podhradí se konají různé kulturní akce (opery, open-air festivaly) a v průběhu roku slavnost Loketské dny. Loket je místem konání Mistrovství světa v motokrosu a Mezinárodního mistrovství České republiky v motokrosu.

Kladská

V samém centru Slavkovského lesa je možné spatřit zcela nečekaný obrázek, který vytváří lovecký zámek švýcarského stylu a soubor roubených alpských staveb, které sem nechal přenést v roce 1875 kníže Otto Schönburg z vídeňské národopisné výstavy. V okolí

jsou rašeliniště sdružená do NPR Kladská rašeliniště. Po okraji Kladského rybníka vede naučná stezka.

c) muzea a galerie

Městská muzea

V Karlovarském muzeu je expozice věnovaná dějinám města a lázeňství a je zde umístěna část latinské jáchymovské knihovny. Raritou Muzea Horní Slavkov je černá kuchyně v přízemí domu a expozice podávají podrobnou a zasvěcenou informaci o městě a okolí. V městském muzeu Mariánských Lázní se konají pravidelné komorní koncerty a koncerty dechové hudby.

Specifická muzea

Hornické muzeum v Krásně je spojeno s hornickým skanzenem a dominantou areálu je parní těžní stroj. Karlovy Vary hostí dvě specifická muzea a to Jana Bechera a Moserova skla. V muzeu Jana Bechera je možné si prohlédnout unikátní historické sklepy Karlovarské Becherovky. Moserovo muzeum seznamuje s historií výroby skla. V Bečově nad Teplou je pozoruhodné Muzeum historických motocyklů, dřevěných hraček a nožířství. V Lokti nad Ohří je Muzeum knižní vazby.

Galerie

Karlovy Vary jsou pestré i v oblasti umění, jako příklad uveďme Art café, galerie Alfa – Omega, Galerii umění, Charlie v prostorách Vřídelní kolonády a galerii Gloria. V Lokti nad Ohří se galerie nachází v radnici. Obdivovatelům umění v Mariánských Lázních slouží Galerie Atrium a Divadelní galerie.

C. Organizované atraktivita

a) Divadla, koncerty, festivaly

Karlovy vary

Mezinárodní filmový festival patří mezi nejvýznamnější filmové festivaly ve světě. Koná se každoročně počátkem července. K dalším významným festivalům se řadí Tourfilm, Karlovarský folklórní festival, Dvořákův karlovarský podzim a Jazzfest.

Kromě Městského divadla vídeňských architektů Fellnera a Hellmera jsou v Karlových Varech další divadelní scény a to Divadelní studio D3, Divadlo Husovka, Divadlo Dagmar a Karlovarské hudební divadlo.

Hudební a koncertní sály jsou v Grandhotelu PUPP, Imperialu, Lázních III., Poštovním dvoře, Klubu Paderewski a Městském divadle, kde se konají koncerty komorní hudby, vážné hudby či operetní vystoupení.

Mariánské Lázně

V Chopinově domě je umístěn památník Friderika Chopina a stálá expozice připomínající jeho život a dílo. Mezinárodní Chopinův hudební festival patří k největším kulturním svátkům v České republice a koná se tu i Mozartův festival. V městském divadle se kromě divadelních představení pořádají koncerty operní hudby a symfonického orchestru.

b) zábavné parky

Miniaturpark Mariánské lázně láká od roku 1999 svými věrnými kopiemi staveb a dopravních prostředků. K prvním 20 modelům, mezi nimiž nechybí zámky Červená Lhota a Český Krumlov, rotunda na Řípu, Staré Bělidlo i miniatury lodí a letadel, budou postupně přibývat další zajímavé stavby z celé střední Evropy.

c) sportovní zařízení a události

První golfové hřiště v České republice byla vybudována v Karlových Varech a Mariánských Lázních pod patronátem anglického krále Edvarda VII. Osmnáctijamková golfové hřiště jsou v Mariánských Lázních (Royal Golf Club), v Cihelnách (Astoria Golf club Cihelny) a v Karlových Varech (Golf resort Karlovy Vary). Na devíti jamkových hřištích se hraje v Golf Clubu Háje v Karlových Varech, v Golf and Racing Clubu Karlovy Vary (společný areál pro dostihové závody a golf) a Golfklubu u kláštera Teplá. Golfové hřiště v Karlovarském kraji patří k nejkrásnějším a nejoblíbenějším hřištím v České republice i Evropě.

Na dostihovém závodišti v Karlových Varech – Dvorech, kde je také golfové hřiště, probíhají tradiční dostihová odpoledne a Mezinárodní parkurové závody.

Zimní stadion v Karlových Varech láká na extraligová utkání. Další zimní stadiony stojí v Chebu a v Sokolově.

V Mariánských Lázních funguje lyžařský běžecký areál Golf a také sjezdovka Krakonoš – Koliba. Celá oblast Slavkovského lesa je protkána běžeckými trasami, s ohledem na ochranu přírody.

Na Ploché dráze v Mariánských Lázních se pořádají automobilové a motocyklové závody. Loket je místem konání Mistrovství světa v motokrosu a Mezinárodního mistrovství České republiky v motokrosu.

Své postavení má i akce Kanoé Mattoni, která je největší vodáckou akcí v České republice. Koná se každoročně na řece Teplé v Karlových Varech a je doprovázena bohatým kulturním a společenským programem.

D. Sociální atraktivita

a) lokální historie, mýty, pověsti

I Slavkovský les má bohatou škálu mýtů a pověstí. Ke Slavkovskému lesu se váže pověst Jak jeli trpaslíci přes Ohři. S trpaslíky také souvisí Legenda o vzniku lázeňského trojúhelníku, která „osvětluje“ příčiny teploty minerálních pramenů v Karlových Varech, Mariánských a Františkových Lázních. Pravděpodobně nejznámější je Legenda o objevení Vřídla císařem Karlem IV., která je spjata se založením lázní Karlovy Vary českým králem a římským císařem Karlem IV. Ale i další města mají své pověsti. Například v uličkách města Lokte bloumá skřet Štrakal, který nemá rád nečesané děti.

Své pověsti mají také místa, která jsou chráněna jako zvláště chráněná území. Svatošské skály představují zkamenělý svatební průvod. Vrch Podhora je přímo opředen pověstmi např. Pověst o mlynáři z Pohorního mlýna nebo Podhora a její Duch.

6.3.1.2 Sekundární potenciál cestovního ruchu

Sekundární potenciály vytvářejí materiálně technickou základnu, realizují příjmy v lokalitě, vytvářejí pracovní místa, oživují centra měst a venkovskou krajinu a zvyšují přitažlivost místa. Sekundární potenciály jsou závislé na přitažlivosti primárního potenciálu.²⁰

Materiálně technická základna vytváří v destinacích cestovního ruchu předpoklady realizace. To, v jaké míře jsou primární potenciály čerpány, určují ubytovací a stravovací kapacity s širokou nabídkou doplňkových služeb.

Sekundární potenciály se vztahují buď k budování nové materiálně technické základny a nebo k již vybudované, kterou se snaží rozvíjet.

²⁰ Štěpánek V., Kopačka L., Šíp J.: Geografie cestovního ruchu. Praha. Karolinum, 2001. str. 18

A. Ubytovací služby

Poskytování ubytovacích služeb je významným předpokladem rozvoje cestovního ruchu. Ubytovací služby mají umožnit přenocování nebo přechodné ubytování účastníků cestovního ruchu mimo místo jejich trvalého bydliště, včetně uspokojení dalších potřeb, které s ním souvisejí.²¹

V Karlovarském kraji bylo v roce 2004 zjištěno 423 hromadných ubytovacích zařízení s 26 609 lůžky.

Tabulka 5 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení v Karlovarském kraji k 31. 12. 2004

	Hromadná ubytovací zařízení <i>Collective accommodation establishments</i>	Pokoje <i>Rooms</i>	Lůžka <i>Beds</i>
Hromadná ubytovací zařízení celkem	423	12 742	26 609
Hotely a podobná ubytovací zařízení celkem	284	7 950	16 284
v tom:			
hotely *****	1	228	428
hotely ****	46	2 302	4 480
ostatní hotely a penziony	237	5 420	11 376
Ostatní hromadná ubytovací zařízení celkem	139	4 792	10 325
v tom:			
kempy	20	329	1 012
chatové osady a turistické ubytovny	28	284	1 176
ostatní hromadná zařízení jinde nespecifikovaná	91	4 179	8 137

zdroj: ČSÚ

Určení počtu ubytovacích zařízení a počtu lůžek na území CHKO je problematické, protože hranice CHKO nekopíruje správní území obcí, které do CHKO spadají. Tato statistika není zpracována ani ČSÚ ani Správou CHKO. Ke zjištění počtu ubytovacích zařízení by bylo třeba provést další šetření, které vzhledem k tématu práce není prioritní.

Území CHKO Slavkovský les je řídko osídlené a drtivá většina ubytovacích zařízení se soustřeďuje do nejvýznamnějších center cestovního ruchu a lázeňství a to do měst Karlovy Vary a Mariánské lázně. Ve srovnání s těmito centry cestovního ruchu je

²¹ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu. Praha, Idea servis 1999, str. 45

počet a kvalita ubytovacích služeb v oblasti CHKO relativně nízká. Výjimkou jsou významnější sídla jako Loket nad Ohří.

V těchto dvou centrech jako jediných v Karlovarském kraji se nacházejí hotely pětihvězdičkové třídy. V Karlových Varech jsou to např. Grandhotel PUPP, a. s. a Savoy Westend hotel. V Mariánských Lázních jsou to hotel Esplanade a Lázeňský hotel Nové Lázně. Obě tato lázeňská místa jsou dobře vybavena třídou čtyřhvězdičkových hotelů a mají také dobrou strukturu tříhvězdičkových hotelů a penzionů. Většina hotelů a některé penziony jsou certifikovány podle Jednotné klasifikace hromadných ubytovacích zařízení České republiky. Jde např. o lázeňský hotel Imperiál, hotel Promenáda.

Jednodušší formy ubytování se nalézají převážně v obcích na okraji a uvnitř CHKO. Vzhledem k ochraně přírody a kategorizaci sídel v rámci CHKO tato materiálně technická základna cestovního ruchu směrem do centra chráněné krajinné oblasti řídne. Jednoduššími ubytovacími zařízeními jsou ubytovací hostince například v Kladské, Pramenech, Mnichově či Krásně. Autokempy se nacházejí v Bečově nad Teplou, v Karlových Varech – Sadově a v Mariánských Lázních.

V oblasti CHKO je poměrně široká nabídka ubytování v soukromí, která je také soustředěna převážně do větších sídel jako např. Bečov nad Teplou, Karlovy Vary i Mariánské lázně.

Existují i obce, ve kterých ubytovací a stravovací zařízení úplně chybí. Vesměs lze hovořit o severozápadní oblasti území CHKO.

V CHKO Slavkovský les jsou některá hotelová ubytovací zařízení součástí hotelových řetězců. Své zastoupení mají v Karlových Varech a Mariánských Lázních. Nejpočetnější zastoupení má řetězec Orea Hotels s jedním hotelem v Karlových Varech a sedmi v Mariánských lázních. Další české společnosti podnikající v ubytovacích službách jsou Bohemia lázně a. s., hotelová společnost Kosev, společnost Cristal Palace a. s. Mezinárodní řetězec Danubius Hotel Group je zastoupen prostřednictvím Marienbad Kur & Spa Hotels. Dalšími řetězci jsou např. Falkensteiner Hotels & Resorts, Summit Hotels & Resorts.

B. Stravovací služby

Stravovací služby umožňují uspokojování základních potřeb výživy účastníků cestovního ruchu během jejich přepravy i pobytu v cílovém místě.²²

²² Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu. Praha, Idea servis 1999, str. 57

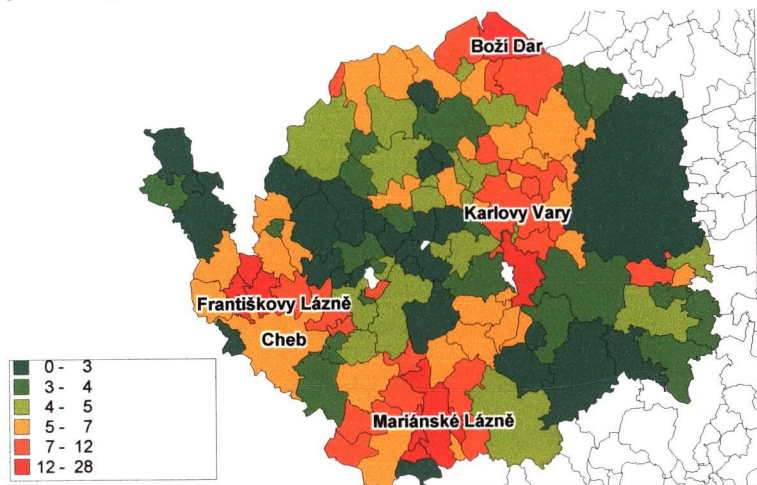
Vybavenost Slavkovského lesa stravovacími zařízeními je podobná situaci ubytovacích zařízení. Nejpočetněji a v nejrůznějších kategoriích jsou zastoupena hlavními centry cestovního ruchu a to především v Karlových Varech, Mariánských Lázních a jejich okolí. Směrem do srdce CHKO se jejich počet snižuje. Převažují spíše kategorie hostinců. Turistům jsou k dispozici také hotelové restaurace, ubytovací hostince a penziony s restauracemi.

V cestovním ruchu roste obliba stylově zařízených restaurací. Například v obci Lázně Kynžvartská stylová restaurace spoluvytváří genius loci místa svým osobitým zařízením a tím, že připravuje jídla z divočiny.

Stravovací zařízení jsou v místech turisticky rušných a u hlavních cykloturistických tras. Jak již bylo zmíněno, jsou i obce, ve kterých stravovací zařízení chybějí. Jedná se o severozápadní oblast CHKO.

Následující obrázek ukazuje Podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v oblasti pohostinství a ubytování v jednotlivých obcích a městech Karlovarského kraje v r. 2001 v procentech. CHKO Slavkovský les vyplňuje prostor mezi městy Mariánské Lázně, Karlovy Vary a Františkovy Lázně. Tedy Západočeský lázeňský trojúhelník.

Obrázek 1 Podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v oblasti pohostinství a ubytování v jednotlivých obcích a městech Karlovarského kraje v r. 2001 v %.

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu Karlovarského kraje

C. Doprava

Doprava zahrnuje služby, které jsou spojeny se zabezpečením vlastní přepravy účastníků cestovního ruchu a jejich zavazadel, včetně poskytování informací o dopravních spojích, rezervování míst v dopravních prostředcích, prodeje cenin apod.²³

Dopravní dostupnost CHKO Slavkovský les pro návštěvníky nejen z jejího okolí, ale i z celé republiky a sousední Spolkové republiky Německo zajišťují hlavní silniční a železniční tahy vedoucí podél jejích hranic a mezinárodní letiště Karlovy Vary - Olšová Vrata. Na dobré úrovni je i dopravní obslužnost a síť cyklotras a cyklostezek.

Železniční doprava

Podél hranice CHKO vedou hlavní železniční tratě č. 140 Praha (Ústí nad Labem) – Chomutov – Karlovy Vary - Cheb a trať č. 170 Praha – Plzeň – Mariánské Lázně – Cheb – Pomezí. Trati 170 jsou propojeny Lázně Kynžvart a Mariánské Lázně, trať 140 je za hranicemi CHKO a zpřístupňuje oblast prostřednictvím Karlových Varů.

Vnitřní území CHKO je dosažitelné po regionálních tratích. Trať číslo 149 z Karlových Varů do Mariánských Lázní byla citlivě zakomponována do oblasti a může sloužit jako vyhlídková trasa údolím říčky Teplé. Tato trať je turisticky atraktivní a je na ní nepravidelně provozována i parní trakce. Ideově je připraveno zřízení železniční naučné stezky. Na této trase je železniční uzel Bečov nad Teplou. Z Bečova je možné využít trať č. 144 do Lokte a dále k napojení na trať 170. Další možností, jak se dostat do CHKO, je trať č. 166 z Rakovníka do Bečova nad Teplou.

Dopravní spojení zajišťují na těchto tratích České dráhy, a. s.

Silniční doprava

Karlovarským krajem vedou hlavní silniční tahy evropského významu, které téměř kopírují hranice CHKO Slavkovský les. Na severu je to silnice I/6 (E 48) Pomezí – Cheb – Karlovy Vary – Praha, na východě silnice I/20 (E 49) Karlovy Vary – Toužim – Plzeň. Západní hranici CHKO Slavkovský les kopíruje silnice I/21 (E 49) Stříbro – Planá – Cheb – Vojtanov – Schönberg. Okrajově do CHKO zasahuje i silnice I/6 Karlovy Vary – Praha. Tyto silnice první třídy jsou významným přivaděčem turistů jak do Karlovarského kraje, tak do hlavních center CHKO Slavkovský les Karlových Varů a Mariánských Lázní.

²³ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu. Praha. Idea servis 1999. str. 80.

Centrální část CHKO je přístupná po silnicích II. a III. třídy. Z důvodu ochrany přírody a dopadů silniční dopravy na životní prostředí se Správa CHKO zasadila o snížení některých úseků silnic první třídy do nižší kategorie (v případě části silnice I/24 Mariánské Lázně – Bečov nad Teplou). Tato opatření spolu s dalšími zlepšila podmínky pro pěší turistiku a cykloturistiku ve vnitřním území.

Dopravu do Karlovarského kraje zajišťují společnosti ČSAD Karlovy Vary, ČSAD Lázně, Ligneta, Autobusy Karlovy Vary, Asiana a další. Některé z těchto společností zajišťují dopravní spojení v CHKO.

Postupně jsou budována odstavná parkoviště na turisticky frekventovaných místech, aby se zamezilo samovolnému parkování. V Kladské, která je turisty nejnavštěvovanějším městem oblasti, již slouží nově vybudované parkoviště. Taktéž je tomu na příjezdu ke Kladským skalám. Malé parkoviště u naučné stezky Smrad'och slouží i pro autobusy. Neřešená zůstává situace v Krásně na odbočce k Dlouhé stoce a rozhledně, kde je možnost parkování s malou kapacitou na nezpevněném povrchu, avšak bez označení parkoviště.

Městská doprava

Městská hromadná doprava funguje pouze v Karlových Varech a Mariánských Lázních. V Karlových Varech je zabezpečena městskými autobusy a spojuje obchodní část města s lázeňskou, přičemž jsou respektována pravidla lázeňské zóny. V Mariánských Lázních operují autobusy a především trolejbusy. V obou městech je jako zvláštní druh městské dopravy využívána přeprava drožkami a kočáry. Ta je však brána jako atraktivita, která je spojená s prohlídkou města.

V Karlových Varech a Mariánských Lázních je také možnost využít služeb osobních lanových zařízení. V Mariánských Lázních je k dispozici lanová dráha Koliba – Krakonoš. V Karlových Varech lanová dráha k hotelu Imperiál a lanová dráha na vyhlídkovou restauraci Dianu. Ve všech třech případech se jedná o pozemní lanové dráhy, které nejsou integrovány do městské hromadné dopravy.

Letecká doprava

Letecká doprava do regionu je zajištěna především mezinárodním letištěm Karlovy Vary – Olšová vrata. Do Karlových Varů létají dvakrát týdně pravidelné linky Karlovy Vary – Moskva. V listopadu 2005 začala první etapa modernizace letiště. Ukončení poslední etapy je plánováno na červenec 2006. Tato modernizace spočívá v rozšíření

startovací dráhy, aby na letišti mohl přistávat boeing B737. Tím se lépe zpřístupní nejen Karlovarský kraj, ale i Slavkovský les zahraničním návštěvníkům ze stávajících a především nových destinací. Pro turistické využití jsou pořádány vyhlídkové lety nad Karlovými Vary a východní částí CHKO.

Letiště Skláře v Mariánských Lázních slouží k vyhlídkovým letům. Z letiště nelítají žádné pravidelné linky, jak tomu bylo v minulosti.

D. Cyklotrasy a cyklostezky

CHKO Slavkovský les je protkána poměrně hustou sítí cyklostezek a cyklotras. Oblastí vedou dvě cyklostezky III. třídy (Mariánské Lázně – klášter Teplá a Horní Slavkov – klášter Teplá) a mnoho cyklostezek IV. třídy. Síť cest vhodných pro jízdu na kole je v oblasti natolik hustá, že není nutné budovat speciální cyklostezky s výjimkou průjezdů obcemi po cyklisticky vhodných údolních komunikacích, kde je zpravidla hustý automobilový provoz na stíněném silničním tělese (viz Karlovy Vary). Některé obce zpracovávají své plány cyklostezek, které budou podle příslušného zákonného ustanovení odsouhlasovány se Správou CHKO.²⁴

Z Karlových Varů lze též vyjíždět do Slavkovského lesa, který může být rájem pro cyklistiku. Přesto je zrealizovaných cyklistických projektů v této oblasti velice málo.²⁵

Hlavním produktem cyklodopravy v Karlovarském kraji je plánovaná cyklotrasa podél řeky Ohře. Tento produkt úzce souvisí s CHKO, protože část této cyklotrasy povede chráněnou krajinnou oblastí. Význam této trasy bude nadregionální, protože bude páteří komunikací cykloturistiky v kraji a bude navazovat na přeshraniční trasy. Stávající část Karlovy Vary – Svatošské skály – Loket je hojně využívána.

Produkty v oblasti cykloturistiky nabízí i Karlovarský kraj. Vydal sborník výletů po Karlovarském kraji, který zahrnuje jak cyklovýlety, tak i výlety pěší a autem po Slavkovském lese např. Po stopách zaniklých obcí ve Slavkovském lese, Za nejkrásnějšími místy Slavkovského lesa.

Cykloturistický produkt nabízí i Město Horní Slavkov, které vydalo mapu cyklotras po Slavkovském lese, které však nejsou v terénu vyznačeny. Doporučené okruhy jsou voleny tak, aby co nejvíce procházely po budoucích uvažovaných cyklotrasách v evidenci

²⁴ Plán péče CHKO Slavkovský les. Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. 1998. str. 284

²⁵ Strategie rozvoje cykloturistiky a cyklodopravy v Karlovarském kraji. Regionální rozvojová agentura Egrensis.

Klubu Českých Turistů.²⁶ Proto bude nutné zaměřit se na vyznačení cyklotras ve Slavkovském lese.

Cyklobusy

V roce 2003 byl poprvé zahájen provoz tzv. cyklobusů akciovou společností Autobusy Karlovy Vary. Pokrývaly tři trasy, z nichž jedna vede Slavkovským lesem. Původní trasa Sokolov – Lázně Kynžvart – Mariánské Lázně – klášter Teplá – Krásno – Horní Slavkov – Locket – Sokolov byl po prvním roce provozu vyhodnocen jako úspěšný, pro další sezónu se však jeho trasa upravila na Karlovy Vary – Prameny – Kladská – Kynžvart – Mariánské Lázně – Teplá – Bečov – Krásno – Horní Slavkov – Karlovy Vary.

Cyklotrasa Euregia Egrensis

Tuto trasu zrealizovalo v rámci svých aktivit sdružení Euregio Egrensis. Jde o dálkovou cyklotrasu v délce přes 500 km oblastmi Saska, Durynska, Bavorska a České republiky. Cyklotrasa je označena logem Euregia Egrensis a je možné ji individuálně přizpůsobit. Délka trasy na české straně je zhruba 166 km a kromě jiných míst prochází CHKO Slavkovský les.

E. Turistické trasy

Slavkovský les nabízí bezpočet dobře značených turistických tras, které návštěvníky zavedou i v zimě do atraktivních míst jak přírodovědného a krajinářského, tak i historického charakteru.

6.3.1.3 Terciární potenciály

Role terciárních potenciálů (representovaného např. státní a veřejnou správou, rozvojovými agenturami, občanskými sdruženími apod.) spočívá v organizaci, řízení, podpoře rozvoje podnikatelské sféry, vzdělávací, osvětové a legislativní činnosti, kompletního marketingového monitoringu, regionálního a územního plánování.

Instituce vnímají cestovní ruch jako alternativní nástroj lokálního, regionálního a národního rozvoje ekonomiky a snaží se vytvářet a rozvíjet efektivní vazby mezi

²⁶ Strategie rozvoje cykloturistiky a cyklo dopravy v Karlovarském kraji. Regionální rozvojová agentura Egrensis.

sekundárním a terciárním potenciálem. Dobře zvolená strategie podpory rozvoje těchto vazeb přináší nové pracovní příležitosti a finanční příjmy.²⁷

A. Propagace

Internet

Internet nabývá v propagaci a prezentaci území stále většího významu. Zpřístupňuje informace o území širokému okruhu účastníků cestovního ruchu, snižuje náklady na distribuci služeb atp.

Karlovarsko má svůj internetový portál www.karlsbad.cz, z kterého je možné získat řadu informací o objektech cestovního ruchu, podnikatelích v cestovním ruchu. CHKO Slavkovský les zde má svůj vlastní odkaz. O CHKO informuje také webová stránka města Mariánské Lázně www.marianskelazne.cz.

Také různé cestovatelské portály zmiňují Slavkovský les. Jsou to např. www.stezka.cz, www.turistika.cz, www.holidayinfo.cz, www.priroda.cz.

Správa CHKO Slavkovský les spustila v roce 2005 nové stránky www.slavkovskyles.ochranaprirody.cz. Nalezneme zde informace o Správě CHKO, charakteristiku oblasti a propojení na ostatní chráněná území v České republice.

Internetová stránka www.slavkovskyles.cz se týká také pouze CHKO a je pod záštitou Českého svazu ochránců přírody Kladská (ČSOP Kladská).

Informační centrum

Vlastní informační centrum o CHKO Slavkovský les zatím nebylo vytvořeno, avšak je uvedeno jako prioritní zájem v Plánu péče CHKO.

V oblasti CHKO Slavkovský les funguje 5 informačních center. Jsou to městská informační centra Horní Slavkov, Karlovy Vary, Locket, Mariánské Lázně a Teplá. Hlavní náplní těchto zařízení je poskytování informací o městě a akcích v nich konaných. V těchto centrech jsou informace o CHKO Slavkovský les omezeny na tištěné materiály ve formě letáků. Těchto letáků není mnoho a přírodní atraktivita CHKO nehrají primární úlohu. Letáky jsou většinou zaměřeny na kulturní atraktivita oblasti.

Další aktivitou infocenter je prodejní činnost tištěných materiálů. V některých publikacích je rovněž zmíněna CHKO Slavkovský les.

²⁷ Štěpánek V., Kopačka L., Šíp J.: Geografie cestovního ruchu. Praha. Karolinum, 2001. str. 19.

Tištěné propagační materiály

O CHKO Slavkovský les poskytují informace letáky, knižní publikace, průvodci a mapy. Veškeré tyto materiály jsou distribuovány informačními centry a na veletrzích cestovního ruchu.

Letáky

Jak již bylo zmíněno výše, letáky o přírodě CHKO Slavkovského lesa téměř nejsou. Pouze v letáku „Příroda Sokolovska“, který vydalo v roce 1999 Okresní Muzeum a knihovna Sokolov, jsou přírodní atraktivita Slavkovského lesa. Aktivitu v této oblasti vyvíjí také Správa CHKO, která připravuje a vydává informační brožury. Na počátku roku 2006 vydala Správa CHKO nový leták o celé oblasti CHKO Slavkovský les a připravuje „Rašeliniště Slavkovského lesa“. Karlovarský kraj také vyvíjí v této oblasti aktivitu a vydal např. sborník výletů v Karlovarském kraji, který zahrnuje také Slavkovský les.

Arnika

Asi nejvýznamnějším počinem bylo obnovení občasníku Arnika, který byl v 90. letech v kraji velmi znám. Koncem 90. let 20. století však přestal vycházet. Od roku 2004 Arniku vydává Zájmová organizace ČSOP Kladská. Vychází nepravidelně v nákladu 1000 kusů a informuje o přírodě a historii Karlovarského kraje, převážně však o Slavkovském lese. Správa CHKO tento občasník odkoupila v počtu 100 kusů a rozdává jej starostům obcí náležejících do CHKO a vybraným školám. Určitým způsobem tak supluje funkci reklamních materiálů. Na Arnice se podílejí pracovníci Správy CHKO, ČSOP Kladská, Městského muzea Mariánské Lázně a další.

Výstavy a veletrhy

Karlovarský kraj se prezentuje na veletrzích cestovního ruchu v České republice i v zahraničí. Zahraniční prezentace kraje se uskutečňuje v expozici České republiky, ale i samostatně. V rámci kraje prezentace CHKO Slavkovský les chybí.

Správa CHKO a Městské muzeum Mariánské Lázně pořádá výstavy nejen o jednotlivých složkách krajiny Slavkovského lesa. Například v roce 2005 se v objektu Správy CHKO konala putovní výstava o tzv. ptačích oblastech (Natura 2000), v roce 2006 se chystá výstava o zvířatech Slavkovského lesa. V Městském muzeu Mariánské Lázně se chystá výstava makrofotografií řas, převážně ze Slavkovského lesa.

Výstavou v trochu jiném pojetí je i zahrada u objektu Správy CHKO, kde jsou prezentovány biotopy Slavkovského lesa.

Informační tabule a poutače

Informační tabule a poutače jsou nejzákladnějším a nejdostupnějším zdrojem informací pro účastníky cestovního ruchu. V celé oblasti CHKO byly instalovány nové informační tabule financované z projektu PHARE. Osazování novými tabulemi nadále pokračuje a v roce 2006 se plánuje výměna na naučné stezce Kladská.

B. Orgány a organizace působící v oblasti cestovního ruchu

Na úrovni státu

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)

MMR řídí a provádí dohled nad cestovním ruchem na státní úrovni. Hlavním cílem je tvorba legislativního rámce pro podporu rozvoje cestovního ruchu z hlediska kompetencí orgánů státní správy a samosprávy, zejména pak legislativní ošetření ochrany spotřebitele a některých podmínek podnikání v cestovním ruchu.

MMR vyhláší Podprogramy státní podpory cestovního ruchu. Z těchto podprogramů mají možnost čerpat prostředky subjekty podnikající v cestovním ruchu, tzn. i na území CHKO Slavkovský les.

Česká centrála cestovního ruchu (ČCCR)

ČCCR je přímo řízená příspěvková organizace, kterou zřídilo a spravuje MMR. Cílem je prezentovat Českou republiku v zahraničí. Spolupracuje s turistickými regiony a propaguje jejich produkty.

ČCCR připravila Strategii propagace České republiky na období 2004 – 2010, kde udává 5 národních produktů. Jedním z nich je Západočeský trojúhelník. Za hlavní destinaci uvádí Karlovy Vary, s možností fakultativních výletů do Mariánských Lázní, Bečova nad Teplou a Lokte.

Na krajské úrovni

Kraj by měl vystupovat jako hlavní realizátor rozvoje cestovního ruchu. Je prostředníkem regionu s Evropskou unií a státem, vytváří koncepcí rozvoje, má ve své kompetenci statistiku, prezentaci kraje a spolupráci s dalšími kraji.

Karlovarský kraj

Karlovarský kraj zpracoval a koordinuje Program rozvoje Karlovarského kraje, Program rozvoje cestovního ruchu Karlovarského kraje a Strategii rozvoje cykloturistiky a cyklodopravy v Karlovarském kraji. Mimo to koordinuje propagaci a prezentaci kraje.

Program rozvoje cestovního ruchu je zaměřen především na hledání možností optimálního rozvoje cestovního ruchu a spojení všech již existujících a nově vzniklých aktivit. Oblast Slavkovského lesa je zde uváděna jako území s vysokou biologickou a estetickou hodnotou spojenou s dominantním postavením lázeňství a také jako stabilizační ekologický prvek Lázeňského trojúhelníku. Poukazuje na ochrannou funkci, která je jednak omezujícím faktorem rozvoje cestovního ruchu, ale také aktivita cenná v duchu trvale udržitelného rozvoje a rozvoje ekologicky šetrného cestovního ruchu.

V hodnocení přírodního potenciálu rozvoje cestovního ruchu Karlovarského kraje má CHKO Slavkovský les mezinárodní význam, tak jako i některé její přírodní atraktivity (NPR Kladské rašeliny, NPP Tři křížky).

Postavení CHKO v Programu není prioritní, je nepřímo zmíněna při rozvoji cykloturistiky. V Programu se uvažuje o vyhledání vhodné formy udržitelného rozvoje cestovního ruchu ve Slavkovském lese. Jako možnost rozvoje cestovního ruchu ve Slavkovském lese uvádí montánní turistiku, nepřímo zmiňuje cykloturistiku a venkovskou turistiku.

Program rozvoje Karlovarského kraje ve své kapitole Cestovní ruch a lázeňství vychází z Programu rozvoje cestovního ruchu. Zdůrazňuje nedostatečnou infrastrukturu cestovního ruchu ve Slavkovském lese.

Ve *Strategii rozvoje cykloturistiky a cyklodopravy v Karlovarském kraji* je CHKO zmiňována jako přírodní atraktivita, kterou je možné poznat na kole. Jako jednou z aktivit bude nutnost zaměřit se na vyznačení cyklotras ve Slavkovském lese.

Na regionální úrovni

Regionální rozvojová agentura Egrensis (RRAE)

RRAE je zájmové sdružení právnických osob, které funguje od června 1998. Zabývá se především rozvojem malého a středního podnikání a rozvojem cestovního ruchu a lázeňství. Na tyto priority agentura zaměřuje svoji poradenskou činnost. Prohlubuje také

kontakty s podnikatelskými subjekty na německé straně hranic. Od roku 1999 zastupuje Českou centrálu cestovního ruchu v regionu.

V oblasti cestovního ruchu v regionu zajišťuje informační činnost a propagaci ve spolupráci s agenturou CzechTourism. Další její hlavní aktivitou je tvorba strategických rozvojových dokumentů. RRAE vypracovala dokumenty týkající se jak Karlovarského kraje tak CHKO Slavkovský les. Jsou to např. Studie proveditelnosti Cyklostezka Loket - Horní Slavkov (2004), Regionální inovační strategie Karlovarského kraje (2004), Studie proveditelnosti Areál zimních sportů Mariánské Lázně (2004), Strategie rozvoje cykloturistiky a cyklodopravy v Karlovarském kraji (2003), Analýza cyklistické dopravy Karlovarského kraje (2003).

Destinační společnost Sokolovsko, o.p.s.

Na území Karlovarského kraje působí Destinační společnost Sokolovsko, o.p.s. Posláním obecně prospěšné společnosti je v první řadě zajištění koordinace dlouhodobě udržitelného rozvoje cestovního ruchu širšího regionu Sokolovska a tím zásadně napomáhat zvýšení jeho prodejnosti a pozice jako destinace na cílových trzích.

Společnost destinačního managementu významná nejen pro celý Karlovarský kraj, ale také pro samotnou CHKO Slavkovský les, protože část CHKO do Sokolovska spadá. Destinační společnost vypracovala turistické produkty, které nabízí agentura CzechTourism ve svém Obchodním domě turistických produktů. Tyto turistické produkty zahrnují atraktivitu Slavkovského lesa, jak přírodní tak kulturně-historické.

Na obecní, místní úrovni

Sdružení měst a obcí, mikroregiony

Obce představují hlavní subjekty rozvoje cestovního ruchu. Jejich roli často přebírají dobrovolné sazky obcí. Obce mají vytvořenou strategii rozvoje cestovního ruchu v regionu.

Na území Karlovarského kraje je registrováno 20 sdružení měst a obcí, z nichž 7 se týká CHKO Slavkovský les.

Za účelem regionálního rozvoje se sdružily *Svazek obcí Mariánskolázeňska a Účelové sdružení Slavkovský les pro obnovu venkova. Vladař – sdružení obcí Žluticka* zahrnuje také některé obce v CHKO Slavkovský les. Jeho účelem je mimo jiné spolupráce v oblastech financování, územního a ekonomického rozvoje, kultury, sportu, cestovního ruchu - turistiky, ochrany krajiny, přírody a historického dědictví. *Regionální sdružení obcí*

a měst Euregio Egrensis spolupracuje v kategorii cestovní ruch, lázeňství a turismus, doprava, trh práce, životní prostředí, vzdělávání, kultura a sport. Dále jsou to *Mikroregion Hvězda a Mariánskolázeňsko* ve společné propagaci mikroregionu v cestovního ruchu a *Svazek obcí Sokolov – východ*.

Správa CHKO

Plán péče CHKO

Správa CHKO vychází ze *plánu péče*. Jako formu individuálního CR zmiňuje chalupaření. Současný stav podporuje z důvodu udržení a obnovy zanikajících obcí, ale s rozšiřováním chatových kolonií nepočítá. Pozitivně se vyjadřuje k rozvoji agroturistiky. Snahou Správy CHKO je podporovat specifiku sportovního pohybu, zejména při rozšiřování léčebných tras, které má v plánu rozšířit a napojit na síť turistických tras. Systém turistických cest je dostačující a s jeho rozšířením nepočítá. U zimních sportů, respektive běžkaření, je nutné vytipovat běžkařské okruhy okolo lázeňských a ubytovacích center.

Správa CHKO také zajišťuje provoz naučných stezek. Nyní jsou v oblasti 4 a to NS Kladská, NS Křížky, NS Doubí – Svatošské skály a NS Smrad'och. Plánuje se zavedení Mototuristické a Železniční naučné stezky.

V plánu péče je zmiňována priorita vybudování informačních center CHKO do roku 2005, avšak žádné zatím nevzniklo.

Dalším bodem je působení na návštěvníky a to formou naučných stezek, informačními panely a tabulemi, publikační a ediční činností, skládačkami a sjednocené image pracovníků.

Práce s veřejností

Správa CHKO zaměstnává jednoho pracovníka na pozici práce s veřejností. Ve svých prostorách pořádá výstavy pro veřejnost, ale i přes reklamní akce v televizi a rozhlasových stanicích je účast nízká. V této oblasti jsou ukryty značné rezervy. Správa také vydává informační letáky, spolupracuje s Městským Muzeem Mariánské Lázně a ČSOP Kladská. (viz výše)

Český svaz ochránců přírody Kladská (ČSOP Kladská)

Zájmová organizace ČSOP Kladská sdružuje fyzické osoby se zájmem o zachování a rozvoj přírodního a kulturního dědictví regionu Slavkovského lesa a okolí v souladu se

stanovami Českého svazu ochránců přírody. Vznikla v roce 2002 z okruhu zájemců, kteří již předtím dlouhodobě dobrovolně spolupracovali na projektech a aktivitách v regionu.²⁸

V oblasti cestovního ruchu je jednou z hlavních aktivit vydávání občasníku Arnika, ale také další aktivity jako práce s veřejností. Tyto akce se uskutečňují formou přednášek, výletů, exkurzí a výstav. Na dvou lokalitách svaz participuje na aktivní ochraně přírody formou pozemkových spolků²⁹.

Městské muzeum Mariánské Lázně

Muzeum reprezentuje nejen minulost, ale představuje město i jeho široké okolí v celé šíři možných pohledů od historie vzniku lázní přes balneologii, historii lázeňství, výstavu dobových výrobků ze skla, keramiky, porcelánu a cínového nádobí z 18. a 19. století až po přírodní poměry regionu s významnou geologicko-mineralogickou expozicí a unikátní expozicí v přírodě Geologickým parkem. V budově Městského muzea Mariánské Lázně jsou také pořádány koncerty a výstavy.

6.3.2 Analýza na straně poptávky

Poptávku v cestovním ruchu představuje mimo jiné také účastník CR, jehož potřeby jsou na trhu cestovního ruchu uspokojovány adekvátní nabídkou. Rozhodování účastníka ovlivňuje řada faktorů a vyplývajících potenciálů. Důležité jsou jeho preference, zkušenosti ale i motivace k návštěvě.

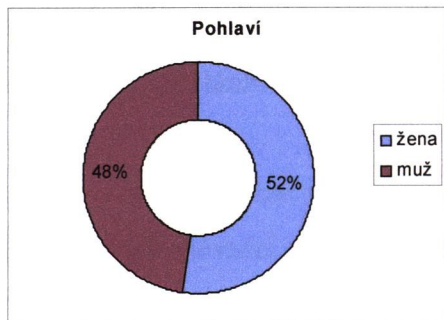
6.3.2.1 Identifikační údaje návštěvníka

Pro vyhodnocení identifikačních údajů návštěvníka CHKO Slavkovský les byla použita data získaná z obou typů dotazníků (Dotazník A a Dotazník B). Tato vzájemně porovnatelná data byla sečtena.

²⁸ www.slavkovskyles.cz

²⁹ Pozemkové spolky jsou novou formou aktivní ochrany přírody ze strany neziskových občanských sdružení. Jejich smyslem je chránit pozemky ve spolupráci s vlastníky.

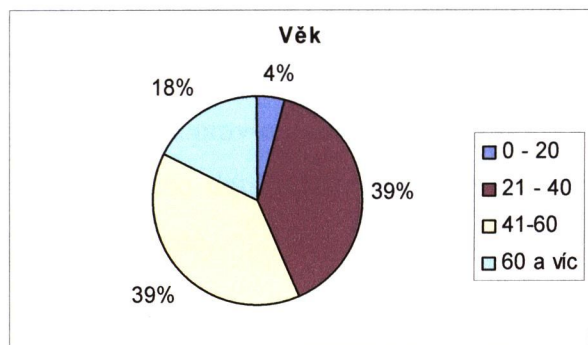
graf 1 Pohlaví návštěvníků CHKO Slavkovský les

Zdroj: vlastní šetření

Podle provedeného šetření navštěvují oblast Slavkovského lesa muži a ženy relativně rovnoměrně. Zastoupení mužů je 48% a žen 52%.

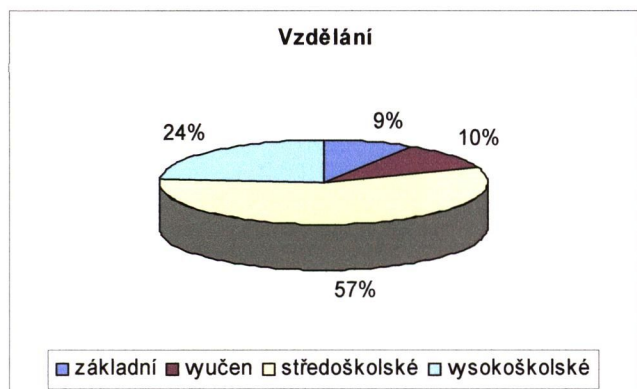
graf 2 Věk návštěvníků CHKO Slavkovský les

Zdroj: vlastní šetření

Shodné zastoupení má věková kategorie 21 až 40 a 41 až 60 let. Obě tyto kategorie mají shodně po 39%. Poměrně vysoká je návštěvnost věkovou kategorií 60 a více. Mladí lidé do 20 let oblast téměř nenavštěvují.

graf 3 Vzdělání návštěvníků CHKO Slavkovský les

Zdroj: vlastní šetření

Z 57 % převažuje návštěvník se středoškolským vzděláním. Oblast navštěvuje 24% vysokoškolsky vzdělaných návštěvníků. Shodně jsou na tom lidé vyučení (10%) a se základním vzděláním (9%).

Všeobecně lze podle provedeného šetření říci, že sledované území navštěvují převážně návštěvníci se středoškolským vzděláním ve věku od 21 do 60 let. Hlavními návštěvníky jsou středoškolsky vzdělané ženy ve věku 41 až 60 let, poté muži středoškolského vzdělání ve věku od 21 do 40 let.

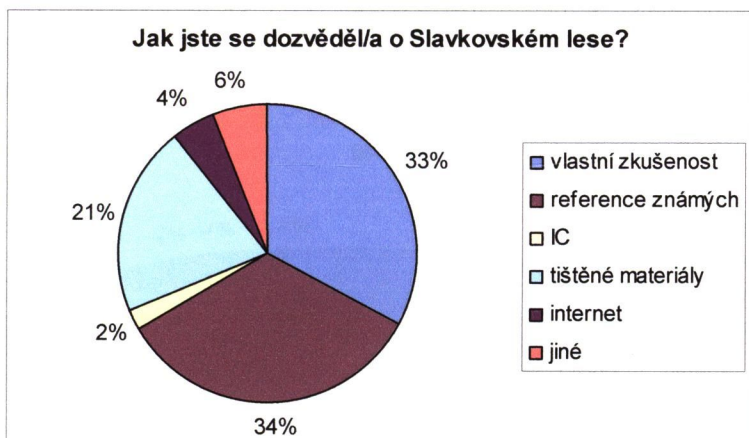
6.3.2.2 Vyhodnocení šetření

A. Dotazování na oblast

Dotazník A se týká se oblasti Slavkovského lesa jako celku a jeho cílem je zjistit, jak turisté vnímají přírodu Slavkovského lesa. Jako místo dotazování byla vybrána NPP Jan Svatoš (Svatošské skály), jelikož je turisty hojně navštěvována, je dostupná městskou hromadnou dopravou, na kole i pěšky z Karlových Varů a vede tudy turisticky značená cesta. V tomto dotazníku převažovaly otázky uzavřeného typu, nezbytné však byly také otázky otevřené.

První otázka se týkala toho, odkud se respondenti dozvěděli o lokalitách Slavkovského lesa. Jejím cílem bylo zjistit, jaký je převládající zdroj informovanosti respondentů a tudíž zjistit slabiny a možnosti, do jakých sfér se s rozšiřováním informací o Slavkovském lese zaměřit. Údaje jsou sečteny ze všech provedených šetření v CHKO.

graf 4 Zdroje informací o CHKO Slavkovský les

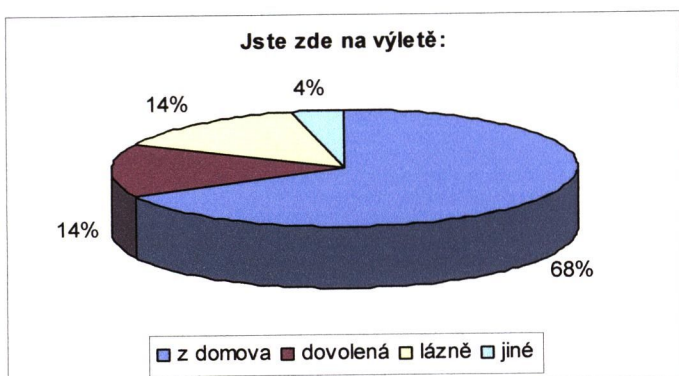

Zdroj: vlastní šetření

Z průzkumu vyplynulo, že jako hlavní zdroj informací o území dominují reference známých a vlastní zkušenost. Jako další významný zdroj vystupují tištěné materiály, u kterých nejvíce respondenti uváděli mapy. Největší rezervy jsou v informačních centrech, pouze 2% dotázaných je uvedla jako dodatečný zdroj. Důvodem této nízké participace je s velkou pravděpodobností minimální existence propagačních materiálů o přírodě Slavkovského lesa na pultech informačních centrech.

Druhá a třetí otázka se týkala toho, jaký typ účastníků cestovního ruchu se do oblasti vypravuje. Zda se jedná o rezidenty, návštěvníky z okolí či lázeňské hosty. Cílem bylo zjistit segment trhu podle územního hlediska. Údaje pro vyhodnocení otázky rámce výletu jsou čerpány z obou typů dotazníků.

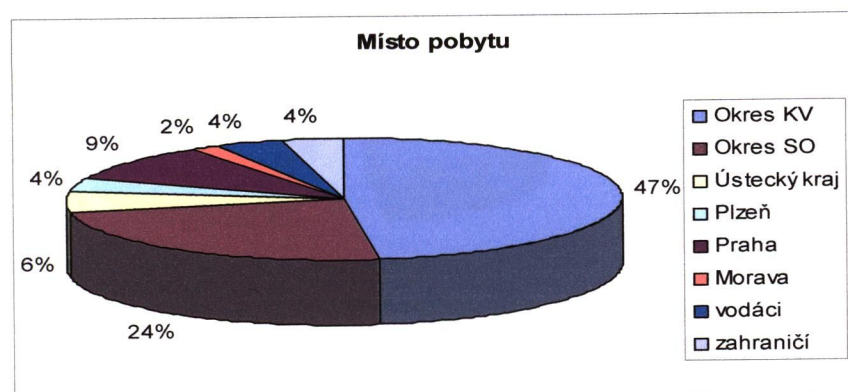
graf 5 Rámec výletu respondentů do CHKO Slavkovský les

Zdroj: vlastní šetření

Převážná většina respondentů (68%) navštívila Slavkovský les v rámci výletu z domova. Stejný podíl (14%) měly výlety v rámci dovolené a lázeňské léčby. Jako jiný důvod respondenti uváděli vodácký výlet.

graf 6 Místo pobytu respondentů

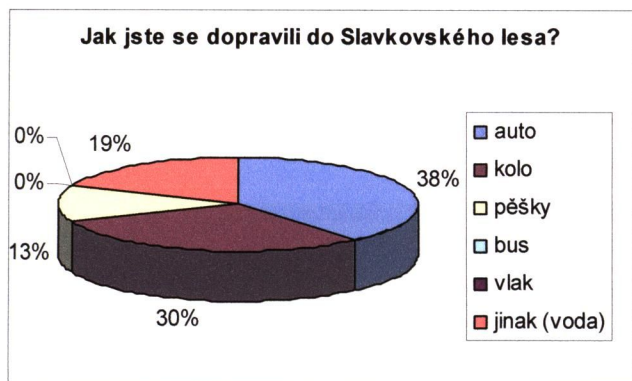

Zdroj: vlastní šetření

Z grafu 6 je patrné, že téměř polovina dotázaných účastníků pobývala v bývalém okrese Karlovy Vary a téměř čtvrtina v bývalém okrese Sokolov. Jednalo se jak o rezidenty tak o turisty trávící jejich dovolenou v těchto okresech.

Čtvrtá otázka se týkala způsobu dopravy. Jejím cílem bylo zjistit převažující a nepoužívané způsoby dopravy.

graf 7 Způsob dopravy do Slavkovského lesa

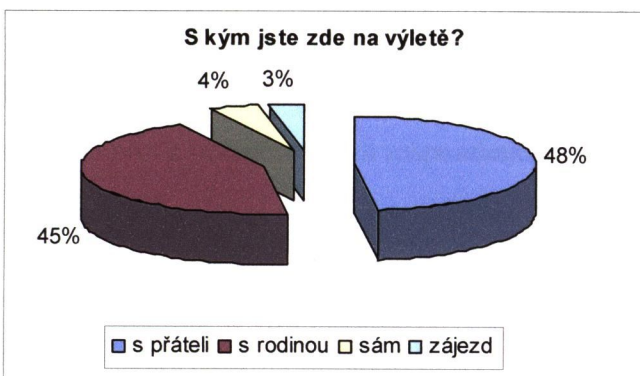

Zdroj: vlastní šetření

Nejpoužívanějším dopravním prostředkem je osobní automobil (38%) a kolo (30%). Z toho je patrný vysoký podíl respondentů provozujících cykloturistiku. 13% dotázaných uvedlo jako způsob pěší dopravu. 19% respondentů uvedlo jako způsob dopravy loď, což je spojeno s vodáctvím a řekou Ohří. Nikdo nevedl autobus či vlak.

Pátou otázkou se zjišťovalo, jaký segment trhu účastníků do Slavkovského lesa přichází. Zda jde o rodiny s dětmi, skupiny organizovaného CR či jednotlivce.

graf 8 S kým je účastník na výletě v CHKO Slavkovský les

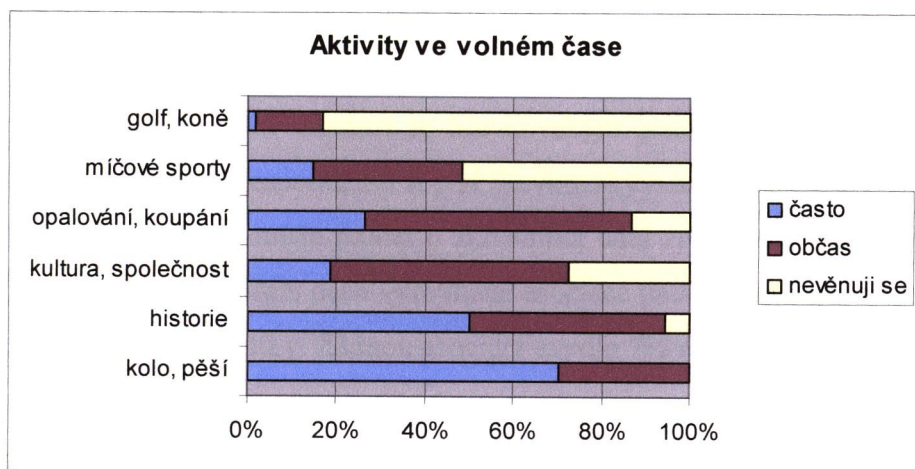

Zdroj: vlastní šetření

Téměř vyrovnané jsou výlety s přáteli (48%) a výlety s rodinou (45%). Pouze 3% dotázaných uvedla, že jsou v oblasti v rámci organizovaného zájezdu. Zbývající 4% charakterizují individuální návštěvníky.

Šestá otázka se zaměřila na volnočasové aktivity respondentů s cílem zjistit, jak zaměřené respondenty lákají přírodní atraktivity. Tedy čeho by se měli produkty cestovního ruchu v oblasti týkat.

graf 9 Aktivity respondentů provozované ve volném čase

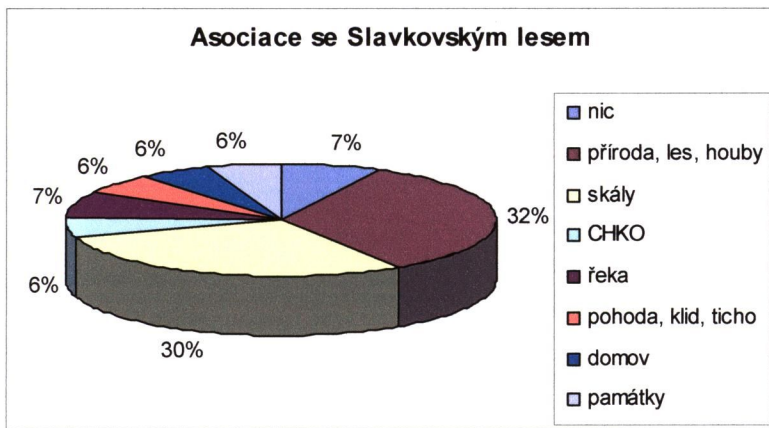

Zdroj: vlastní šetření

Všichni dotázaní se často nebo občas věnují pěší turistice a cykloturistice. Téměř všichni také navštěvují historické zajímavosti. 85 % dotázaných se rádi věnují koupání a opalování. 72% respondentů se účastní kulturních a společenských akcí. Největší rezervy jsou v hippoturistice a golfu.

Sedmá, osmá a devátá otázka byly otevřené a zjišťovaly asociace se Slavkovským lesem, co se respondentům líbí a nelíbí. Cílem bylo zjistit informovanost o oblasti a obraz oblasti v očích respondenta.

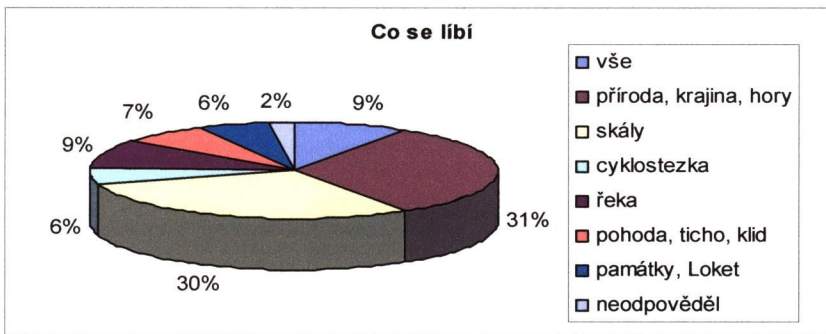
graf 10 Asociace se Slavkovským lesem

Zdroj: vlastní šetření

Při zjišťování asociací se Slavkovským lesem 32% respondentů uvedlo přírodu, krajinu a les. 30% respondentů si pod Slavkovským lesem představí Svatošské skály, avšak v tomto případě se může jednat o zkreslující údaj způsobený výzkumem přímo v lokalitě Svatošských skal. Mezi další vyrovnané asociace patří chráněná krajinná oblast, řeka Ohře, pohoda a klid, památky. Žádnou asociaci uvedlo 7% respondentů.

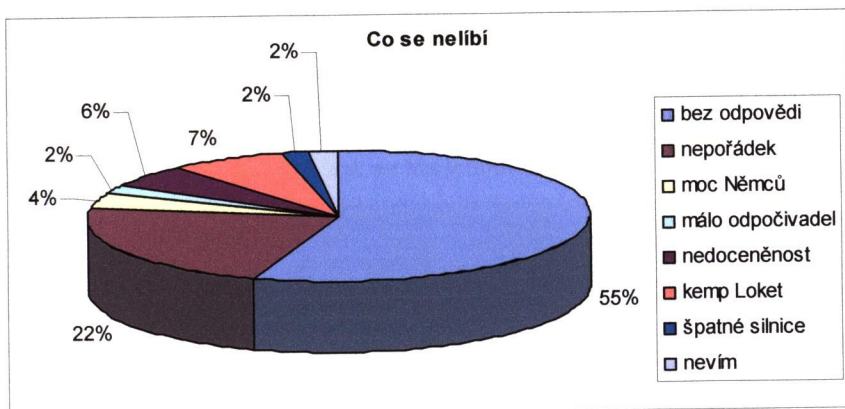
graf 11 Oblíbené složky v CHKO Slavkovský les

Zdroj: vlastní šetření

Když měli respondenti označit alespoň jednu věc, která se jim v CHKO líbí, ve 30% uváděli Svatošské skály. Jak je již zmíněno výše, tato odpověď může být ovlivněna tím, že šetření probíhalo právě u Svatošských skal. 31% dotázaných uvedlo, že se jim líbí příroda, krajina a hory. K této kategorii je možné počítat i odpověď, že se účastníkům líbí v oblasti vše (9%). Ostatní odpovědi byly vcelku vyrovnané a týkaly se řeky Ohře, klidu a ticha, cyklostezky a památek. 2% dotázaných neuvádělo žádnou odpověď.

graf 12 Neoblíbené složky v CHKO Slavkovský les

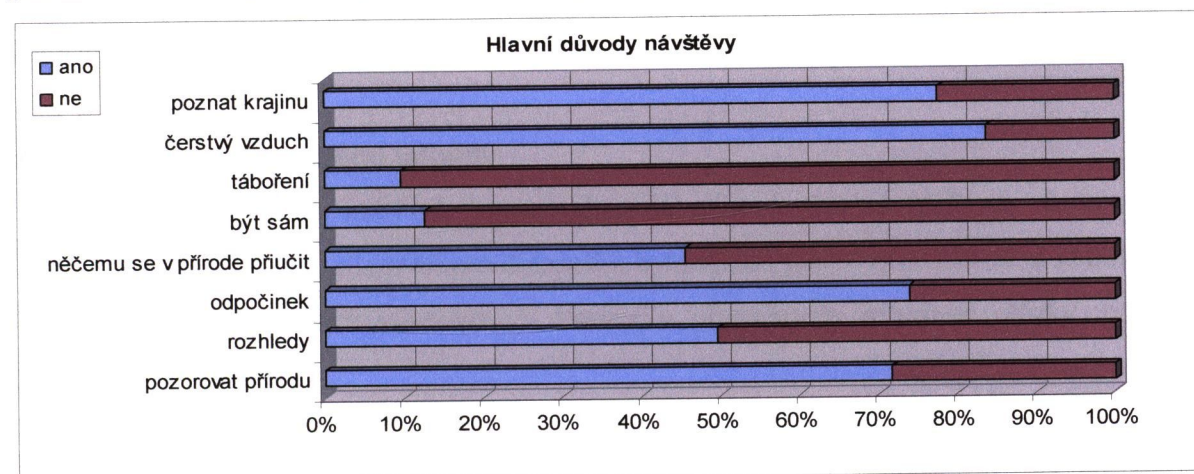

Zdroj: vlastní šetření

Na otázku, aby označili jednu věc, která se jim nelíbí, 55% neuvedlo žádnou odpověď. Je to pozitivní stanovisko, jelikož není nic, co by respondenti oblasti vytkli. 22% respondentů si stěžovalo na nepořádek, který se týkal hlavně okolí cyklostezky z Karlových Varů do Lokte podél řeky Ohře. Hlavní stížností v této kategorii byl nedostatek odpadkových košů podél této cyklotrasy. Kemp v Lokti se nelíbil 7% dotázaných (vodákům), nedoceněnost oblasti uvedlo 6% dotázaných.

Desátá otázka zjišťovala důvody návštěvy respondentů s cílem vytyčit hlavní a potenciální místa zájmu respondentů. K vyhodnocení této otázky bylo použito údajů ze všech prováděných šetření v oblasti.

graf 13 Hlavní důvody návštěvy CHKO Slavkovský les

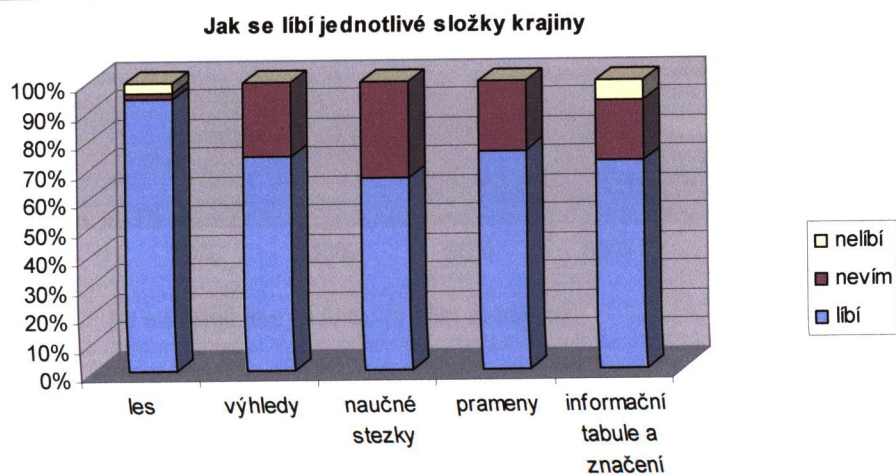

Zdroj: vlastní šetření

Mezi prioritní důvody návštěvy řadilo nejvíce dotázaných čerstvý vzduch, dále potom poznat krajinu, odpočinek a pozorovat přírodu. Naopak do oblasti nepřijíždí tábořit a nevyhledávají samotu.

V **jedenácté otázce** respondenti zhodnocovali, jak se jim líbí jednotlivé složky oblasti. Jejím cílem bylo zjistit potenciální nedostatky u jednotlivých složek.

graf 14 Oblíbenost jednotlivých složek krajiny v CHKO Slavkovský les

Zdroj: vlastní šetření

Oblíbenost jednotlivých složek krajiny ve Slavkovském lese je poměrně vyrovnaná. Nejvíce se líbí lesy a prameny. Negativní postoj uvedli respondenti pouze u složky les a informační tabule a značení, ale v malé míře. Avšak při rozhovoru s respondenty si většina na špatné značení často stěžovala.

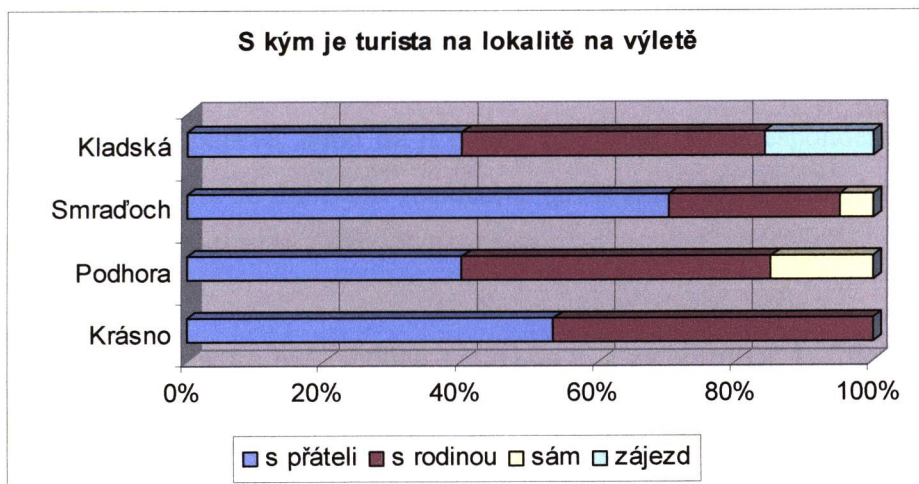
Poslední **dvanáctá otázka** se týkala osobních údajů. (viz 6.3.2.1. Identifikační údaje návštěvníka)

B. Dotazování na konkrétní lokality

Dotazník B se zabýval konkrétními lokalitami, na kterých se dotazování uskutečňovalo. Hlavním cílem tohoto dotazníku bylo zjistit, jaké emoce návštěva konkrétní atraktivity v návštěvnících vyvolává. V dotazníku převažovaly uzavřené otázky, pouze jedna byla otevřená.

První otázka byla shodná s otázkou č. 5 z dotazníku A. Zjišťovala, jaký segment trhu účastníků na konkrétní lokality přichází. Zda jde o rodiny s dětmi, přátele, skupiny organizovaného CR či jednotlivce.

graf 15 S kým je turista na lokalitě na výletě

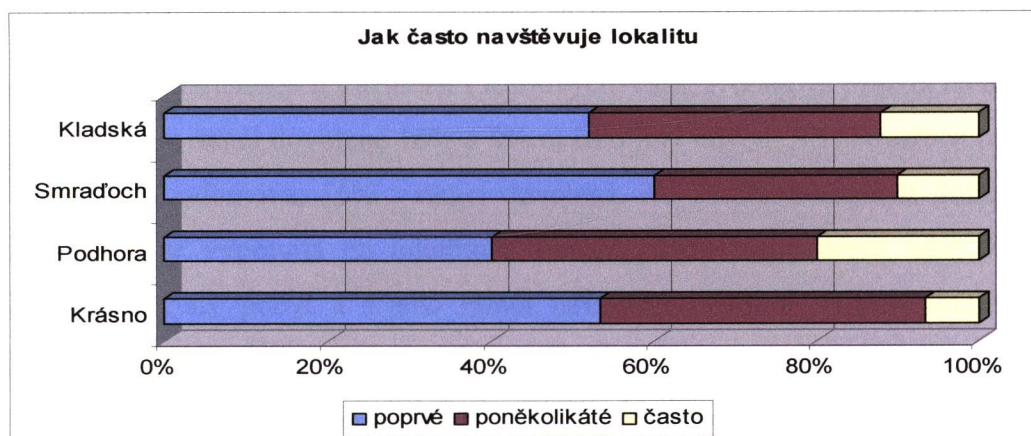

Zdroj: vlastní šetření

NS Kladskou navštěvují ze 44% rodiny, s přáteli 40% respondentů a jako organizovaný zájezd sem přijíždí 16% dotázaných. NS Smrčoch navštěvují ze 70% účastníci s přáteli, 25% s rodinou a 5% jednotlivců. Na Podhoru přicházejí lidé ve 45% s rodinou, ve 40% s přáteli a 15% představují jednotlivci. Krásenskou rozhlednu navštěvují skupiny přátel či rodiny. Podle výsledků šetření převládají skupiny přátel v 53%. Nezastoupeny byly kategorie jednotlivců a účastníků organizovaných zájezdů.

Druhá otázka se týkala toho, kolikrát respondenti lokalitu navštívili. Cílem bylo zjistit její frekventovanost.

graf 16 Frekventovanost lokalit

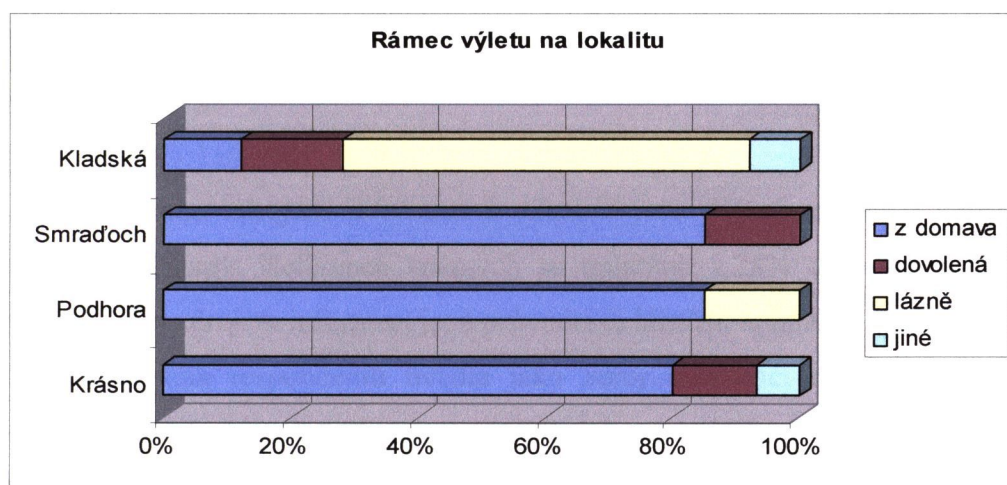

Zdroj: vlastní šetření

Kladskou navštívila polovina dotázaných (52%) poprvé, 36% již na Kladské bylo a 12% na místo zavítá často. Na *Smraďochu* bylo 60% dotázaných poprvé, 30% poněkolkáté a 10% ji navštěvuje často. Stejný podíl návštěvníků (40%) navštívilo *Podhoru* buď poprvé, nebo už ji někdy navštívili. 20% respondentů uvedlo, že lokalitu navštěvuje často. *Krásenskou rozhlednu* navštívilo 53% dotázaných poprvé, 40% již na lokalitě několikrát bylo a 7% přichází často.

Třetí otázka byla shodná s otázkou č. 2 z dotazníku A. Cílem bylo zjistit segment trhu podle územního hlediska. Zda se jedná o rezidenty, návštěvníky z okolí či lázeňské hosty.

graf 17 Rámec výletů

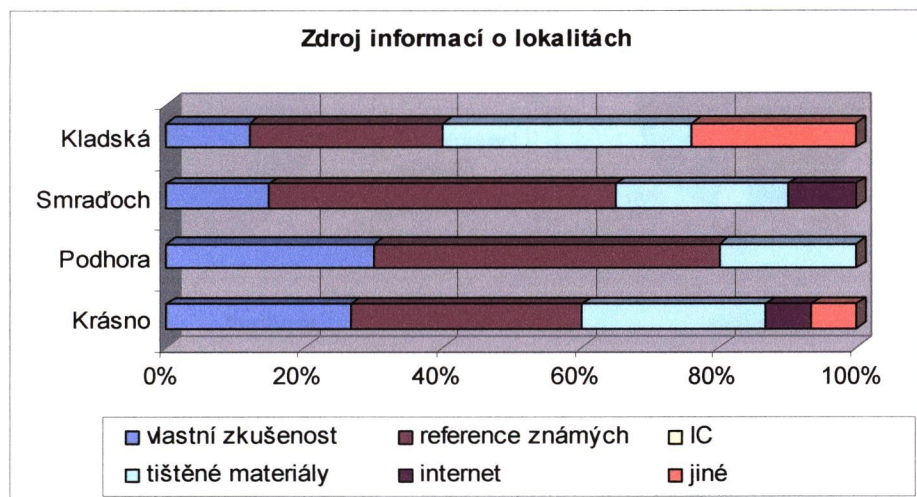
Zdroj: vlastní šetření

Výrazným segmentem návštěvníků *NS Kladská* jsou lázeňští hosté (64%). Tato skutečnost je zapříčiněna jednak blízkostí Mariánských Lázní, ale také fakultativními výlety jak z Mariánských Lázní tak i Karlových Varů. Z domova přijíždí na Kladskou 12% dotázaných, v rámci dovolené 16% a 8% uvedlo jiný důvod. *NS Smraďoch* navštívilo 85% respondentů z domova, 15% v rámci dovolené. *Na Podhoře* majorita dotázaných (85%) uvedla, že se vypravila na lokalitu z domova. 15% respondentů tráví v Mariánských Lázních léčebný pobyt a v jeho rámci navštívili Podhoru. Hlavní skupinu (80%) na *Krásenské rozhledně* tvořili návštěvníci, kteří byli na výletě z domova. 13% se přijelo rozhlédnout do krajiny v rámci dovolené a 7% uvedlo jiný důvod.

Čtvrtá otázka se shoduje s otázkou č. 1 dotazníku A. Respondenti uváděli, z jakých zdrojů se o dané lokalitě dozvěděli. Jejím cílem bylo zjistit, jaký je převládající

způsob informovanosti respondentů a tudíž zjistit slabiny a možnosti, do jakých sfér se s rozšiřováním informací o Slavkovském lese zaměřit.

graf 18 Zdroj informací o lokalitách

Zdroj: vlastní šetření

Hlavním zdrojem informací o *Kladské* jsou tištěné materiály (36%), především průvodci a mapy. Reference známých se uplatňují z 28% a vlastní zkušenost z 12%. Významným zdrojem informací jsou průvodci či lázeňští animátoři (24%).

Polovina respondentů uvedla jako zdroj informací o *NS Smraďoch* reference známých. 25% čerpalo informace z tištěných materiálů, 15% znalo lokalitu z vlastní zkušenosti. 10% se o místě dočetlo na internetu.

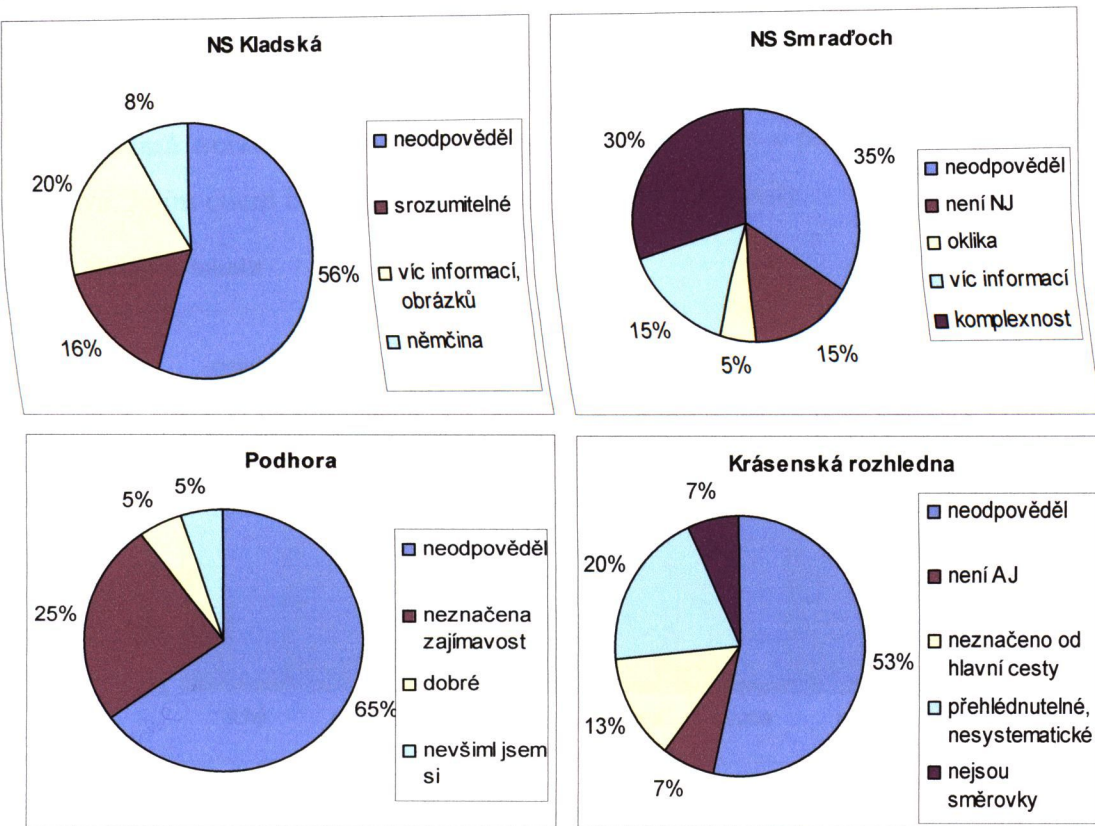
Reference známých se ukázaly jako významný zdroj informací o *Podhoře*, a to v 50%. Z vlastní zkušenosti ví o lokalitě 30% dotázaných, 20% se o ní dozvědělo z tištěných materiálů.

Na otázku, jak jste se dozvěděl o *Krásenské rozhledně*, uvedlo 32% dotázaných jako zdroj informací reference známých, 27% ví o lokalitě z vlastní zkušenosti a 27% z tištěných materiálů. U tištěných materiálů převládaly mapy. Po 7% je zastoupen internet a jiné zdroje.

Ani jeden dotázaný ze všech lokalit nevedl informační centrum.

Pátá otázka zjišťovala spokojenost respondentů se značením a informačními tabulemi na dané lokalitě. V otevřené **šesté otázce** respondenti vyjadřovali, co se jim na značení líbí, či naopak nelíbí.

graf 19 Značení a informační tabule

Zdroj: vlastní šetření

Každému dotázanému se značení *na NS Kladské* líbilo. Na otázku co se jim na značení líbí či nikoli, 56% dotázaných neodpovědělo s tím, že se jim líbí vše. 16% respondentů označilo značení a informační tabule za srozumitelné, čtivé a komplexní. 20% by uvítalo více obrázku na začátku naučné stezky. 8% se pochvalně vyjádřilo o přítomnosti německého jazyka.

Se značením a informačními tabulemi na *NS Smrad'och* bylo spokojeno 88% respondentů. Ocenili především komplexnost značení (30%). 15% respondentů by uvítalo více informací, zvláště o biotopu. Stejný podíl dotázaných se negativně vyjádřil o nepřítomnosti informací v německém jazyce. 35% respondentů se nevyjádřilo.

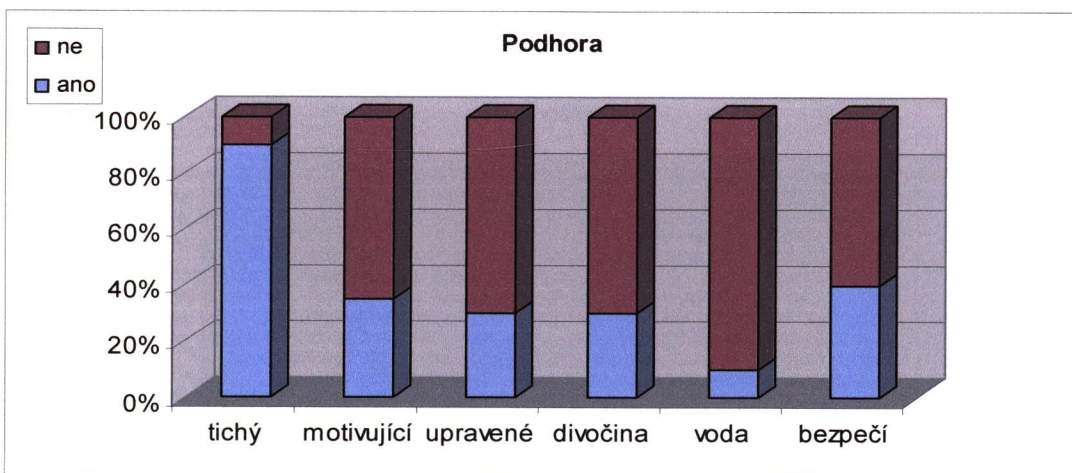
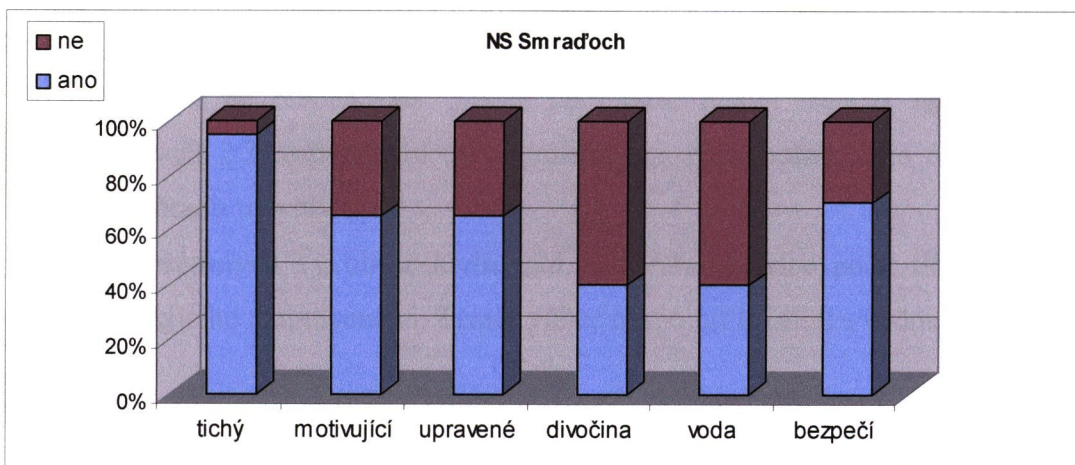
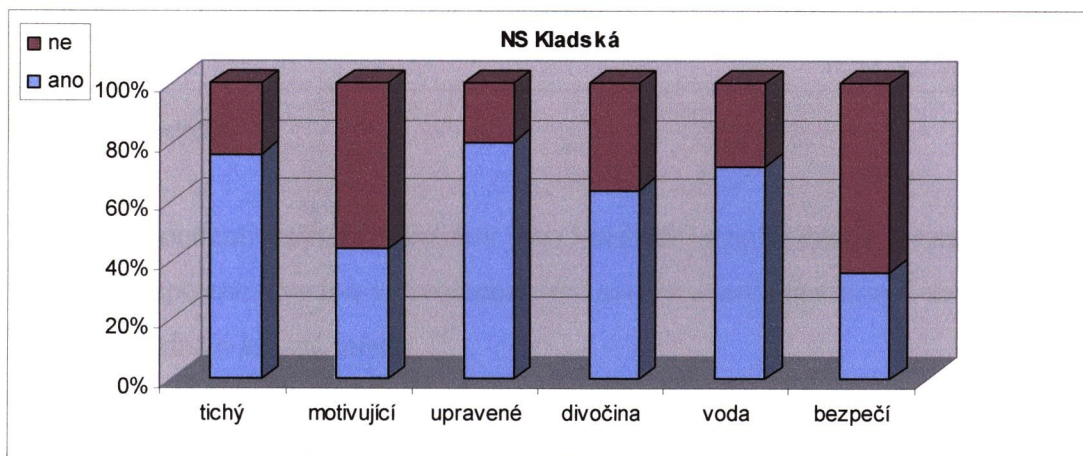
Na Podhoře je 90% respondentů se značením a informační tabulí spokojeno. 25% respondentů vyjádřilo lítost nad tím, že není značeno, že se zde nalézá nějaká zajímavost, 5% si žádného značení nevšimlo. 65% respondentů nevedlo žádné stanovisko.

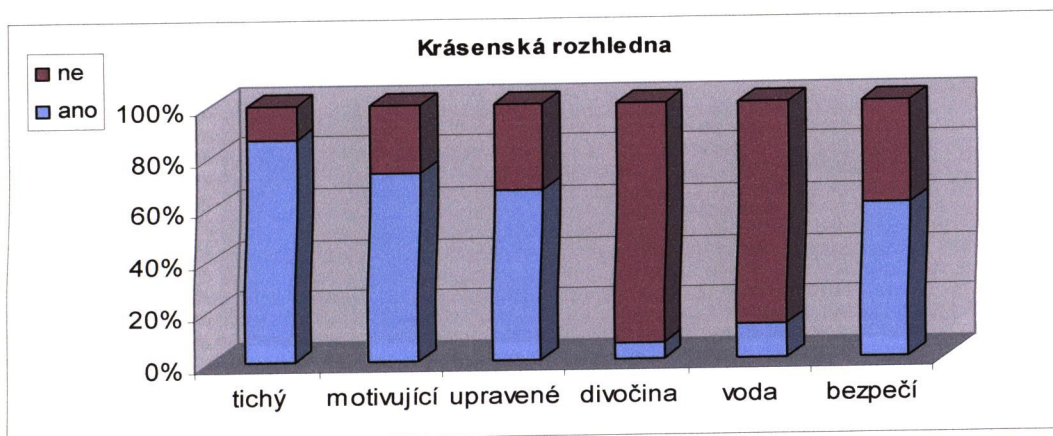
Při dotazu na značení k atraktivitě a na informační tabule na *Krásenské rozhledně* se 60% dotázaných vyjádřilo kladně, 40% se značení a tabule nelíbily. Při dotazu, co by vylepšili či se jim zvláště líbí, se 53% dotázaných k problematice nevyjádřilo. Jako hlavní

nedostatek vidí 20% respondentů přehlédnutelné a nesystematické značení, 13% neznačení od hlavní cesty. 7% se nelíbila absence angličtiny na informačních tabulích.

Sedmá otázka se týkala konkrétních emocí, které v respondentech daná lokalita vyvolává. Jejím cílem bylo zjistit vnímání konkrétní atraktivity.

graf 20 Vnímání lokalit

Zdroj: vlastní šetření

Respondenti vnímají *Kladskou* jako upravené a tiché místo. Významný podíl mají také pocity spojené s vodou a divočinou. Jiné pocity, které respondenti uváděli, jsou, že se jednoduše jedná o krásné místo.

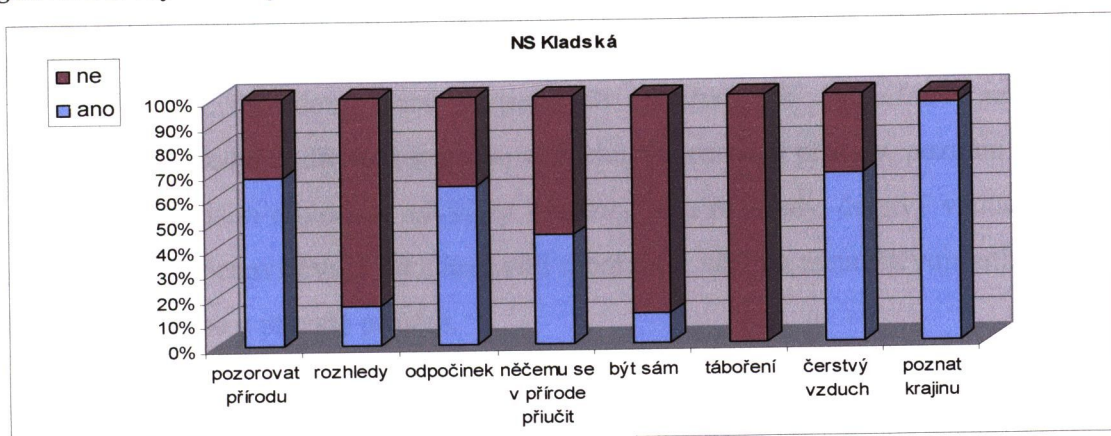
Účastníci vnímají *PR Smraďoch* jako tiché místo. Další pocity byly poměrně vyvážené. Označovali lokalitu jako bezpečnou, motivující a upravenou. Mezi jiné pocity, které vnímali na lokalitě, uváděli pocity zvláštní, meditaci a zápach.

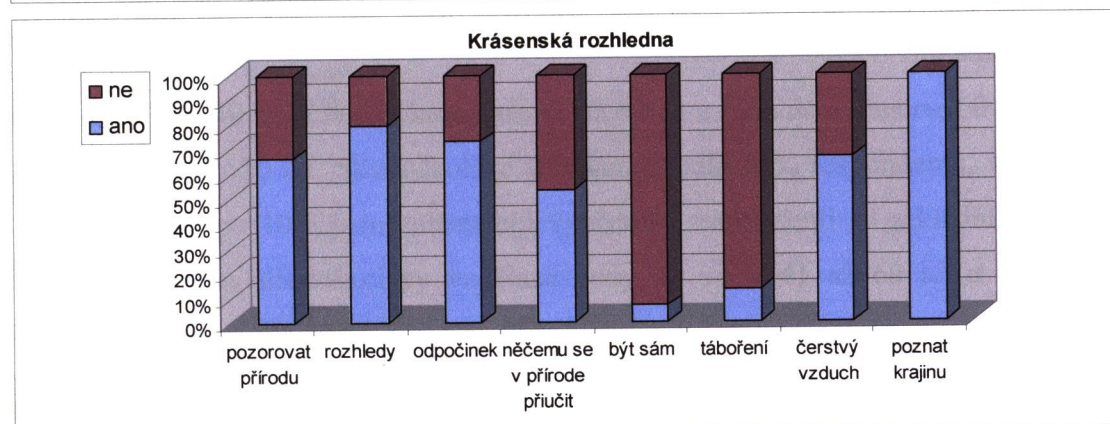
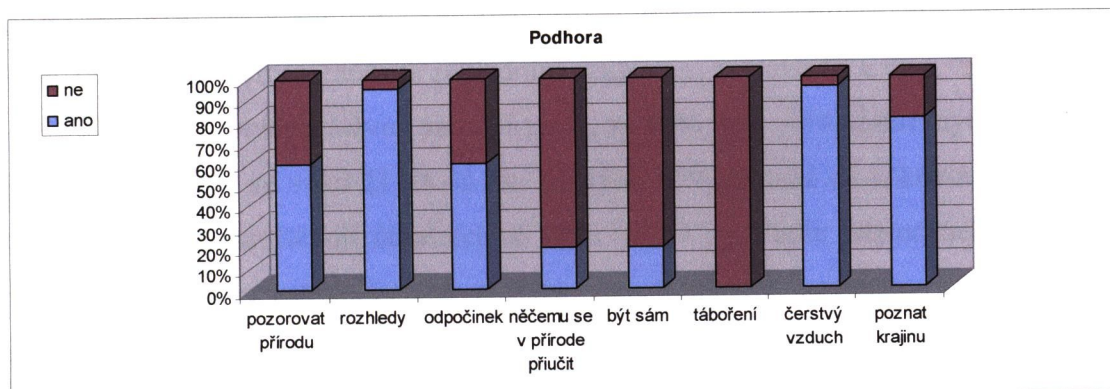
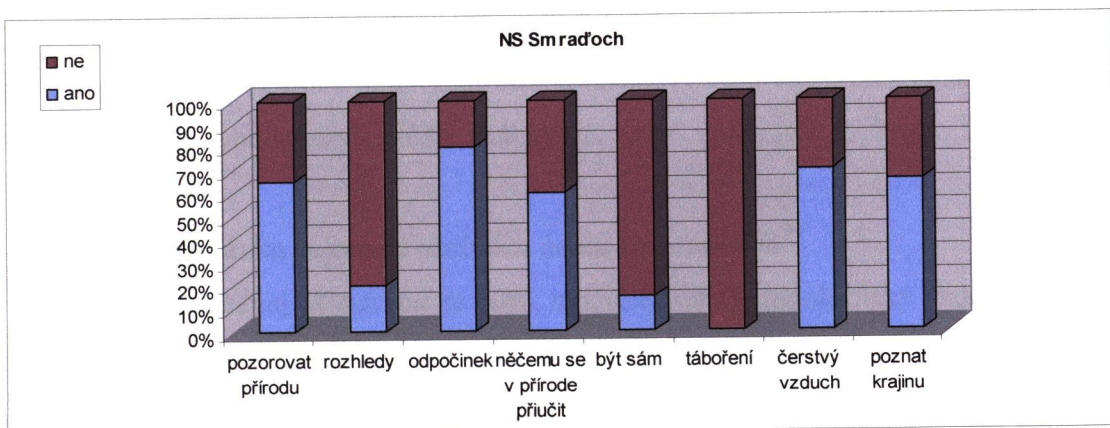
Podhora na respondenty působí jako tiché místo. Naopak ho téměř nespojují s vodou. Téměř 2/3 respondentů uvedli místo jako nebezpečné. Jako nedostatek uváděli chybějící zábradlí u vyhlídky.

U dotázaných vyvolává *Krásenská rozhledna* nejvíce pocit tichého místa, dále místa motivujícího a upraveného. Téměř vůbec nespojují lokalitu s vodou a divočinou.

Osmá otázka zjišťovala hlavní důvod návštěvy lokality. Cílem bylo výtčít hlavní a potenciální místa zájmu respondentů.

graf 21 Důvody návštěvy lokalit

Zdroj: vlastní šetření

Za hlavní důvod návštěvy *NS Kladské rašeliny* uvedli dotazovaní motiv poznat krajinu, pozorovat přírodu, nadýchat se čerstvého vzduchu a odpočínout si.

Hlavním důvodem, proč respondenti lokalitu *PR Smraňoch* navštívili, byl odpočinek. Následoval důvod čerstvého vzduchu, pozorování přírody, poznání krajiny.

Nejčastějším důvodem návštěvy *Podhory* jsou rozhledy, čerstvý vzduch a poznání krajiny. Nikdo nenavštěvuje lokalitu kvůli táboření a většina nenavštěvuje místo, aby byli sami a něčemu se v přírodě přiučili.

Jako převažující důvod návštěvy *Krásenské rozhledny* uváděli poznání krajiny a rozhledy. Pouze minorita uvedla jako důvod návštěvy táboření, i přes to, že se na lokalitě nachází k tomu vybudované ohniště a tábořiště.

Devátá otázka se týkala osobních údajů respondentů.³⁰

Ženy navštěvují *Kladskou* ze 60%, muži ze 40%. Středoškolsky vzdělaných je 44% dotázaných, 28% se základním vzděláním, 16% je vyučeno a 12% vysokoškolského vzdělání. Do věkové kategorie 60 a více uvedlo příslušnost 48%, 32% náleží do kategorie 21 až 40 let, 40 až 60 let 12% a 8% do 20 let. Návštěvníky jsou středoškolsky vzdělané ženy ve věku 60 a více a muži se základním vzděláním ve věku 60 a více.

NS Smraďoch navštěvují ze 60% muži, ze 40% ženy. 45% dotázaných bylo ve věku 41 až 60 let, 40% ve věku 21 až 40 let. Zbýlých 15% připadá na věkovou kategorii 60 a více. Lokalitu nenavštěvují účastníci ve věku do 20 let. Podle provedeného šetření 70% dotázaných uvedlo středoškolské a 30% vysokoškolské vzdělání. Návštěvníky jsou středoškolsky vzdělaní muži ve věku 21 až 40 let a středoškolsky vzdělané ženy ve věku 41 až 60 let.

Podhoru navštěvuje 55% žen a 45% mužů. Polovina respondentů náleží do věkové kategorie 21 až 40 let, 25% do kategorie 41 až 60 let a 20% do kategorie 60 a více let. 5% dotázaných je do 20 let. Středoškolské vzdělání uvedlo 55% respondentů, vysokoškolské 25%, a shodně po 10% jsou zastoupeni vyučení a respondenti se základním vzděláním. Návštěvníky jsou středoškolsky vzdělané ženy ve věku 41 až 60 let a středoškolsky vzdělaní muži ve věku 21 až 40.

Krásenskou rozhlednu navštěvuje 53% žen, 47% mužů. Převažuje věková kategorie 21 až 40 let v 54%, 41 až 60 let v 33% a zbytek připadá na kategorii 60 a více. V 67% převažuje středoškolské vzdělání, 20% vysokoškolské a 13% vyučen. Návštěvníky jsou středoškolsky vzdělaní muži ve věku 21 až 40 a středoškolsky vzdělané ženy ve věku 21 až 60 let.

6.4 SWOT analýza³¹

SWOT analýza je užitečnou součástí situační analýzy. Sumarizuje klíčové silné a slabé stránky spolu s příležitostmi a ohroženími. Definování silných a slabých stránek se zaměřuje na vnitřní faktory. Na základě analýzy vnitřních podmínek území lze

³⁰ Grafické znázornění v příloze č. 5.

³¹ Horáková H.: Strategický marketing. Praha. Grada Publishing 2000. str. 41-6.

identifikovat faktory, které mohou být významné pro budoucí úspěchy či nezdary. Tyto faktory mají pozitivní nebo negativní dopad na možnost regionálního rozvoje. Silné stránky jsou pozitivními faktory, které k úspěšnému rozvoji přispívají. Naopak slabé stránky znamenají omezení nebo nedostatky a brání rozvoji. Cílem je slabé stránky odstraňovat a silné stránky posilovat.

Definování příležitostí a ohrožení je zaměřeno na vnější faktory a vlivy. Při identifikaci a hodnocení příležitostí a ohrožení je skutečnost, že se nedají téměř vůbec ovlivnit. Je možné je vytipovat, zhodnotit a zaujmout stanovisko k maximálnímu využití příležitostí a omezení hrozeb, nebo alespoň k zmírnění jejich důsledků. Hrozby znamenají nepříznivou situaci a překážky pro rozvoj.

Důležité je ocenění všech faktorů ve vzájemných souvislostech, sledování silných a slabých stránek ve vztahu k příležitostem a ohrožení s cílem nalezení optimálního spojení a využití.

Praktické posouzení silných a slabých stránek proběhlo následujícím způsobem. Byly vytipovány a vymezeny faktory, které by měly naplňovat podstatu slabých a silných stránek. Každý vybraný faktor byl považován za sledovaný faktor, byl ohodnocen z hlediska svého vlivu. Sledované faktory byly seřazeny bez výrazného třídění. Každý faktor byl klasifikován jako dobrý, průměrný a špatný. Zjištěné skutečnosti byly přeneseny do tabulky sestavené pro tento účel. Tabulka byla podle provedeného ohodnocení vyplněna, faktory vertikálně propojeny. Postavení jednotlivých faktorů bylo vyhodnoceno a komentováno. Takto byly vytipovány silné a slabé stránky, ale i oblasti, ve kterých se mohou hledat příležitosti a ohrožení.

Východisky pro vytipování faktorů a formulaci SWOT analýzy cestovního ruchu Slavkovského lesa byla:

- provedená situační analýza CHKO Slavkovský les
- dotazníkového šetření realizované v průběhu června až září 2005
- SWOT analýza cestovního ruchu Karlovarského kraje v Programu rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji pro období 2003 – 2013
- strategické a programové dokumenty kraje a Správy CHKO Slavkovský les

Tabulka 6 Hodnocené faktory dle výkonnosti a závažnosti

Hodnocené faktory	Posouzení stavu (výkonnost)			Závažnost		
	dobrý	průměrný	špatný	vysoká	průměrná	nízká
A. Geografická poloha	•			•		
B. Dopravní dostupnost	•			•		
C. Dopravní obslužnost		•		•		
D. Kvalita životního prostředí	•			•		
E. Přírodní předpoklady	•			•		
F. Kulturní využití volného času		•			•	
G. Sportovní využití volného času		•		•		
H. Možnosti cykloturistiky	•			•		
I. Množství kulturních, historických a církevních památek	•			•		
J. Kulturní, společenské a sportovní akce	•				•	
K. Ubytovací a stravovací zařízení		•			•	
L. Spolupráce s partnery			•	•		
M. Systém propagace			•	•		
N. Systém informovanosti návštěvníků		•		•		

Pro hodnocení výkonnosti a závažnosti ve vzájemných souvislostech byla sestavena Tabulka 7, kde je situace zachycena komplexně.

Tabulka 7 Vzájemné souvislosti hodnocených faktorů

		Výkonnost		
		Vysoká	Průměrná	Nízká
Závažnost	Vysoká	A, B, D, E, H, I	C, N	L, M,
	Průměrná	G, J	F, K	
	Nízká			

Pro hodnocení výkonnosti a závažnosti lze užít i matici závažnost/výkonnost, která nabízí čtyři základní alternativy.

		Výkonnost	
		nízká	vysoká
Závažnost	vysoká	C, L, M, N	A, B, D, E, G, H, I
	nízká		F, J, K

Faktory v levém horním rohu (C, L, M, N) potřebují vzhledem k vysoké závažnosti výkonnostně posílit. Představují tak potenciální slabé stránky. Faktory v pravém horním kvadrantu (A, B, D, E, G, H, I) jsou nejdůležitějšími faktory a je nezbytné soustředit se na udržení jejich pozice. Tyto faktory charakterizují potenciální silné stránky. Faktory v levém dolním kvadrantu jsou nepřilíš důležité. V pravém dolním kvadrantu jsou faktory nízké důležitosti (F, J, K), je třeba zvážit nebezpečí zbytečně vynakládaného úsilí.

Následuje výčet faktorů a posouzení jejich důležitosti pro rozvoj území.

Potenciální silné stránky tak představují tyto faktory:

A. Geografická poloha

Výhodná geografická poloha je základním předpokladem rozvoje cestovního ruchu. Území CHKO Slavkovský les leží na pomezí západní a východní Evropy, je součástí tzv. zelené střechy Evropy a leží mezi nejvýznamnějšími lázněmi České republiky. Faktor

vyjadřuje příznivou polohu území také z hlediska aktivního cestovního ruchu pro příhraniční oblasti Bavorska, Saska, Durynska a Falcka.

B. Dopravní dostupnost

Dopravní dostupnost území je dána mimo jiné také jeho geografickou polohou. Z analýzy území vyplynulo, že CHKO je napojena na hlavní dopravní tahy vedoucí Karlovarským krajem a proto je dobře dostupná všemi druhy dopravy.

D. Kvalita životního prostředí

Životní prostředí je díky ochraně přírody ve velmi dobrém stavu. Území představuje ekologicky hodnotnou a málo poškozenou přírodu a krajinu. Poskytuje předpoklady pro rozvoj pěší turistiky, cykloturistiky a golfu, lázeňství, rozvoj venkovského cestovního ruchu, ekologického cestovního ruchu, sportovních outdoorových aktivit.

E. Přírodní předpoklady

Základem pro rozvoj cestovního ruchu jsou přírodní předpoklady. Ty jsou díky existenci CHKO na sledovaném území chráněny. Tento faktor zahrnuje množství přírodních léčivých zdrojů, minerálních pramenů, vysoký podíl zalesněné plochy, vodní plochy a toky. Toto vše je silnou stránkou pro rozvoj cestovního ruchu území.

G. Sportovní využití volného času

Tento faktor je chápán v závislosti jak na přírodních podmínkách (cykloturistika, golf, jezdectví, horolezectví) tak na antropomorfních (sportovní haly, hřiště). Hlavní centra jsou dobře vybavena sportovními zařízeními a poskytují doplňkovou službu nejen jako alternativu při špatném počasí. Sportovní aktivity v přírodě jsou potenciálem rozvoje cestovního ruchu (cykloturistika, pěší turistika).

H. Možnosti cykloturistiky

Silnou stránkou pro rozvoj cestovního ruchu na území CHKO je hustá síť značených cyklistických tras, jejich dobré propojení v souvislosti s rostoucí poptávkou po tomto sportu.

I. Množství kulturních, historických a církevních památek

Tento faktor zahrnuje památky na území CHKO, které jsou významnými lákadly návštěvníků. Jedná se o historickou lázeňskou architekturu, lidovou architekturu, hornické památky, hrady a zámky, rozhledny a vyhlídkové body.

Faktory nízké důležitosti, u kterých se projevuje síla oblasti:

F. Kulturní využití volného času

Významná centra území nabízí mnohostranné kulturní vyžití. Kulturní centra oblasti jsou dobře vybavena kulturními a zábavními zařízeními a podniky, které nabízejí širokou škálu možností trávení volného času (kina, divadla, kluby, muzea, galerie, koncertní sály).

J. Kulturní, společenské a sportovní akce

Ve významných centrech oblasti (Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Locket) se koná velké množství akcí nadnárodního, národního i regionálního významu (např. Mezinárodní filmový festival, Chopinův festival, Loketské léto, Dostihy). Tyto akce mohou být zdrojem účastníků se zájmem o přírodně orientovaný cestovní ruch.

K. Kapacita ubytovacích a stravovacích zařízení

Kapacita ubytovacích a stravovacích zařízení je dostatečná v centrech cestovního ruchu. Rozšiřování do centrální oblasti území CHKO se nedoporučuje vzhledem ke krajinnému rázu a ochraně přírody.

Potenciální slabé stránky představují tyto faktory:

C. Dopravní obslužnost

Dopravní obslužnost v oblasti je na dostatečné úrovni pouze do větších center, která jsou dobře propojena. Rozšiřování dopravního ruchu do centrální a přírodovědně hodnotné oblasti by však nebylo vhodné z hlediska ochrany přírody. Nejlepší alternativou je rozvoj cykloturistiky, která má výborné zázemí a podpoří tak zdravý životní styl. Možnou alternativou by mohlo být zavedení ekologické dopravy.

L. Spolupráce s partnery

Hlavní překážkou rozvoje území je nízká úroveň partnerství a spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. Pro rozvoj cestovního ruchu je nutná spolupráce iniciující se zdola, od samotných subjektů.

M. Systém propagace

Propagace zajišťuje informovanost o oblasti a proto je tento faktor spjat s faktorem systému informovanosti. I přes snažení Správy CHKO je úroveň propagace nízká. Správa občasně vydává letáky, které nejsou efektivně distribuovány. Propagační funkci plní jako téměř jediná Arnika, která je také distribuována s nízkým efektem.

N. Systém informovanosti

Tento faktor zahrnuje turistické značení k lokalitám, informační tabule Slavkovského lesa, informační centra, informační letáky a brožury o přírodě a jejích atraktivitách.

Výše uvedené faktory byly rozděleny na silné a slabé stránky na základě posouzení důležitosti ve vzájemných souvislostech i na základě výsledků dotazníkového šetření.

Silné stránky

- výhodná geografická poloha
- poloha mezi nejvýznamnějšími lázněmi České republiky
- příznivá poloha z pohledu aktivního cestovního ruchu
- napojenost na hlavní dopravní tahy
- množství přírodních léčivých zdrojů
- výborné předpoklady pro lázeňský cestovní ruch
- ekologicky hodnotná a málo poškozená příroda krajina
- vysoká estetická hodnota území
- vysoký podíl zalesněné krajiny
- velký podíl zvláště chráněných území vysoké přírodovědné hodnoty
- atraktivní prostředí pro rozvoj cykloturistiky a golfu
- hustá síť turistických stezek a cyklotras
- atraktivita krajiny pro rozvoj venkovského cestovního ruchu
- velké množství rozhleden a vyhlídkových bodů
- mnohostranné využití volného času turistů (kultura, sport, zábava, zdraví)
- dobrá vybavenost hlavních center sportovními zařízeními
- značný potenciál kulturních památek (historická lázeňská architektura, hornické památky, významné hrady)
- množství kulturních, sportovních a společenských akcí konaných ve významných centrech území
- dostatečná kapacita ubytovacích a stravovacích zařízení v hlavních centrech
- existence městských informačních center
- zvyšující se pozornost a podpora cestovního ruchu ze strany Slavkovského lesa, Mariánských Lázní a krajských orgánů

- existence společnosti destinačního managementu vytvářejícího produkty zahrnující lokality Slavkovského lesa

Slabé stránky

- nefungující systém informovanosti návštěvníků (provázanost infocenter, informační letáky a jejich distribuce)
- chybějící informační centrum o CHKO Slavkovský les
- nedostatečný navigační systém k atraktivitám cestovního ruchu
- nesystematické, přehlédnutelné značení k přírodním atraktivitám
- nízká úroveň spolupráce klíčových aktérů cestovního ruchu
- neexistence propagace oblasti v rámci propagace kraje
- neexistence „vstupní brány“ do Slavkovského lesa
- nedostatečná nabídka volnočasových aktivit mimo hlavní centra CR
- neexistence infrastruktury CR v severozápadní oblasti CHKO
- ochrana přírody jako omezující (regulující) prvek rozvoje cestovního ruchu

Byly vytipovány **příležitosti** v souvislosti se silnými stránkami a dotazníkovým šetřením. Potenciální příležitosti byly označeny 1. až 14., ohodnoceny na základě obou dimenzí a zařazeny do matice příležitostí.

1. mezinárodní letiště v Karlových Varech jako možnost vstupu zahraničních návštěvníků do kraje, České republiky a střední Evropy
2. zachování venkovského charakteru osídlení a krajinného rázu jako předpoklad udržitelného rozvoje
3. zvyšování požadavků turistů na zdravou, čistou a klidnou krajinu
4. růst významu zdraví v CR
5. trend stárnutí populace a růst poptávky po zdravotních pobytech
6. růst poptávky zahraničních turistů v kraji (Německo, Rusko, Nizozemsko, Izrael)
7. rostoucí poptávka po aktivní dovolené (cykloturistika, pěší turistika)
8. růst poptávky po relaxačních aktivitách
9. prezentace přírodních atraktivit, geologických významností a historické těžby nerostného bohatství v rámci prezentace Karlovarského kraje
10. vytvoření regionálního a rezervačního systému
11. rozvoj nových forem cestovního ruchu (zdravotní CR, venkovský CR a agroturistika, ekoturistika)
12. růst poptávky po domácím CR

13. vytvoření systému podporujícího rozvoj regionální spolupráce a partnerství

		Pravděpodobnost úspěchu	
		vysoká	nízká
Přitažlivost	vysoká	Výborné příležitosti 2, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 12,	1, 9, 10,
	nízká	13	Nevýznamné příležitosti 6

Za nejlépe využitelné **příležitosti** lze považovat tyto potenciální příležitosti:

2. zachování venkovského charakteru osídlení a krajinného rázu jako předpoklad udržitelného rozvoje
3. zvyšování požadavků turistů na zdravou, čistou a klidnou krajinu
4. růst významu zdraví v CR
5. trend stárnutí populace a růst poptávky po zdravotních pobytech
7. rostoucí poptávka po aktivní dovolené (cykloturistika, pěší turistika, venkovské turistika)
8. růst poptávky po relaxačních aktivitách
11. rozvoj nových forem cestovního ruchu (zdravotní CR, venkovský CR a agroturistika, ekoturistika)
12. růst poptávky po domácím CR

Stejným způsobem jako příležitosti, byly vytipovány možné **hrozby** a následně zařazeny do matice hrozeb.

1. konflikty s ochranou přírody
2. nebezpečí poškození přírody a krajiny nekoordinovaným cestovním ruchem
3. nedostatečná ochrana přírodních léčivých zdrojů
4. pokračování chátrání historických objektů i center sídel (Horní Slavkov)
5. ztráta atraktivity území zejména pro mladé lidi

6. vysoká cenová hladina služeb cestovního ruchu v Karlovarském kraji
7. odliv návštěvníků
8. snížení významu cestovního ruchu pro rozvoj území
9. nedostatek a neposkytnutí finančních zdrojů pro rozvoj cestovního ruchu
10. zhoršení spolupráce mezi partnery v oblasti cestovního ruchu
11. pokračující neinformovanost turistů a nepropagovanost území

Pravděpodobnost výskytu

		← vysoká nízká	
Závažnost	vysoká	Výrazné hrozby 1, 2, 4, 9, 10, 11	3, 5, 7, 8,
	nízká	6,	Málo závažné hrozby

Za výrazné **hrozby** pro rozvoj cestovního ruchu ve sledovaném území lze považovat tato ohrožení:

1. konflikty s ochranou přírody
2. nebezpečí poškození přírody a krajiny nekoordinovaným cestovním ruchem
4. pokračování chátrání historických objektů i sídel (Horní Slavkov)
9. nedostatek finančních zdrojů pro rozvoj cestovního ruchu
10. zhoršení spolupráce mezi partnery v oblasti cestovního ruchu
11. pokračující neinformovanost a nepropagovanost území

Závěrečný stručný a přehledný výsledek SWOT analýzy v tabulce 8 představuje faktory naplňující podstatu silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení.

Tabulka 8 Závěrečný výsledek SWOT analýzy

Obsah faktorů	Typy faktorů	
	Příznivé	Nepříznivé
Vnitřní	<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - geografická poloha - dopravní dostupnost - kvalita životního prostředí - přírodní předpoklady - sportovní využití volného času - možnosti cykloturistiky - množství kulturních, historických a církevních památek 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráce s partnery - systém informovanosti - systém propagace
Vnější	<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - zachování venkovského charakteru osídlení a krajinného rázu - požadavky turistů na zdravou, čistou a klidnou krajinu - růst významu zdraví v ČR - trend stárnutí populace a růst poptávky po zdravotních pobytech - rostoucí poptávka po aktivní dovolené (cykloturistika, pěší turistika, venkovská turistika) - růst poptávky po relaxačních aktivitách - rozvoj nových forem CR (zdravotní CR, venkovský CR a agroturistika, ekoturistika) - růst poptávky po domácím CR 	<p>Ohrožení</p> <ul style="list-style-type: none"> - konflikty s ochranou přírody - nebezpečí poškození přírody a krajiny nekoordinovaným cestovním ruchem - chátrání historických objektů i sídel (Horní Slavkov) - nedostatek a neposkytnutí finančních zdrojů pro rozvoj cestovního ruchu - zhoršení spolupráce mezi partnery v oblasti cestovního ruchu - pokračující neinformovanost a nepropagovanost území

SWOT analýza byla sestavena pro území CHKO Slavkovský les, které má vysoký potenciál cestovního ruchu. Tento potenciál je nepříliš využitý a turisty opomíjený.

7 DISKUSE

7.1 Diskuse k výsledkům terénního šetření

Terénního šetření vnímání CHKO Slavkovský les jako celku se zúčastnilo 188 respondentů, z toho **52% žen a 48% mužů**.

Zahraniční návštěvníci jsou zastoupeni **18,66 %** a to převážně německé národnosti (68%). CHKO Slavkovský les navštěvují také účastníci z Nizozemska, Švýcarska. Mezi zahraničními návštěvníky převažují ženy v 52% a muži 48%.

Ze zkoumaného vzorku vyplynulo, že oblast navštěvují účastníci ve věkové kategorii od **21 do 40 let** a také od **41 do 60 let** ve shodném zastoupení **39%**. Nejpočetněji je zastoupena skupina středoškolsky vzdělaných návštěvníků (57%), hned poté vysokoškolsky vzdělaní (24%).

Všeobecně lze podle provedeného šetření říci, že sledované území navštěvují převážně návštěvníci se středoškolským vzděláním ve věku od 21 do 60 let. Hlavními návštěvníky jsou středoškolsky vzdělané ženy ve věku 41 až 60 let, poté muži středoškolského vzdělání ve věku od 21 do 40 let.

Většina území CHKO má relativně velmi čisté ovzduší. Tento atribut vnímají také turisté, protože jako hlavní důvod návštěvy uvádí většina respondentů **čerstvý vzduch (83,6%)** a jako druhý nejčastější důvod zaznělo poznání krajiny (77,6%). Do CHKO Slavkovský les přicházejí respondenti ve **48% s přáteli, s rodinou ve 45%**. Z tohoto zastoupení je patrná obliba jak dovolených a výletů s přáteli tak rodinných. To také podporuje zjištění, že **68%** respondentů se vypravilo na svůj výlet do CHKO **z domova**. Díky tomuto zastoupení návštěvníků oblasti se doporučuje zaměřit se na segment rodin (např. zaměření na děti) a na kolektivní aktivity. Vysoký podíl účastníků přijíždějících do oblasti na výlet z domova (68%) podporuje také zjištění, že nejvíce respondentů (**47%**) uvedlo výchozí bod do Slavkovského lesa místa v bývalém **okrese Karlovy Vary**.

CHKO Slavkovský les je charakteristická množstvím a ochranou přírodních léčivých zdrojů a leží v srdci Západočeského lázeňského trojúhelníku. V rámci **lázeňského pobytu** se do CHKO vypravilo **14%** respondentů. Lázeňští hosté jsou výrazným segmentem převážně v okolí lázeňských míst. Mezi těmito respondenty převažují hosté německé národnosti, kteří tráví svůj lázeňský pobyt v Mariánských Lázních. Z toho je patrné, že lázeňští hosté z Karlových Varů pravděpodobně dávají přednost lázeňským parkům a jejich nejbližšímu okolí.

V CHKO Slavkovský les jsou výborné podmínky pro cykloturistiku a pěší turistiku. To potvrzuje i zjištění, že nejčastějším způsobem dopravy je **osobní automobil (38%) a kolo (30%)**. Z toho je patrný vysoký podíl respondentů provozujících *cykloturistiku*. Ta je pro oblast CHKO velmi význačná. Je to díky její dobře a hustě propracované síti cyklostezek a cyklotras. Také ve Strategii rozvoje cykloturistiky a cyklodopravy v Karlovarském kraji se do budoucna se sledovaným územím počítá. Významný podíl osobního automobilu na dopravě do a v CHKO předpokládá možnost využití *mototuristiky* jako formy CR.

Vedle výborných podmínek pro cykloturistiku disponuje CHKO množstvím zajímavých a významných kulturně historických atraktivit. Všichni respondenti (**100%**) se často nebo občas věnují **cykloturistice či pěší turistice** a téměř všichni také navštěvují historické zajímavosti. Kombinace těchto dvou hlavních zájmů respondentů v souvislosti s hlavním způsobem dopravy (kolo 30%) je vhodným předpokladem pro možnosti rozvoje cestovního ruchu. Proto by se rozvoj cestovního ruchu měl zaměřit na cykloturistiku a trasy spojené s poznáváním přírodních a kulturních atraktivit.

V oblasti CHKO Slavkovský les funguje 5 městských informačních center, na jejichž pultech se propagační materiály o přírodních zajímavostech v okolí téměř nenacházejí. Tato skutečnost se odrazila ve výsledcích dotazníkového šetření, kdy informační centra jako zdroj informací o oblasti téměř úplně absentovala (byla zastoupena pouze 2%). Mezi zdroji informovanosti o CHKO Slavkovský les převažovaly **reference známých (34%) a vlastní zkušenost (33%)**. Tato skutečnost může být způsobena jednak tím, že účastníci informační centra nemusejí navštěvovat, nebo tím, že v infocentrech ony propagační materiály téměř nejsou zastoupeny. Z tohoto důvodu je nutné zaměřit se na systém propagace a informovanosti a také na spolupráci v propagaci s dalšími subjekty.

CHKO Slavkovský les přírodním fenoménem mezinárodního významu. **32%** respondentů si s oblastí asociuje **přírodu, krajinu a les**. 30% respondentů si pod Slavkovským lesem představí Svatošské skály, avšak může se jednat o zkreslující údaj způsobený výzkumem přímo v lokalitě Svatošských skal. **31%** dotázaných uvedlo, že se jim v CHKO Slavkovský les líbí právě ty složky, které se jim při myšlence na Slavkovský les vybaví a to **příroda, krajina a hory**. **22%** respondentů vytklo oblasti **nepořádek**, který se týkal hlavně okolí cyklostezky z Karlových Varů do Lokte podél řeky Ohře. Hlavní stížností byl nedostatek odpadkových košů podél této cyklotrasy. Nejoblíbenější složkou krajiny ve Slavkovském lese jsou **lesy a vývěry pramenů**. Negativní postoj uvedli

respondenti pouze u složky les a informační tabule a značení, ale v malé míře. Avšak při rozhovoru s respondenty si většina na špatné značení často stěžovala. Proto je vhodné zaměřit se na systém značení k jednotlivým lokalitám.

Závěrem lze shrnout, že výsledkem šetření jsou tato fakta: návštěvníci přijíždějí do Slavkovského lesa s rodinou nebo s přáteli v rámci výletu z domova, aby se nadýchali čerstvého vzduchu, odpočinuli si a pozorovali přírodu. Ve svém volném čase se nejraději věnují turistice, cykloturistice a návštěvě historických zajímavostí. O Slavkovském lese vědí z vlastní zkušenosti a mají jej spojený s přírodou, lesem, pohodou a klidem. Nejvíce se návštěvníkům v CHKO líbí příroda, krajina a skály a upozorňují na nepořádek a odpadky při cyklostezce podél Ohře.

7.2 Diskuse k dotazníkovému šetření na lokalitách Kladská, Smrad'och Podhora a Krásenská rozhledna

Naučné stezky po rašeliništích na Kladské a Smrad'ochu

NPR Kladské rašeliny, po jejichž okraji vede NS Kladská, má mezinárodní význam v cestovním ruchu a PR Smrad'och regionální význam.³² Toto ohodnocení potenciálu cestovního ruchu se také potvrdilo provedeným výzkumem. NS Kladská je intenzivněji navštěvována, 56% účastníků je ze zahraničí. Organizovaným zájezdem na ni přijíždí 16% návštěvníků, kdežto na Smrad'ocha 0%. Avšak podle zkušenosti odborníků a informací od ostatních účastníků také na Smrad'ocha jezdí účastníci organizovaně.

Na **Kladskou** přijíždějí návštěvníci převážně **s rodinou** (44%), na **Smrad'ocha s přáteli** (70%). **Kladskou** navštěvují účastníci převážně **v rámci lázeňského pobytu** (64%). Tento způsob je převažující pouze na této lokalitě a je způsoben organizovanými hromadnými zájezdy lázeňských hostů. **Smrad'och** je navštěvován **v rámci výletu z domova** (85%). Nejvíce respondentů navštívilo obě lokality **poprvé**, a to zvláště u Smrad'ocha (60%). O **Kladské** se respondenti nejčastěji dozvídali z **tištěných materiálů** (36%), o **Smrad'ochu** od **známých** (50%). To je podmíněno především tím, že Kladská je hlavním turistickým cílem oblasti a je také zmíněna v každé propagační publikaci.

Se **značením a informačními tabulemi** byli respondenti **spokojeni**. U Kladské si respondenti pochvalovali komplexnost a srozumitelnost informací a také přítomnost německého jazyka. Naopak absence německého jazyka byla vytýkána na NS Smrad'och.

³² Hodnocení převzato z Programu rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji

informace na NS Smrad'och připadá návštěvníkům komplexní, ale uvítali by více informací o biotopu, na druhé straně na Kladské by si přáli více obrázků.

Obě naučné stezky vnímají účastníci jako **tichá** místa (Kladská 76%, Smrad'och 95%). Kladská působí spíše **upraveně** (80%) než jako tiché místo. Smrad'ocha vnímají jako **bezpečné** místo (70%). Mezi jiné pocity, které vnímali respondenti na Smrad'ochovi, uváděli pocity zvláštní, **meditaci** a zápach. Kladskou uváděli jako krásné místo. Hlavním **důvodem** návštěvy **Kladské** byl záměr **poznat krajinu** (96%), u **Smrad'ocha** **odpočinek** (80%).

NS Kladská navštěvují převážně ženy (**60%**) nejčastěji ve věku **60 a více** (**48%**) a se středoškolským vzděláním (44%). **Zahraniční návštěvníci** jsou zastoupeni **56%** (a to německé národnosti), což je nejvyšší podíl ze všech sledovaných lokalit. **NS Smrad'och** navštěvují spíše **muži** (**60%**) nejčastěji ve věku **41 až 60** (45%) **spolu s kategorií 21 až 40** (40%) se středoškolským vzděláním (70%). **Zahraniční návštěvníci** jsou zastoupeni **15%** a to opět německé národnosti.

Rozhledová místa Krásenská rozhledna a Podhorní vrch

Potenciál Krásenského vrchu je ohodnocen jako nadregionálního významu, Podhorního vrchu jako regionálního významu v cestovním ruchu.³³ To bylo potvrzeno zjištěním, že obě lokality jsou navštěvovány v rámci výletu **z domova** (Podhora 85%, Krásno 80%). Jako zdroj informací na obou lokalitách vynikají **reference známých** (Podhora 50%, Krásno 32%) a obě jsou navštěvovány **prvně** (Podhora 40%, Krásno 53%). Na **Krásenskou rozhlednu** přicházejí respondenti převážně **s přáteli** (53%), na **Podhorní vrch s rodinou** (45%).

Se **značením** je na Podhoře spokojeno 90% respondentů, na Krásenské rozhledně 60%. Nejčastější výtkou na Krásně byla přehlédnutelnost a nesystematičnost značení. O tom, že není zajímavost značena, si postesklí respondenti na obou lokalitách. Proto by se měly tyto atraktivity více objevovat v propagačních materiálech a mělo by se zlepšit značení k oběma místům.

Obě lokality jsou na klidném místě mimo hlavní dopravní a turistický ruch. To potvrdili i respondenti, protože na ně působí jako **tichá místa** (90%). Rozhled z Krásenské rozhledny vnímají více jako **motivující** a více **upravené** než je tomu na Podhoře. Tato skutečnost je ovlivněna i tím, že na Krásenském vrchu se turisté rozhlížíjí z rozhledny.

³³ Hodnocení převzato z Programu rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji

Hlavním důvodem návštěvy **Krásenské rozhledny** bylo **poznání krajiny** (100%, Podhora 80%). Na **Podhoře** byly hlavními motivy návštěvy **čerstvý vzduch a rozhledy** (Krásno 80% a 95%).

Krásenskou rozhlednu i Podhoru navštěvují spíše **ženy** (Krásno 53%, Podhora 55%), nejčastěji ve věku **21 až 40 let** (Podhora 50%, Krásno 54%) se středoškolským vzděláním (Podhora 55% a Krásno 67%). **Zahraniční návštěvníci nejsou** na těchto lokalitách vůbec zastoupeni. Výjimkou je návštěva Krásenské rozhledny rodinou z Velké Británie.

Připomínky respondentů k lokalitám

Kladská: Nejčastější připomínkou návštěvníků byly chybějící odpadkové koše. Na druhou stranu si pochvalovali dobře provedený povalový chodník (zejména němečtí turisté) a vyhlídková místa s lavičkami. Někteří respondenti by uvítali častější autobusové spojení. Objevila se i stížnost na přelidněnost lokality.

Smrad'och: Jak bylo uvedeno výše, největší nedostatek byl spatřován v absenci německého jazyka. I na této lokalitě padaly návrhy na instalaci odpadkových košů.

Podhora: Návštěvníci lokality si stěžovali na špatné značení, zejména po žluté/červené turistické trase ze silnice mezi Závišínem a Ovesnými Kladrubami. Častou připomínkou bylo také chybějící zábradlí na vrcholu vyhlídky, kde hrozí potencionální nebezpečí pádu „živějších“ návštěvníků.

Krásno: Veškeré připomínky, které respondenti vznesly, se týkaly značení k rozhledně. Skutečností je, že k rozhledně návštěvníky směřuje jediný ukazatel, na což respondenti upozorňovali. Také připomínkovali, že je velmi obtížné rozhlednu najít, jelikož u místní komunikace je ukazatel snadno přehlédnutelný.

Nejčastější a nejvýznamnější připomínkou, která se týkala celé CHKO Slavkovský les, byla **nedostatečná informovanost o oblasti**. Mnozí respondenti si myslí, že by se měla více prezentovat nádhera a zachovalost zdejší přírody.

Z výzkumu vyplynulo, že nejsou podstatné rozdíly ve vnímání sledovaných lokalit. Naučné stezky vnímají turisté jako tichá, upravená místa, kde poznávají krajinu a odpočívají. Naučné stezky jsou významným magnetem oblasti jak pro současné tak i potenciální turisty, což je podmíněno mezinárodním významem NPR Kladské rašeliny. To dokazuje i návštěvnost Kladské, která je nejvyšší ze sledovaných lokalit a je měřena

počítadlem, umístěným Správou CHKO. Rozhledová místa vnímají jako tichá a motivující, kde poznávají krajinu a dýchají čerstvý vzduch. Jejich regionální a nadregionální význam dosvědčuje i skutečnost, že nejsou navštěvovány zahraničními turisty.

Závěrem lze shrnout, že návštěvníci sledované lokality vnímají jako příjemná tichá, upravená a motivující místa, kde chtějí poznat krajinu, nadýchat se čerstvého vzduchu a odpočinout si. Navštěvují je poprvé a dozvídají se o nich od známých (výjimkou je Kladská, o níž se dozvídají z tištěných materiálů). Navštěvují tato místa buď s přáteli nebo s rodinou a to v rámci výletu z domova (výjimku tvoří NS Kladská, kam přijíždějí v rámci lázeňského pobytu). Se značením a informačními tabulemi na lokalitách jsou spokojeni, avšak uvítali by lepší značení od hlavních cest.

MOŽNOSTI ROZVOJE, NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

Klíčovými prvky pro možnosti rozvoje cestovního ruchu jsou zjištění z výzkumu souvislosti s provedenou SWOT analýzou. Turisté mají Slavkovský les spojený s přírodou, lesem a krajinou a tyto atributy se jim v oblasti nejvíce líbí. Do Slavkovského lesa přijíždějí, aby se nadýchali čerstvého vzduchu, poznali krajinu a odpočinuli si. Silnou stránkou oblasti jsou přírodní předpoklady, kvalita životního prostředí a možnosti cykloturistiky. Proto jsou vhodnou možností rozvoje:

- ✓ cykloturistika
- ✓ venkovský cestovní ruchu
- ✓ wellness pobyty

Pro zajištění rozvoje území CHKO Slavkovský les je dále třeba:

- ✓ Zlepšit systém propagace
- ✓ Rozptýlit turisty do méně využívaných oblastí
- ✓ Využít zkoumaných lokalit

3.1 Cykloturistika

Trendem v poslední době je rostoucí poptávka po aktivní dovolené a rostoucí požadavky turistů na zdravou, čistou a klidnou krajinu. Cykloturistika zažívá v českých a moravských zemích obrovský rozvoj. Území České republiky má pro rozvoj tohoto sportu přírodní podmínky. Území České republiky má pro rozvoj tohoto sportu přírodní podmínky. Území České republiky má pro rozvoj tohoto sportu přírodní podmínky. Stejně výborné předpoklady má i Slavkovský les. Oblast je protkána hustou sítí cyklostezek a cyklotras a není nutné budovat speciální cyklostezky. Je však nutné zaměřit se na:

- vyznačení cyklotras a cyklostezek
- vybavení odpočívadly podél těchto cest
- instalaci odpadkových košů cyklostezky podél Ohře
- bezpečný průjezd obcemi s vysokým automobilovým provozem.

Z výzkumu vyplynulo, že všichni respondenti se věnují pěší turistice a cykloturistice a kolo je ve 30% způsobem dopravy v oblasti. Cykloturistika je proto vhodnou formou rozvoje oblasti.

Novým produktem v oblasti cykloturistiky může být zavedení cykloturistických naučných stezek tematického zaměření na přírodní krásy Slavkovského lesa, např. Kolem pramenů. Okolí Mariánských Lázní je protkáno vývěry minerálních pramenů. Stezka by informovala o zřídelní struktuře, využití pramenů k lázeňství a o jednotlivých pramenech.

Navrhovaná stezka by měla zahrnovat Koňský pramen, pramen Horka, Vlkovický pramen, Farskou kyselku, Giselin a Vincentův pramen v obci Prameny a prameny v Lázních Kynžvart a Mariánských Lázních.

Doporučená trasa začíná v Mariánských Lázních, vede po červeně značené turistické trase do Chotěnova ke Koňskému prameni, pokračuje po červené na Holubín a dále na Martinov po zelené k prameni Horka. Odtud po žluté k Vlkovickému prameni a pokračuje do Milhostova na cyklotrasu č. 361 se zastávkou u Milhostovských mofet. Poté směrem na Závašín a po červené k prameni Farské kyselky. Odtud pokračuje do obce Prameny (pramen Giselin a Vincentův) a následně do Kladské. Z Kladské po zelené k Hvězdě a odtud po Vlnité cestě (žlutá) do Lázní Kynžvart se zastávkou u Lenčiny studánky.

Dalším tematickým zaměřením cyklotrasy by mohly být rozhledy po krajině, protože druhým nejčastějším důvodem návštěvy CHKO bylo poznání krajiny a výborným způsobem, jak tohoto poznání dosáhnout, je kombinace cykloturistiky a výhledů do krajiny. V lázních a jejich okolí je mnoho rozhleden, taktéž v celé CHKO je spousta vyhlídkových míst. Z toho plyne vysoká varieta možných tras.

Varianta po okolí Karlových Varů by měla zahrnovat Goethovu rozhlednu, Šemnickou skálu, Andělskou horu se zříceninou hradu, rozhlednu Dianu, rozhlednu Doubskou horu. Varianta okolí Bečova nad Teplou by neměla opominout vyhlídkové místo po zelené turistické trase směrem na Křížky, na kterých je další vyhlídka. Poté směrem na Novou Ves se zastávkou u vyhlídkového místa u Tokaniště, poté směr Krásno na Krásenskou rozhlednu a vyhlídkové místo naproti letišti v Krásně. Varianta okolo Mariánských Lázní by měla zahrnovat rozhlednu Hamelika, rozhlednu Kamzík, Podhorní vrch, Duncanovu vyhlídku, ale i odlehlejší vyhlídkové místo u Podlesí. Možné je také jejich propojení.

Realizátorem projektů cykloturistiky je Karlovarský kraj.

8.2 Venkovský cestovní ruch

Tato forma cestovního ruchu nabízí zájemcům vyplnění volného času rekreačními, turistickými a jinými aktivitami, které se uskutečňují na venkově s tím, že účastníci jsou ubytováni ve venkovských staveních nebo jiných ubytovacích zařízeních, která jsou v tomto prostředí. Agroturistika je novou, stále oblíbenější formou cestovního ruchu, která je součástí venkovského cestovního ruchu. Agroturistika předpokládá spojení specifické

činnosti agropodnikatelů a zemědělských podniků s uspokojováním rekreačních a dalších potřeb účastníků cestovního ruchu. Je i vhodnou alternativou, která uvede cestovní ruch do oblastí CHKO, které jsou mimo hlavní návštěvní oblasti a nemají základní infrastrukturu cestovního ruchu. Převážně v obvodových částech CHKO je soustředěna zemědělská činnost a zemědělcům se tak nabízí nový předmět podnikání a potenciální využití jejich objektů k poskytování ubytovacích služeb. Kladem pro oblast je skutečnost, že roste poptávka po domácím CR, po aktivní dovolené a rozvíjí se nové formy CR.

Na území CHKO se vyskytují nevyužívané a chátrající objekty, které by byly pro agroturistiku vhodné. Využití těchto objektů jako agroturistického by zlepšilo image obcí (odstranění chátrajících objektů) a krajinný ráz.

V oblasti agroturistiky působí Svaz podnikatelů ČR ve venkovské turistice a agroturistice. Na podporu rozvoje venkova a jeho oživení vznikají nejrůznější sdružení, jejichž členové si jsou vědomi toho, že podpora místních zemědělců je součástí kultivace krajiny a že její estetické působení napomáhá k udržení image regionu a vede k oblibě a opětovné návštěvnosti milovníků přírody. V této oblasti podnikání je nutná osvěta zemědělců a poskytování poradenské činnosti. Aby agroturistika fungovala, potřebuje cílenou organizaci a propagaci.

Na podpoře agroturismu se podílí Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Ministerstvo zemědělství ČR.

8.3 Wellness pobyty

V současné době se projevuje trend růstu poptávky po zdravotních pobytech, zvyšování významu zdraví nejen v cestovním ruchu a zvyšují se požadavky na zdravou a čistou krajinu. Tyto faktory spolu s výsledky výzkumu, kdy turisté přicházejí do Slavkovského lesa za účelem odpočinku, čerstvým vzduchem a přírodou, předurčují Slavkovský les pro wellness využití.

Wellness pobyty se poskytují v hotelových zařízeních, která mohou ale nemusí být lokalizována v přírodním léčivém prostředí. Tyto pobyty mají rekreační charakter. Lékařská péče o hosta je vhodná, ale není nutná. Wellness pobyt je založen na dovozu přírodních léčivých zdrojů, využití široké báze moderních technologií a odborné schopnosti a zručnosti personálu. Wellness zahrnuje produkty Balneoterapie, Ayuropy, Kneipness, Stone terapie, Chi Yang a Beauty.

Slavkovský les má výhodnou polohu mezi světoznámými lázněmi a jeho aktivem je existence přírodních léčivých zdrojů. Zdejší přírodní podmínky mohou pozitivně působit při redukci váhy, odstraňování stresu, únavy a vyčerpání, navozování celkové psychické vyrovnanosti a všeobecném vyvážení zdravotního a psychického stavu. Některá hotelová zařízení v Karlových Varech, Mariánských Lázních a Lázních Kynžvart již wellness programy nabízejí.

Některé obce ve Slavkovském lese mají lázeňskou minulost a na tuto tradici mohou navázat prostřednictvím jak lázeňských, tak wellness programů. V obci Prameny se nachází budova bývalých Alžbětiných lázní, která by se mohla využít právě pro wellness. Protože však wellness není závislá na bezpodmínečné existenci léčivých zdrojů, tato aktivita je vhodná pro všechny oblasti Slavkovského lesa (s přihlédnutím k ochraně přírody). Výstavba nových objektů (hotelových zařízení) k poskytování wellness služeb je závislá na podmínkách zón ochrany přírody v CHKO a musí být konzultována se Správou CHKO. Vhodné je využití stávajících objektů.

Stimulovat podnikatelské subjekty k této podnikatelské aktivitě mohou samy obce, mikroregiony či kraj. Finanční prostředky mohou být také čerpány prostřednictvím dotací Karlovarského kraje či operačních programů.

Tento pobytový způsob zdravotní rekreace rozptýlí návštěvníky do turisticky méně zatěžovaných oblastí a přinese rozvoj jak obcím tak cestovnímu ruchu v oblasti všeobecně.

8.4 Propagace území

Důležitou součástí strategie rozvoje cestovního ruchu je vhodný a efektivní marketing a propagace. Propagace představuje komunikaci objektu cestovního ruchu s turistou, tedy oslovovat turisty a přesvědčit je k návštěvě území.

Jak vyplynulo z marketingového průzkumu, většina návštěvníků (34 %) se dozvěděla o Slavkovském lese prostřednictvím svých známých nebo jej zná z vlastní zkušenosti (33 %). I přes to, že tyto neformální referenční skupiny jsou nejlepším psychologickým garantem, svědčí tento fakt o tom, že subjekty snažící se o rozvoj cestovního ruchu by se měly zaměřit na efektivnější marketingovou propagaci. Stejně tak tomu nasvědčuje, že nejčastější a nejvýznamnější připomínkou respondentů byla **nedostatečná informovanost o oblasti**. Systém informovanosti a propagace se jeví i jako slabá stránka oblasti. Mnozí respondenti si myslí, že by se měla více prezentovat nádhera a zachovalost zdejší přírody.

8.4.1 Informační centrum CHKO Slavkovský les

O oblasti Slavkovského lesa chybí kompletní informace dostupné veřejnosti. Tyto informace by turisté mohli získávat v Informačním centru CHKO Slavkovský les. Správa CHKO disponuje vhodnými prostory v přízemí své budovy. Bylo by dobré toto centrum pojmout moderním interaktivním způsobem. Tento interaktivní styl obsahuje klasické expoziční prvky, které jsou kombinovány s interaktivní audiovizuální technikou tak, aby se návštěvník o jednotlivých tématech dozvěděl v krátkém čase co nejvíce zajímavostí.

Toto středisko by populární formou seznamovalo návštěvníky s důležitostmi ochrany přírody, historií a technickými zajímavostmi hornické a těžební činnosti (města, zaniklé obce, funkce Dlouhé stoky), vodohospodářskou funkcí Slavkovského lesa (minerální prameny, rašeliniště), přírodními a kulturními atraktivitami na území CHKO, i s lázeňstvím a využíváním přírodních léčivých zdrojů (prameny, rašeliny). Typická přírodní stanoviště, chráněná území, flóra a fauna by mohly být představovány formou ozvučených dioramat rašeliniště, lesa, vývěrů minerálních vod. Promítáním filmů by se představovala příroda a historie oblasti, hornická činnost i lázeňství. Expozici by bylo vhodné doplnit kombinací dvojrozměrných exponátů (fotografie, kresby, mapy, texty) a trojrozměrných dioramat a modelů. Samozřejmostí by měla být dvojjazyčná mutace (český a německý jazyk).

Nutnou součástí je vhodná propagace informačního centra jak ve městě a v jeho okolí, tak v celém a v širším okolí CHKO, a také na internetu.

Jedná se o finančně náročnou akci, která by se dala řešit ve spolupráci s lázeňskými městy, respektive s městem Mariánské lázně. Zařízení by mohlo být vybudováno s finanční podporou z evropských fondů (ERDF Evropský Fond Regionálního Rozvoje, EAGGF Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond), Státního fondu životního prostředí prostřednictvím výzev vyhlášených na základě operačních programů (Společný regionální operační program).

Podobná informační centra dobře fungují v CHKO Třeboňsko či NP Šumava.

8.4.2 Informační panely o Slavkovském lese

CHKO by měla být propagována také informačními panely, nejlépe svého specifického tvaru. Na tomto panelu ve formě turistické mapy oblasti by měli být výrazně označeny atraktivity a k nim vedoucí značené trasy pro pěší a cyklisty. Informace o vyznačených místech by byly podávány zvukovou formou po zadání kódu příslušné

lokality. Tato informace by se postupně měla podávat ve více jazykových mutacích podle struktury návštěvníků místa, kde se tabule nachází. Podél turistických tras by měly být vyznačeny objekty poskytující občerstvení. Po okrajích panelu by mohly být umístěny upoutávky na objekty poskytující ubytovací či stravovací služby, kterým by tak byla zajištěna reklama. Zároveň by se tyto subjekty takto podílely na financování panelů.

Panel umístěný na frekventovaném místě výchozího centra si prohlédne více turistů a lázeňských hostů a motivuje je k návštěvě vyznačených atraktivit. Prioritní by mělo být umístění těchto interaktivních panelů v Mariánských Lázních a v Karlových Varech (lázeňské parky), postupně je rozšířit do Lokte a Bečova nad Teplou.

8.4.3 Spolupráce v propagaci s krajem

Prezentace CHKO Slavkovský les v rámci propagace Karlovarského kraje přispěje k rozšíření povědomí o přírodních krásách Karlovarského kraje. Zajistí oslovení širšího okruhu účastníků cestovního ruchu, jelikož se Karlovarský kraj účastní veletrhů cestovního ruchu a také se samostatně prezentuje v zahraničí. Dalším přínosem budou partnerské vztahy mezi krajem a subjekty, které se budou propagace Slavkovského lesa účastnit.

Z pohledu přírodních zajímavostí má systém propagace Karlovarského kraje značné rezervy a CHKO by v tomto případě byla pilotním počinem.

8.5 Rozptýlení turistů do méně navštěvovaných oblastí

Některé oblasti bývají značně přetěžovány nadměrnou návštěvností. Aby se tomuto jevu zabránilo, zavádějí se opatření na snížení negativního vlivu vysoké návštěvnosti (např. uzavření naučné stezky Křížky) nebo se zavádějí nové formy cestovního ruchu, které by přetěžovaným oblastem ulevily.

Prostředky pro rozptýlení turistů mohou být již zmiňované wellness pobyty v nově zřízených hotelových zařízeních v oblasti CHKO, agroturistika či usměrňovaná cykloturistika do odlehlejších oblastí.

8.6 Zaměření na děti

Vzhledem k tomu, že vysoký podíl turistů (45%) přichází do Slavkovského lesa s rodinou, rozvoj cestovního ruchu by se mohl zaměřit na děti. Současný demografický vývoj naznačuje stárnutí populace, proto bude instituce rodiny hrát stále důležitější roli. Je známo, že roste čas trávený dětmi u televizních obrazovek a monitorů. Proto je nutné

posílit vztah dětí k přírodě a vztah rodiny společnými aktivitami uskutečňovanými nejlépe v přírodě.

K jednotlivým přírodním atraktivitám v oblasti CHKO Slavkovský les by se vymyslely příběhy, které by se následně prezentovaly ve společné brožuře „Rozlušti tajemství ve Slavkovském lese“. V této brožuře by byla informace o každé lokalitě a příběh s tajemstvím, který by děti musely podle uvedených indicií rozluštit, avšak v návaznosti na návštěvu místa. Na lokalitě by se instalovala malá cedulka s vysvětlením tajemství. Brožura by také obsahovala mapky, na kterých by byly vyznačeny uvedené lokality. Součástí brožury by byla knížečka, do které by děti (jejich rodiče) zapisovaly údaje zjištěné na lokalitě (vyřešené tajemství).

Pro příklad bude uvedena lokalita PR Smrad'och.

Skřítek Smrad'och

V hlubokém lese u Mariánských Lázní žil kdysi skřítek, kterému se říkalo Smrad'och. Kde se objevil, tam o něm hned každý věděl. Smrad'och se totiž vůbec nekoupal. Všichni obyvatelé hlubokého lesa se mu vyhýbali, protože Smrad'och vůbec nevoněl a obyvatelé lesa ještě neměli kolíčky na nos, aby si ho mohli ucpat. A tak byl Smrad'och sám, bez kamarádů a bylo mu to moc líto. Jednoho dne potkal strýčka Tchoře a ptal se ho proč s ním nikdo nekamarádí. Strýček Tchoř mu řekl, že je to kvůli tomu, že je špinavý a smrdí. Druhý den strýček Tchoř potkal Smrad'ocha a hrozně se podivil: „Smrad'ochu, ty jsi úplně čistý a voníš! Co se stalo?“

Chcete vědět, jak se skřítek zbavil špíny a proč chtěli zvířátka kolíčky na nos? V lese u Mariánských Lázní je jedno místo, které se jmenuje stejně jako skřítek. Vezměte mamku, taťku a sourozence na výlet a objevte s nimi toto tajemství!

Cedule na lokalitě

Skřítek Smrad'och bloumal po lese a najednou spadl do malého jezírka. Vzpomněl si, co mu řekl strýček Tchoř a začal ze sebe drhnout špínu. Když skončil, zjistil, že špína ucpala jezírko. Protože se jezírku nelíbilo, že ho Smrad'och ucpal, začalo se zlobit a bublat. Jezírko se zlobí ještě dnes a jak bublá, je cítit Smrad'ochova špína.

Na realizaci brožury včetně umístění cedulek na lokality mohou spolupracovat či se podílet informační centra, Správa CHKO, ČSOP Kladská, město Mariánské Lázně a Karlovy Vary a Karlovarský kraj. Pokud by se produkt ujal a osvědčil, navázala by se

spolupráce se subjekty poskytujícími ubytovací a stravovací služby a dalšími subjekty poskytujícími služby cestovního ruchu. Vytvořil by se tak balíček služeb, který by se mohl nabídnout jako turistický produkt.

8.7 Doporučení k lokalitám

Všechny lokality vyšly z výzkumu poměrně vyrovnaně. Byly navštíveny poprvé, v rámci výletu z domova, s rodinou nebo přáteli, na doporučení známých. Výjimku tvoří pouze Kladská, která byla navštívena poprvé, v rámci lázeňského pobytu a to podle tištěných materiálů.

I zde, jako u vnímání oblasti jako celku, platí doporučení známých za nejlepší referenční skupinu s nejvyšší psychologickou garancí. Přesto je nutné zaměřit se na propagaci přírodních zajímavostí v oblasti, jelikož ta jde ruku v ruce s návštěvností a následnými doporučeními. Propagace v tištěných materiálech (letáky, brožury) je zaměřena jednostranně na hlavní magnety (Kladskou a její naučnou stezku, NPP Křížky). Ostatní lokality jsou zmíněny z tištěných materiálů v mapách a to bez bližší informace. Proto by bylo vhodné zařadit tyto lokality do publikací referujících jak o oblasti CHKO, tak o městech a jejich okolí. Doporučuje se také vytvořit speciální letáky o přírodních atraktivitách oblasti, protože tyto materiály chybí.

Kladská

Jako nejčastější připomínku respondenti uváděli, že jim na naučné stezce chybí odpadkové koše. Zavedení košů se nedoporučuje vzhledem k výchově účastníka v cestovního ruchu. Turista by si měl uvědomit cenu přírody a své odpadky vyhodit v obci. Na druhou stranu si pochvalovali dobře provedený povalový chodník (zejména němečtí turisté) a vyhlídková místa s lavičkami. Někteří respondenti by uvítali častější autobusové spojení.

Objevila se i stížnost na přelidněnost lokality. Další opatření, která by zvyšovala návštěvnost lokality, také nejsou vhodná v souvislosti s již nyní vysokou návštěvností a připomínkami respondentů k přelidněnosti lokality.

Smrad'och

Hlavním nedostatkem na této lokalitě je nepřítomnost textu v německém jazyce na informačních panelech, protože lokalitu navštěvují i německy mluvící turisté (15%). Tato

skutečnost byla mezi turisty zaznamenána jako nejvýznamnější nedostatek. Proto je nutné umístit na lokalitu novou tabuli doplněnou o německou část textu. Na tomto novém panelu by se mohlo objevit více informací o biotopu.

I na této lokalitě padaly návrhy na instalaci odpadkových košů. Jejich zavedení se doporučuje pouze u parkoviště, které je východištěm na naučnou stezku.

Podhora

Respondenti si nejvíce stěžovali na to, že lokalita není nikde uváděna a značena jako zajímavost. Proto se doporučuje zahrnout Podhorní vrch do propagačních materiálů oblasti s tím, že by byla zmíněna vyhlídka do krajiny z vyhaslé sopky. Také by se měly k turistickým trasám umístit ukazatele, které podají nejzákladnější informaci o existenci a přístupu k lokalitě.

Návštěvníci lokality si stěžovali na špatné značení, zejména po žluté/červené turistické trase ze silnice mezi Závišínem a Ovesnými Kladrubami. Proto by se měl lépe vyznačit přístup po červené turistické trase. Toto značení provádí Klub Českých Turistů.

Jelikož je Podhora opředena mnoha tajemstvími, bylo by vhodné tyto pověsti v cestovním ruchu využít (např. při již zmiňovaném zaměření na děti).

Častou připomínkou bylo také chybějící zábradlí na vrcholu vyhlídky, kde hrozí potencionální nebezpečí pádu „živějších“ návštěvníků. Instalace zábradlí se nedoporučuje, neboť by byl narušen přírodní ráz vyhlídky.

Krásno

Ke Krásenské rozhledně je třeba zlepšit turistické značení, protože jej turisté označili za přehlédnutelné a nesystematické. Tohoto nedostatku se týkaly veškeré připomínky, které respondenti vznesli. Skutečností je, že k rozhledně návštěvníky směřuje jediný ukazatel, na což respondenti upozorňovali. Tento ukazatel u silnice by se měl obnovit a lépe umístit, aby byl lépe viditelný. Dále je vhodné umístit menší informační panel k parkovací ploše s tím, že by obsahoval informaci nejen o rozhledně a přístupu k ní, ale i informaci o Dlouhé stoce, podél které jdou turisté při cestě na rozhlednu.

9 ZÁVĚR

Přírodní předpoklady jsou hlavní podmínkou rozvoje cestovního ruchu a jejich stav a atraktivita také rozhoduje, zda turisté území navštíví. CHKO Slavkovský les má svá specifika. Hlavním je to, že se jedná o státem chráněné území. Tato skutečnost je pro možnosti rozvoje cestovního ruchu omezující, avšak na druhou stranu velmi významným přínosem pro cestovní ruch. I takováto území je možné pro cestovní ruch využívat a to v duchu trvale udržitelného rozvoje, resp. ekologicky šetrného cestovního ruchu.

Tato práce má za cíl stanovit možnosti rozvoje cestovního ruchu v oblasti na základě vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Karlovarsku a Mariánskolázeňsku. Tyto možnosti byly stanoveny na základě provedené situační analýzy a SWOT analýzy a marketingového výzkumu.

CHKO Slavkovský les, ležící v srdci turistického regionu Západočeské lázně, disponuje výbornými přírodními předpoklady, kvalitou životního prostředí, skvělými podmínkami pro cykloturistiku a množstvím kulturních, historických a církevních památek. Turisté CHKO Slavkovský les asociují s krásnou přírodou, lesem, krajinou a Svatošskými skalami. Tyto atributy se jim v oblasti nejvíce líbí a jezdí za nimi, aby se nadýchali čerstvého vzduchu, poznali krajinu a odpočinuli si. Jednotlivé složky krajiny vnímají jako místa tichá, upravená a motivující. Proto se doporučuje směřovat rozvoj cestovního ruchu do oblasti cykloturistiky, venkovské turistiky a wellness programů.

Rezervy má Slavkovský les v systému informovanosti, systému propagace a ve spolupráci. Tyto oblasti je nutné pro rozvoj cestovního ruchu zkvalitnit. Doporučuje se zavést Informační centrum CHKO Slavkovský les, umístit v lázeňských centrech informační panely a zkvalitnit spolupráci v propagaci jak s krajem, tak s dotčenými městy.

Tyto návrhy mají za cíl zkvalitnit podmínky pro cestovní ruch v oblasti a zvýšit atraktivitu CHKO Slavkovský les v cestovním ruchu.

10 SUMMARY

Natural conditions are the main requirements for development of the tourism. State of the nature and its attractiveness influences the decision of tourists, whether they will visit the destination or not. CHKO Slavkovský les has several specifics. The main of them is, that it is state protected natural reservation. This is both restrictive and advantageous at the same time for the tourism. Even places like that is possible to consider for tourism in the sense of sustainable development, or nature friendly tourism.

Objective of this diploma thesis is to determine possibilities of tourism development in CHKO Slavkovský les according to perception of natural components in landscape by the tourism participants in Karlovarsky and Mariánskolázeňsky district. These possibilities were determined by situation and SWOT analysis and by marketing research.

CHKO Slavkovský les, lying in the heart of Západočeské lázně region, disposes with wonderful natural sceneries, good quality environment, excellent conditions for biking and numerous cultural, historical and sacred monuments. Tourists associate CHKO Slavkovský les namely with beautiful nature, forests, landscape and Svatoš rocks. They appreciate those attributes and they make frequent visits to breathe fresh air, explore the landscape and relax. They enjoy the individual components of landscape as quiet, neat and motivating places. Based on those facts, it is recommended to develop biking, rural tourism and wellness programs.

There is a lack in a system of awareness, promotion and cooperation in the Slavkovský les. It is necessary to improve the quality of these areas to develop tourism. It is recommended to establish CHKO Slavkovský les information center, to install information boards in spa towns and improve the quality of partnership with towns and regional authority in the area of promotion.

The aim of these proposals is to improve the quality of tourism development in CHKO Slavkovský les and to increase the attractiveness of the CHKO Slavkovský for the tourism.

11 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní tituly

1. 666 přírodních krás České republiky. Praha, Kartografie 2003. ISBN 80-7011-717-6
2. ČAČKA O. a kol.: Psychologie imaginativní výchovy a vzdělávání. Brno, DOPLNĚK 1999. ISBN 80-7239-034-1
3. DAVID P., SOUKUP V.: Velká cestovní kniha. Praha, Soukup a David s.r.o. 2001. ISSN 1212-3264
4. DEVITO J. A.: Základy mezilidské komunikace. Praha, Grada Publishing, spol. s.r.o. 2001. ISBN 80-7169-988-8
5. DLOUHÁ D., PAVLÍČKOVÁ H.: Základy psychologie. Brno, MZLU v Brně 1998. ISBN 80-7157-125-3
6. FORET M., STÁVKOVÁ J.: Marketingový výzkum. Praha, Grada Publishing, spol. s.r.o. 2003. ISBN 80-247-0385-8
7. GEIST B.: Psychologický slovník. Praha, Vodnář 2000. ISBN 80-86226-07-7
8. HARTL P.: Stručný psychologický slovník. Praha, Portál 2004. ISBN 80-7178-803-1
9. HESKOVÁ M.: Základní problémy v cestovním ruchu. Praha, VŠE 1999. ISBN 80-7079-047-4
10. HORÁKOVÁ H.: Strategický marketing. Praha, Grada Publishing, spol. s.r.o. 2000. ISBN 80-7169-996-9
11. HORNER S., SWARBROOK J.: Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Praha, Grada Publishing s.r.o. 2003. ISBN 80-247-0202-9
12. JÄGER D., MELICHAR V., ŘEPA P., WIESER S.: Chráněná krajinná oblast Slavkovský les. In: Zahradnický J., Mackovčín P. a kol.: Chráněná území ČR – Plzeňsko a Karlovarsko, svazek XI. Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno 2004. ISBN 80-86064-68-9
13. KOLEČKO J.: Karlovarský kraj. Praha, Freytag & Berndt 2003. ISBN 80-7316-033-1
14. MALÁ V.: Cestovní ruch. Praha, VŠE 1999. ISBN 80-7079-443-7
15. ORIEŠKA J.: Technika služeb cestovního ruchu. Praha, Idea Servis 1999. ISBN 80-85970-27-9
16. PÁSKOVÁ M., ZELENKA J.: Výkladový slovník cestovního ruchu. MMR. 2002
17. RUBÍN J. a kol.: Národní parky a chráněné krajinné oblasti. Praha, Nakladatelství Olympia, a.s. 2003. ISBN 80-7033-808-3

18. STEHLÍK E. a kol.: Základy marketingu. Praha, VŠE 2001. ISBN 80-7079-527-1
19. ŠTĚPÁNEK V., KOPAČKA L., ŠÍP J.: Geografie cestovního ruchu. Praha, Karolinum 2001. ISBN 80-246-0172-9
20. VAŠKO M.: Cestovní ruch a regionální rozvoj. Praha, VŠE 2002. ISBN 80-245-0445-

6

Periodika

21. JANOUŠOVÁ J.: Kraj provoněný vřídly. Země světa, 2005, č. 7. ISSN 1213-8193
22. VALÁŠEK D.: Agroturistika je součástí životního stylu. COT Business, 2004, č. 7/8
23. VOTÝPKA J.: Chráněné srdce lázní. Země světa, 2005, č. 7. ISSN 1213-8193
24. VOTÝPKA J.: Město kolonád. Země světa, 2005, č. 7. ISSN 1213-8193

Diplomové práce

25. Bečková M.: Význam popularity a přitažlivosti atraktivit cestovního ruchu při strategii rozvoje Pelhřimovska. Diplomová práce KCR, JČU 2003.
26. PACOVSKÁ M.: Gravitace přírodních a společenských atraktivit cestovního ruchu na Písecku. Diplomová práce KCR, JČU 2003.
27. ZUBCOVÁ A.: Možnosti rozvoje cestovního ruchu na Humpolecku. Diplomová práce KCR, JČU 2005

Ostatní materiály

28. Hotel Guide 2006: hotely a ubytování v České republice. Praha, Computer Press 2005. ISBN 80-251-0898-8
29. Ministerstvo životního prostředí: Státní politika životního prostředí. Praha 2004. ISBN 80-7212-283-5
30. Plán péče CHKO Slavkovský les. Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. 1998.
31. Program rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji. 2003.
32. Program rozvoje Karlovarského kraje 2004-2006. 2004.
33. Strategie rozvoje cykloturistiky a cyklodopravy v Karlovarském kraji. Regionální rozvojová agentura Egrensis. 2003.
34. Zákon 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny

Internetové stránky

35. www.becov.cz
36. www.cestujeme.cz
37. www.esu.cz
38. www.czechtourism.cz
39. www.czecot.cz
40. www.e-cesko.cz
41. www.hamelika.cz
42. www.karlsbad.cz
43. www.kr-karlovarsky.cz
44. www.loket.cz
45. www.marianskelazne.cz
46. www.obec-krasno.cz
47. www.slavkovskyles.ochranaprirody.cz
48. www.slavkovskyles.cz

12 SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

graf 1 Pohlaví návštěvníků CHKO Slavkovský les	64
graf 2 Věk návštěvníků CHKO Slavkovský les	64
graf 3 Vzdělání návštěvníků CHKO Slavkovský les	64
graf 4 Zdroje informací o CHKO Slavkovský les.....	65
graf 5 Rámec výletu respondentů do CHKO Slavkovský les	66
graf 6 Místo pobytu respondentů	66
graf 7 Způsob dopravy do Slavkovského lesa.....	67
graf 8 S kým je účastník na výletě v CHKO Slavkovský les.....	67
graf 9 Aktivity respondentů provozované ve volném čase	68
graf 10 Asociace se Slavkovským lesem	69
graf 11 Oblíbené složky v CHKO Slavkovský les.....	69
graf 12 Neoblíbené složky v CHKO Slavkovský les.....	70
graf 13 Hlavní důvody návštěvy CHKO Slavkovský les.....	70
graf 14 Oblíbenost jednotlivých složek krajiny v CHKO Slavkovský les.....	71
graf 15 S kým je turista na lokalitě na výletě.....	72
graf 16 Frekvence lokalit	72
graf 17 Rámec výletů	73
graf 18 Zdroj informací o lokalitách	74
graf 19 Značení a informační tabule	75
graf 20 Vnímání lokalit	76
graf 21 Důvody návštěvy lokalit	77

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vybavenost školskými zařízeními na území CHKO Slavkovský les.....	26
Tabulka 2 Vybavenost zdravotnickými zařízeními v CHKO Slavkovský les	27
Tabulka 3 Vybavenost vybraných měst sportovními zařízeními	27
Tabulka 4 Lokality sítě Natura 2000 na území CHKO Slavkovský les	36
Tabulka 5 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení v Karlovarském kraji k 31. 12. 2004	50
Tabulka 6 Hodnocené faktory dle výkonnosti a závažnosti	81

Tabulka 7 Vzájemné souvislosti hodnocených faktorů.....	82
Tabulka 8 Závěrečný výsledek SWOT analýzy	89

Seznam obrázků

Obrázek 1 Podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v oblasti pohostinství a ubytování v jednotlivých obcích městech Karlovarského kraje v r. 2001 v %.	52
---	----

13 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Dotazník A

Příloha č. 2 Dotazník B

Příloha č. 3 Zvláště chráněná území a památné stromy

Příloha č. 4 Obrazová dokumentace

Příloha č. 5 Grafické znázornění identifikačních údajů návštěvníků lokalit

Příloha č. 1 Dotazník A

Datum dotazování:	Místo dotazování:
-------------------	-------------------

Dotazník A

Dobrý den, výsledky tohoto dotazování jsou anonymní a poslouží pro zpracování diplomové práce studentky Jihočeské Univerzity. Děkuji Vám za spolupráci.

1) Jak jste se dozvěděli o lokalitách Slavkovského lesa?

☐ Vlastní zkušenost	☐ Tištěné materiály
☐ Reference známých	☐ Internet
☐ Informační centrum	☐ Jiné.....

2) Jste zde na výletě:

☐ z domova	☐ v rámci lázeňského pobytu
☐ v rámci dovolené	☐ jiné..... ?

3) Kde bydlíte, trávíte svou dovolenou nebo lázeňský pobyt?

4) Jak jste se na Váš výlet do Slavkovského lesa dopravil(a)?

☐ auto	☐ autobus
☐ kolo	☐ vlak
☐ pěšky	☐ jinak.....

5) Jste zde na výletě s rodinou s přáteli sám(a) organizovaný zájezd

6) Jakým aktivitám se ve svém volném čase (dovolené) věnujete?

	Věnuji se často	Věnuji se občas	Nevěnuji se
Pěší turistika, cykloturistika			
Návštěvy historických zajímavostí, muzeí			
Účast na kulturních a společenských akcích			
Opalování, koupání			
Tenis, volejbal, fotbal, basketbal aj.			
Golf, hypoturistika			

7) Co se vám vybaví, když se řekne Slavkovský les?

8) Označte prosím jednu (jakoukoliv) věc, která se Vám zde líbí.

9) Označte prosím jednu (jakoukoliv) věc, která se Vám zde nelíbí.

10) Jaké jsou Vaše hlavní důvody návštěvy toho místa?

	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
Poznat krajinu				
Pozorovat přírodu				
Daleké rozhledy				
Odpočinek				
Něčemu se v přírodě přiučit				
Být sám				
Táboření				
Nadýchat se čerstvého vzduchu				

11) Jak hodnotíte jednotlivé složky této oblasti?

	Velmi se mi líbí	Líbí se mi	Nedokáži rozhodnout	Spíše se mi nelíbí	Velmi se mi nelíbí
Lesy					
Výhledy					
Naučné stezky					
Vývěry minerálních pramenů					
Značení a informační tabule					

12) osobní údaje:

pohlaví: muž žena

věk: 0-20 21-40 41-60 60 a více

vzdělání: základní vyučen středoškolské vysokoškolské

Příloha č. 2 Dotazník B

Datum dotazování:	Místo dotazování:
-------------------	-------------------

Dotazník B

Dobrý den, výsledky tohoto dotazování jsou anonymní a poslouží pro zpracování diplomové práce studentky Jihočeské Univerzity. Děkuji Vám za spolupráci.

1) Jste zde na výletě: s rodinou s přáteli sám(a) organizovaný zájezd?

2) Jedná se o vaši první nebo opakovanou návštěvu?

jsem zde poprvé jsem zde poněkolkáté jezdím sem často

3) Jste zde na výletě:

z domova v rámci dovolené v rámci lázeňské léčby jiné.....

4) Jak jste se o dané lokalitě dozvěděl(a)?

Vlastní zkušenost Tištěné materiály
 Reference známých Internet
 Informační centrum Jiné.....

5) Označte prosím jak jste spokojeni se značením a informačními tabulemi na této lokalitě:

velmi spokojen spíše nespokojen
 spíše spokojen velmi nespokojen

6) Co se vám na značení především líbí a nebo naopak nelíbí, co byste zlepšil?

7) S jakými pocity (emocemi) byste spojil/a toto místo?

	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
Tichý				
Motivující				
Upravený				
Divočina				
Voda				
Bezpečí				
Jiné				

8) Jaké jsou Vaše hlavní důvody návštěvy tohoto místa?

	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
Pozorovat přírodu				
Daleké rozhledy				
Odpočinek				
Něčemu se v přírodě přiučít				
Být sám				
Táboření				
Nadýchat se čerstvého vzduchu				
Poznat krajinu				

9) osobní údaje:

pohlaví: muž žena

věk: 0-20 21-40 41-60 60 a více

vzdělání: základní vyučen středoškolské vysokoškolské

Příloha č. 3 Zvláště chráněná území a památné stromy

Zvláště chráněná území

1. PP Čedičové varhany u Hlinek
2. PP Čiperka
3. PP Dominova skalka
4. PR Holina
5. PP Homolka
6. PP Hořečková louka na Pile
7. NPP Jan Svatoš
8. NPR Kladské rašeliny
9. PP Koňský pramen
10. NPP Křížky
11. PP Kynžvartský kámen
12. PR Lazurový vrch
13. PP Milhostovské mofety
14. PR Mokřady pod Vlčkem
15. PP Moučné pytle
16. PP Olšová vrata
17. PP Pístovská louka
18. PR Planý vrch
19. NPR Pluhův bor
20. PR Podhorní vrch
21. PR Prameniště Teplé
22. PP Sirňák
23. PR Smrad'och
24. PR Údolí Teplé
25. NPP Upolínová louka pod Křížky
26. PR Vlček
27. PR Žižkův vrch

Památné stromy

1. Dub letní, „Bambasův dub“, k. ú. Arnoltov
2. Lípa velkolistá, k. ú. Arnoltov
3. Buk lesní, k.ú. Bečov nad Teplou
4. Dub letní, k.ú. Bečov nad Teplou
5. Skupina tří lip velkolistých a jedné lípy malolisté, k.ú. Bečov nad Teplou
6. Lípa malolistá, k. ú. Boněnov
7. Stromořadí 69 lip velkolistých, „Stromořadí princezny Marie“, k. ú. Hlinky
8. Buk lesní, k. ú. Chodov
9. Jílovec maďal, k. ú. Janovice
10. Dva javory kleny, k. ú. Kostelní Bříza
11. Lípa velkolistá, k. ú. Kostelní Bříza
12. Skupina čtyř lip velkolistých, „Lípy u Vondrů“, k. ú. Kostelní Bříza
13. Lípa velkolistá, k. ú. Kostelní Bříza
14. Dub letní, k. ú. Lázně Kynžvart
15. Lípa velkolistá, k. ú. Lázně Kynžvart
16. Lípa velkolistá, k. ú. Lázně Kynžvart
17. Buk lesní, k. ú. Lazy
18. Dva břechťany popínavé, k. ú. Loket
19. Smrk ztepilý, „Král smrků“, k. ú. Mariánské Lázně
20. Stromořadí 44 lip velkolistých, „Křížové stromořadí“, k. ú. Milešov
21. Lípa malolistá, k. ú. Pístov
22. Javor klen, k. ú. Rájov
23. Dva buky lesní, k. ú. Sedlečko
24. Stromořadí 395 jasanů, jeřábů, dubů a buků, „Alej svobody“, k. ú. Valy
25. Jilm horský, k. ú. Vlkovice
26. Dvě lípy velkolisté, „Lípy u Tabákového mlýna“, k. ú. Výškov
27. Lípa velkolistá, k.ú. Výškovice

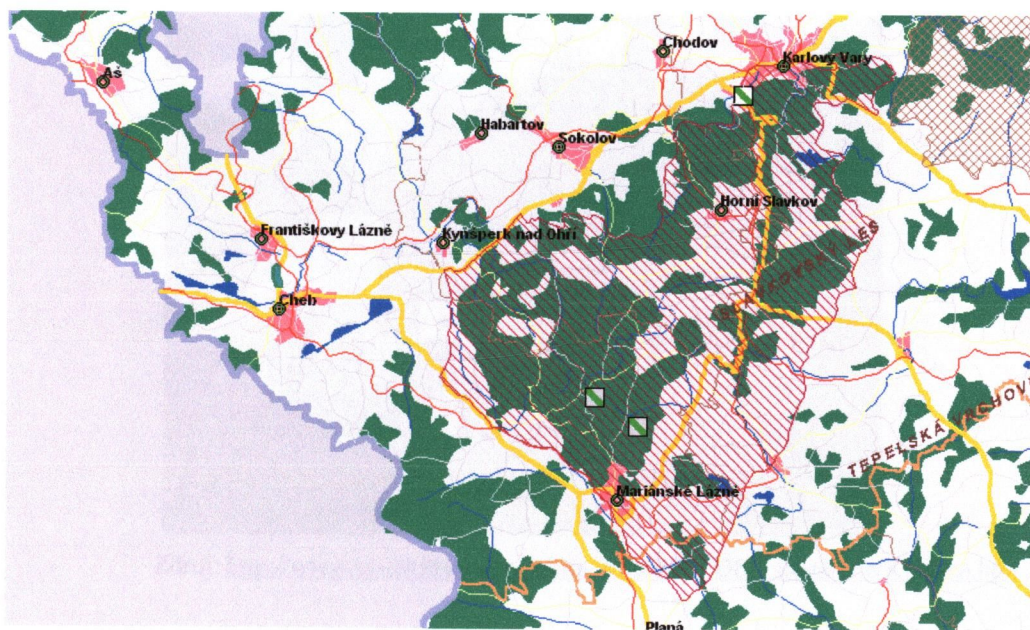
Příloha č. 4 Obrazová dokumentace

Obrázek 1 Karlovarsko a Mariánskolázeňsko

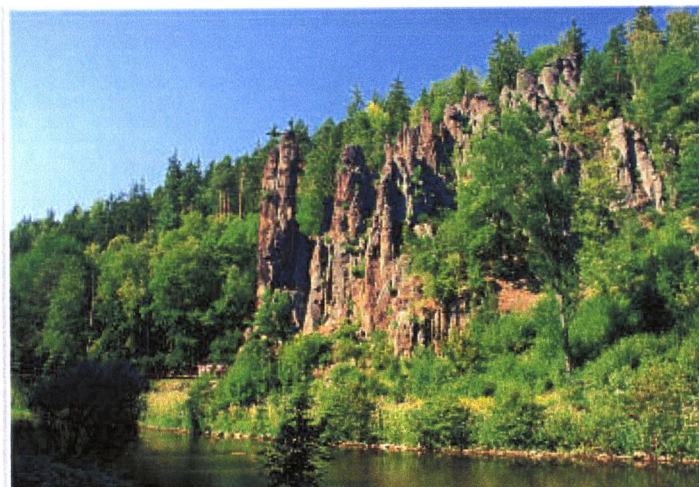
Zdroj: vlastní

Obrázek 2 CHKO Slavkovský les

Zdroj: http://www.stezka.cz/text/chko/chko_slavkovsky_les.htm

Obrázek 3 Svatošské skály

Zdroj:

[http://www.lkp.cz/lkpmain.php?ID=68&GRP=Aktuality%202004/III&E
XP=3974&ART_ORDER=desc](http://www.lkp.cz/lkpmain.php?ID=68&GRP=Aktuality%202004/III&E
XP=3974&ART_ORDER=desc)

Obrázek 4 Naučná stezka Kladská

Zdroj: http://www.kr-karlovarsky.cz/kraj_cz/KRAJ_DE/Fotogalerie/Kladska.htm

Obrázek 5 PR Smrad'och

Zdroj: <http://www.hrady.cz/index.php?OID=3110>

Obrázek 6 Podhorní vrch

Zdroj: http://www.tepla.cz/obchod/lcr/lcr_2004.htm

Obrázek 7 Krásenská rozhledna

Zdroj: <http://mujweb.cz/Spolecnost/krasno/019.jpg>

Obrázek 8 NPP Křížky

Zdroj: <http://www.slavkovskyles.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=1333>

Obrázek 9 Hrad a zámek Bečov nad Teplou

Zdroj: http://www.cztip.cz/hrady/detail_hrady.php?hrady_id=47

Obrázek 10 Hrad Loket

Zdroj: <http://www.travelinczech.com/pix/resorts/loket/hrad.jpg>

Obrázek 11 Zámek Kynžvart

Zdroj: <http://www.parkhotel-sokolov.cz/cesky/district.php?sp=kynzvalt>

Obrázek 12 Karlovy Vary

Zdroj: http://www.kr-karlovarsky.cz/kraj_cz/o_kraji_turista/Fotogalerie/KV.htm

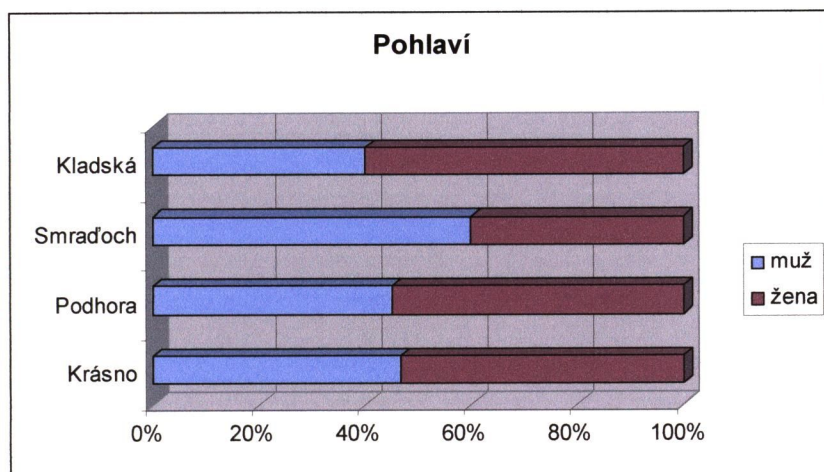
Obrázek 13 Mariánské Lázně

Zdroj: http://www.kr-karlovarsky.cz/kraj_cz/KRAJ_UK/Fotogalerie/ML.htm

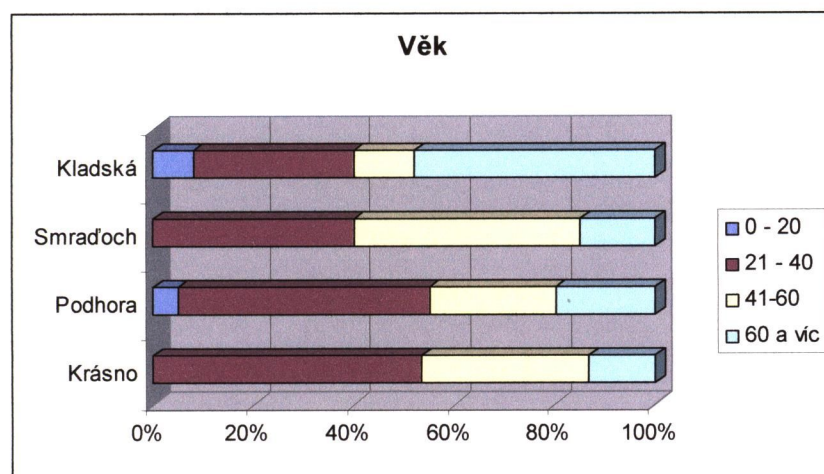
Příloha č. 5 Grafické znázornění identifikačních údajů návštěvníků lokalit

graf 1 Pohlaví

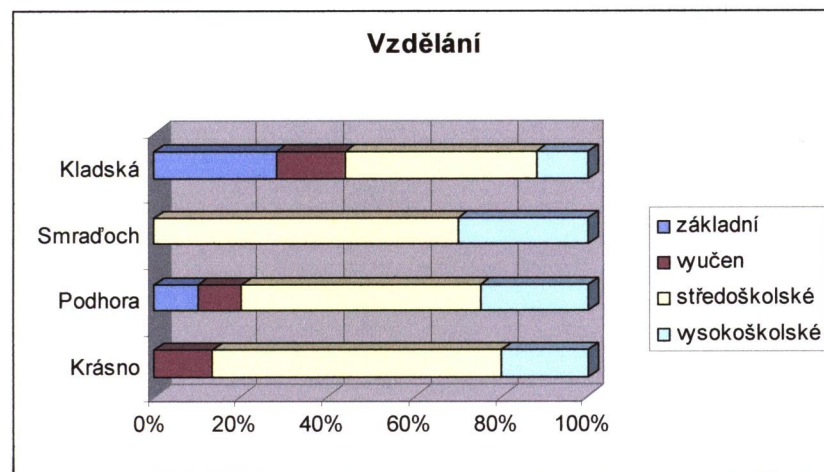
Zdroj: vlastní šetření

graf 2 Věk

Zdroj: vlastní šetření

graf 3 Vzdělání

Zdroj: vlastní šetření